

Gelu V. Todea

ÎNDREPTAR

PENTRU LABORATOARE DE

PSIHODIAGNOSTIC



GELU V. TODEA

**ÎNDREPTAR
PENTRU LABORATOARE DE
PSIHODIAGNOSTIC**

GELU V. TODEA

**ÎNDREPTAR
PENTRU LABORATOARE DE
PSIHODIAGNOSTIC**

Drina Adio Aliana
19 septembrie 2008

Aliana

Le mulțumesc tuturor celor care au fost alături de mine în acest demers și sper ca această carte să le fie utilă celor care au nevoie de informațiile pe care le-am oferit aici cu multă dragoste pentru cei care mă cunosc și pentru cei care nu mă cunosc.

Mulțumesc celor nominalizați în volum și în caseta sa, fără aceștia nu reușeam să o duc la capăt.

Mulțumesc familiei care a fost alături de mine tot timpul și care mi-a suportat orele din noapte petrecute la calculator.

Sunt conștient că va trebui în următorii ani să reiau drumul acesta pe coordonate relativ noi, însă atâta timp cât posibilitățile de aplicare ale psihologiei sunt nenumărate, mereu apar drumuri noi, instrumente noi, pete albe care așteaptă să fie explorate.

Sper ca această carte cu contribuția ei modestă să-i facă pe studenții la psihologie și pe psihologi să se apropie din ce în ce mai mult de semenul lor, iar pe cei care nu fac parte din tărâmul nostru profesional să-i facă să înțeleagă munca ce stă tăcută în spatele întâlnirii profesionale cu psihologul.

Psiholog Gelu V. TODEA

PREFAȚĂ

Înainte de a citi această carte, am încercat să-i ghicesc conținutul. Titlul său mă ducea cu gândul la *Îndrumătorul psihodiagnostic* realizat cu peste 30 de ani în urmă de un colectiv de cadre didactice de la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, o lucrare excelentă, care a servit la pregătirea multor serii de studenți.

Mă așteptam să găsesc în cartea domnului Gelu Todea, la fel ca în altele apărute în ultimii ani, prezentări de teste psihologice, cu informații foarte bogate, extrase din manualele acestora, și, eventual, câteva considerații teoretice despre psihodiagnostic și testarea psihologică.

Lecturând-o, am constatat că m-am înșelat. Lucrarea mi-a produs o surpriză plăcută. Conținutul său este vast, însă bine structurat, așa încât acoperă o arie largă de preocupări.

Sunt cuprinse în carte și descrieri ale unor teste psihologice – doar ale celor utilizate mai frecvent în cadrul Facultății de Psihologie a Universității „Tibiscus” din Timișoara –, printre care bateriile de probe *Vienna Test System* și *BTPAC*. Aflăm cu această ocazie despre contribuția domnului Gelu Todea la adaptarea în limba română a chestionarului *NEO-PI-R* și la etalonarea chestionarelor *SMP* și *ENR*.

Pe lângă prezentările de teste, cartea oferă informații deosebit de utile celor care trebuie să realizeze un psihodiagnostic, legate de conținutul anamnezei și de normele etice pe care ei au datoria să le respecte.

Ultima parte a cărții se adresează direct, sub forma unor întrebări urmate de răspunsuri, persoanelor care ar putea ajunge în situația de a interacționa cu un psiholog, în calitate de subiect voluntar, de asistat, client sau pacient. Ea îi poate ajuta pe cei care nu au mai fost supuși vreunei examinări psihologice să își diminueze teama în fața celui care „le poate citi gândurile” – calitate atribuită psihologului de numeroase persoane –, iar pe cei care sunt pasionați de rezolvarea diverselor probe psihologice apărute în ziare și reviste de divertisment și care acceptă fără rezerve toate interpretările oferite rezultatelor obținute îi poate convinge că testarea psihologică este o activitate foarte serioasă, care necesită din partea psihologilor multă muncă și responsabilitate, furnizează informații destul de restrânse despre cel testat și acestea pot fi afectate de erori.

Domnul Gelu Todea, cunoscut practician în domeniul psihologiei și cadru didactic universitar – temut de studenți din cauza exigenței sale, dar foarte apreciat de aceleași persoane după absolvirea facultății, când, în postură de psihologi, constată utilitatea celor învățate la disciplina *Psihodiagnostic* –, a valorificat din plin în această carte bogata sa experiență. Și a reușit să realizeze o lucrare ce este necesară și utilă atât studenților în psihologie și psihologilor, cât și tuturor persoanelor care doresc să se informeze despre

semnificația unei examinări psihologice. O carte scrisă pe înțelesul marelui public dar fără a face concesii corectitudinii științifice. O carte pe care o recomand cu mult căldură.

1 iunie 2008

Monica Albu

Capitolul I

PSIHODIAGNOSTIC APLICAȚII DE LABORATOR ȘI AUTONOME

INTRODUCERE

Începând cu anul 1991, la Facultatea de Psihologie din Universitatea „TIBISCUS” pentru disciplina PSIHODIAGNOSTIC (PDG), am implementat un program aplicativ 100% cu generațiile de studenți din anul II, pe parcursul unui an universitar. Programul a funcționat și este operațional și acum, în anul 2008, cu modificări inerente în conținut. La aranjarea textului au mai contribuit și colegile mele cu care am avut plăcerea să formăm studenții la psihologie. De aceea le mulțumesc aici cu aceeași căldură cu care am colaborat. Ca dovadă este că aceste colegi au evoluat într-o și pe tărâmul psihologiei.

- acum dr. psih. **Crisanta – Alina Mazilescu**, între anii 1996 – 2004, acum la Rouen via Timișoara;

- acum dr. psih. **Alina Zamoșteanu**, între anii 2005 – 2006; cu dânsa sperăm să scoatem un al doilea volum unde vom prezenta și alte probe, teste psihologice, inclusiv cele proiective cu care am dotat testoteca: probele de memorie Rey, scalele Zung și Bales, probele proiective: Rorschach, T.A.T., Zulliger, Holtzman, bateriile de evaluare cognitivă a copiilor și adulților donație din SUA;

- psih. **Mioara Țerovan**, între anii 1997 – 2006, acum în Olanda definitiv, înscrisă la master acolo, traduceri din engleză pentru unele texte care vizau testarea asistată de calculator și colaboratoare în echipa care a desfășurat prima și a doua cercetare cu partenerii austrieci de la „Vienna Test System”, licențiată și pentru utilizarea bateriei „BTPAC”, a făcut și o primă redactare preparatorie a materialului;

- psih. **Carmen Mircea**, care a colaborat o perioadă, la început, la laboratoarele PDG, licențiată în utilizarea „BTPAC”, acum este responsabilă resurse umane la o firmă multinațională din Timișoara;

- psih. dr. **Maria Lăcrămioara Catrina**, între anii 2006-2007, acum în Germania, a rămas colaboratoare a firmei austriece, a făcut traducerea din limba germană a textelor care vizau testarea asistată de calculator (T.A.C.) din ultima perioadă;

- std. psih. **Camelia Giurgi**, acum în Italia, care s-a ocupat de prezentarea redactată în sinteză a bateriei „B.T.P.A.C.”.

Credem că a sosit timpul să publicăm acest program.

Trebuie să menționăm că prezentarea sistemului soft de testare psihologică „Vienna Test System” (VTS) din acest manual, pentru studenți și psihologi practicieni debutanți, s-a făcut

cu acordul domnului dr. **Gernot Schuhfried** din Modling, Austria, creatorul acestui sistem și colaborator în parteneriat cu Universitatea „Tibiscus” prin deparatamentul de cercetare al firmei, împreună cu dr. psych. **Markus Sommer**. Abilitatea și licența utilizării multor probe din acest sistem de testare psihologică cu sprijinul calculatorului aparține celor care au lucrat la adaptarea lor pe populație românească; din partea română, în primul rând, trebuie menționată psih. Mioara Țerovan, o studentă eminentă care a lucrat la laboratorul de psihodiagnostic al facultății. Din anul 2001 la disciplina psihodiagnostic, în modulul pe care îl prezentăm în continuare, timp de o jumătate din semestrul II al fiecărui an universitar, se desfășoară laboratoare de demonstrații și aplicații cu aceste probe (www.gschuhfried.at).

În al doilea rând, trebuie să menționăm acordul domnului prof. dr. psih. **Mircea Miclea** pentru prezentarea sistemului de testare psihologică a abilităților cognitive „B.T.P.A.C.” al firmei Cognitrom din Cluj-Napoca, sistem pentru care avem licențe de utilizare din anul 2003 (www.cognitrom.ro). Sistemul „B.T.P.A.C.” este prezentat împreună cu sistemul „V.T.S.” în aceeași perioadă a anului universitar.

Modulul aplicații cu supervizare este rulat cu ideea formare și evaluare didactică într-o dinamică continuă, mai ales că admiterile la facultățile de psihologie nu mai au un caracter selectiv; mai mult, sub imperiul unor presiuni ale celor răspunzători de destinele învățământului superior din România, care numai la psihologie nu se pricepeau, începând cu anul 1999 și cu anul 2008 treptat cei 5 ani de facultate s-au comprimat în 4 ani și acum am preluat „mot á mot” ideea rectoral-europeană bologneză cu cei 3 ani, motivând că și așa este necesar să se facă masterate care ar da orientarea în carieră și, de ce nu, și doctorate. În piața muncii din România sunt acum, în 2008, circa 17-18000 de absolvenți ai facultăților de psihologie, dintre care circa 30% nu practică psihologia (Todea, 2001, 2004).

Nimeni dintre cei responsabili nu s-a gândit că după facultatea de psihologie, cel (cea) care își ia licența ar trebui să și lucreze. În psihologie „a lucra” înseamnă, în primul rând, a fi responsabil total față de semenul tău în raport cu calitatea psihodiagnozei făcute, în raport de calitatea consilierii și uneori a necesarei psihoterapii. Acum să nu credem că orice psihodiagnoză duce la consiliere și mai ales la psihoterapie. Este de ajuns să amintim programele de asistență psihologică care vizează domenii profesionale diverse:

- orientare, reorientare școlară, profesională și existențială, domeniul în care cunoașterea și, mai ales consilierea sunt demersuri psihologice predominante;
- selecția școlară pentru ciclurile de formare ce solicită aptitudini și talent depistate din vreme;
- selecția profesională, program dominat de demersuri psihodiagnostice care au la bază metoda științifică a utilizării testelor psihologice și se referă mai ales la accesul în domenii de activitate caracterizate prin risc crescut pentru cei implicați activ sau pasiv;
- asistența formării, adaptării și integrării școlare, profesionale și existențiale (Anastasi, 1976);
- asistența psihologică periodică pentru acele persoane care sunt implicate executiv, decizional-executiv, decizional-operațional, managerial, formativ, control și supervizare în mediile cu risc amintite mai sus; acest program urmărește cu ajutorul acelorași metode, a testelor psihologice, evoluția persoanelor angajate în dinamica sistemelor organizaționale cu

scopul de a le psihodiagnostica și a optimiza această evoluție;

- expertiza psihologică ținută sau exhaustivă solicitată argumentat de factori responsabili sau de colegi intra și interdisciplinari;

- programul de consiliere individuală și / sau de grup pe care ar trebui să o facă orice psiholog aparținător oricărui sistem organizațional. Nu excludem aici nici spitalele, nici școlile, nici universitățile;

- programul psihoterapeutic, care de obicei urmează actului de psihodiagnoză și care trebuie adaptat persoanei sau persoanelor ce au nevoie, ori li se recomandă o formă sau alta de psihoterapie.

În esență, un psihodiagnostic este o decizie pentru azi și pentru viitorul semenului nostru, de aici nota de responsabilitate conținută în actul de cunoaștere psihologic. Un psihodiagnostic bine făcut poate oferi semenului nostru soluții multiple de evoluție dar și de rezolvare a problemelor sale, de ameliorare și/sau chiar de vindecare a eventualelor suferințe ce țin de domeniul nostru.

Nu numai din aceste motive, care țin de drepturile fundamentale ale omului, am structurat și implementat acest proiect cu caracter formativ și evaluativ pentru studenții anului II la psihologie.

Termenul de **test psihologic** fascinează încă și pe tinerii studenți, dar și pe beneficiarii rezultatelor obținute în urma efectuării testelor și chiar pe unii colegi, pe unii profesioniști, mai ales pe cei tineri. Mulți dintre noi cred că testul psihologic este „o cheie universală” (Todea, 1997a), pentru orice probleme psiho-comportamentale de orice natură existențială. Nimic mai greșit, la noi însă conștiința socială posedă acest stereotip, psihologii nu trebuie să uite că și această conștiință are o dinamică, evoluează în funcție de ce îi oferim spre analiză și engramare. Beneficiarii vor fi din ce în ce mai exigenți, juriștii și avocații au nevoie de cazuri. Or, în condițiile în care pentru psihologii autohtoni, asigurarea împotriva „mal praxis-ului” este o himeră, formarea din timp a unor deprinderi flexibil gestionate privind utilizarea testelor și a metodelor non-test prezentate în laborator și în lucrarea de față, a devenit o cerință imperioasă și preventivă în același timp. Și acest principiu stă la baza acestui îndrumător, precum și cursul de PSIHODIAGNOSTIC pe care-l ținem din 1991 și care sperăm că va apărea în curând.

Există și un criteriu subsidiar care funcționează printre cadrele didactice de la facultățile de psihologie. Indiferent de specializarea inițială și de formarea ulterioară distanțată de psihologie, acestea utilizează teste implicând studenții în acest așa-zis demers. Nimic mai greșit profesional: studenții pot utiliza teste sub supervizare abia după ce au trecut cu bine de disciplina psihodiagnostic, majoritatea fiind pregătiți pentru acest lucru abia la finele anului II de studii universitare.

Nu dorim să intrăm acum în istoria utilizării abuzive a testelor sau neutilizării acestora, a compromisurilor profesionale, atunci când se va cuveni o vom face, nici să amintim de revolte ale populației care au fost în SUA și în Europa de Vest împotriva utilizării testelor (Anastasi, 1967?), iar dacă istoria tinde să se repete, nici România nu va face notă discordantă.

Deși modulul nostru aparent se centrează pe tehnica utilizării testelor care trebuie asimilată de studenții la psihologie, nu am omis nici informația non-test cu ponderea firescă

a utilizării metodei clinice, înțelegând în același timp că testul în cursul aplicării sale devine situație experimentală în miniatură care însă trebuie observată clinic.

De aici și paradigma că orice abordare prin prisma psihologiei aplicate nu poate fi făcută fără ca psihologul să țină cont aproape concomitent de beneficiile simultane ale metodelor clinice și experimentale. Astfel apar cele două categorii de informații necesare psihodiagnozei: cele non-test obținute pe căi clinice și cele test obținute pe căi experimentale. Rămâne ca psiholog să le dea coerență totdeauna în raport cu persoana asistată și în favoarea acesteia.

Dorim să formăm studenților capacitatea de a fi descriptivi și explicativi pe măsură capacităților, tinereții și dorinței lor de asumare a responsabilității profesionale.

Din experiență, putem să afirmăm că nu este deloc recomandabil a utiliza un test psihologic fără să ți-l aplici ție însuși și apoi, cu ajutorul manualului, să-l interpretezi cu scopul de a te cunoaște pe cât posibil întâi pe tine însuși. Fii sigur, dragă viitoare colegă, sau viitor coleg, că nu vei epuiza multitudinea de teste existente, obiectivele carierei tale de psiholog te vor orienta în selectarea corectă a instrumentarului metodologic.

La fel și fațetele unicității tale nu se vor epuiza, poate doar cu vârsta. Afirmările de mai sus au fost și sunt principiile de bază operaționalizate ale proiectului pe care îl prezentăm aici. Este recomandabil pentru orice psiholog ca, din când în când, să intre în rolul de subiect al cunoașterii supunându-se el însuși instrumentelor pe care le va utiliza în cariera sa de psihodiagnostician. Nu recomandăm aici o terapie tip Balint, cu care suntem într-un tot al acord, dar demersul recomandat de noi poate da acea notă de neutralitate obiectivă de care are nevoie neapărat un psiholog pe lângă alte multe calități care ar trebui să-l caracterizeze. Se vorbește de defecte structurale ale persoanei; cu voință acestea pot fi transformate în calități.

Demersul, credem, aduce și un plus important de cunoaștere, de la tehnica aplicării până la interpretarea rezultatelor testelor. Apoi devine absolut necesară cunoașterea informației din manualul testului și cea din literatura de specialitate despre testul ori testele în cauză – validitate, fidelitate, sensibilitate și etalonare. Numai în acest fel se poate menține treaz simțul critic necesar profesionistului față de testele psihologice.

O să prezentăm cronologic etapele proiectului adaptat la un an universitar, deși ar fi necesar pentru o derulare și mai eficientă, trei semestre universitare în complementaritatea cursului de PSIHODIAGNOSTIC.

CAPITOLUL 2

PROGRAM MODULE LABORATOARE

2.1. SEMESTRUL I

ETAPA I – PREGĂTITOARE (4 ORE) / 2 LABORATOARE

La primul laborator, care se face pe subgrupe de studenți (10-12), se prezintă proiectul în ansamblu și se lămuresc eventualele probleme ridicate de studenți:

- O îndrumare care vizează: cunoașterea modului cum se scrie corect o sursă bibliografică, posibilitatea de a recruta pe bază de voluntariat un subiect pentru a aplica în exteriorul laboratorului metoda anamnezei, cunoștințe despre PC, net, limbi străine, lista de surse bibliografice pe care o posedă studentul;
- O expunere despre codul deontologic și etic al studentului în psihologie, al psihologului practicant, al psihologului cercetător și al psihologului universitar;
- O îndrumare care vizează recrutarea din timp a celor trei subiecți voluntari pentru activitatea din semestrul II: nu vor fi prieteni, prietene, rude de gradul I, II, și faptul că aceștia vor trebui să reprezinte trei categorii de vârstă: tineri între 16-20 ani, adult între 21-55 ani, de preferință între 30-40 de ani, și generația a treia, între 56-75 ani, cu condiția să nu le fie afectate capacitățile de a scrie și citi; un alt criteriu este cel al sexelor diferite, adică să nu fie toți trei subiecții de același sex.

La al doilea laborator se face o evaluare a rezultatelor și se prezintă „Caietul personal de laborator” propriu, modul de lucru general cu acesta, și programul pe tot anul, apoi luarea la cunoștință în mod spontan cu criteriile anamnezei pentru adult prin procedura autoanamnezei după care se discută criteriile urmărite în colectarea datelor non-test.

ETAPA II- APLICATIVĂ (24 ORE) / 12 LABORATOARE

- Se prezintă anamneze în fața subgrupeii, de către fiecare student, pe rând, și totodată se discută interpretări posibile descriptive și explicative ale informației non-test. Sunt ore interactive, ce se desfășoară sub imperiul confidențialității în legătură cu identitatea subiecților ale căror anamneze au fost prezentate; ritmul este de 2 anamneze pe oră. Timpul afectat este de circa 6 ore pentru fiecare subgrupă;
- În paralel se face administrare de teste vizând aptitudinile cognitive (12 teste, cele care sunt prezentate în volum), corecții încrucișate, calculul de indici teste, explicarea și raportarea la etaloane, apoi introducerea în profilul grafic psihologic, prezentarea minimanualelor testelor cu care s-a lucrat. În acest context se poartă discuții privind probele de aptitudini, de performanță din domeniul funcțiilor cognitive vizate, tehnici de administrare, diferențe interindividuale posibil

de observat, prezentare de termeni noi: rezultate test, cote, scoruri, structura minimanualelor test, corectarea testelor, obținerea indicilor test, raportarea la etalon, introducerea cotelor test în profilul grafic psihologic (12 ore);

▪ Funcțiile cognitive vizate prin teste creion – hârtie, selecționate de către noi ca având diverse tehnici specifice de aplicare:

- atenția și calitățile acesteia: testul Kraepelin (KR), testul Praga (PRG), testul Toulouse-Pieron (BRJ), testul Atenție Concentrată Cifre (A.C.C.), testul Atenție Concentrată Litere (A.C.L.),
- percepția detaliilor și performanțele acesteia (testul BG9) (Catalogue ECPA (2004), vizualizare spațială (testul V.S),
- aptitudinile generale (testul T.A.G.),
- inteligența generală cu o scurtă prezentare a teoriei factorului (g) (Roșca & Zörgö, 1972), (complexul RAVEN: M.P.C., M.P.S. și M.P.A.);

▪ Concomitent se face analiza surselor bibliografice proprii prezentate și se prezintă **subproiectul „Simpozion bibliografic PDG”** organizat de studenți, pe secțiuni, prin prezentarea unei recenzii a sursei bibliografice alese în semestrul I, recenzie întocmită pe baza unui referat a cărții sau a unei traduceri a unui articol din reviste de specialitate. Dacă în liceu tânărul este deprins cu ceea ce înseamnă ”a învăța”, în facultate studentul învață să studieze, este necesar să studieze, apoi să sintetizeze ceea ce a studiat și să prezinte celorlalți rezultatele studiilor sale. Pe de altă parte, studenții își pot etala capacitățile organizatorice, opiniile despre sursa prezentată, acest simpozion anual este rezultatul aproape exclusiv al muncii lor, cadrul universitar este doar un monitor în acest demers.

2.2. SEMESTRUL II

Timp afectat: 10 ore sau 5 laboratoare.

În semestrul II la laboratoare se continuă cu aplicarea, corectarea testelor, obținerea indicilor și raportarea acestora la etaloane diferențiate pe sexe utilizate prin prezentarea probelor de cunoaștere a personalității - **chestionarele de personalitate**:

- Chestionarul ”Tendințe de Dezadaptare a Personalității” (TDP), adaptarea noastră după chestionarul autohton SP 13/1985;

- Chestionarul „Personalități Accentuate” (P.A.) al lui Schmieschek, (*apud* Leonhard, 1979);

- Chestionarul pentru structura personalității: „Extroversiune - Neuroticism – Rigiditate” (E.N.R.) al lui Brengelmann (Brengelmann & Brengelmann, 1960), variantă europeană a chestionarului E.P.Q. al lui Eysenck;

- Chestionarul „Structura Motivațională a Personalității” (S.M.P.) de origine universitară suedeză;

- Chestionarul Temporal Experience Questionnaire (T.E.Q.) al lui E. A. Wessman (Wessman, 1973) & (Preda, 1978);

- Chestionarul „NEO-Pi-R” (Todea, -coord. și S. Borza 1997b), varianta europeană a

„Big-Five” (P.I.), (apud Minulescu, 1996), adaptat de G. V. Todea (coord.) și S. Borza între anii 1996-1997. Chestionarul este prezentat numai pentru informarea studenților și practicienilor.

NOTĂ: Toate testele și chestionarele corepund și scopului formativ după cerințele Comisiei Internaționale de Teste (C.I.T.), (Vrignaud, 1996), (Oakland, 2004): adaptare, aplicare, corecție, interpretare în funcție de variabile moderatoare care influențează rezultatele la teste și chestionare (Chelcea, 1975); (Pitariu, 1994).

Orientarea noastră se datorează în parte holiștilor, personologilor și lui Allport (1991), chiar dacă este prezentată didactic în acest îndreptar. Ne-au mai inspirat metodologic autorii psihometricieni (Dickes, Tournois, Flieler, Kop, 1994).

ETAPA III - RECUPERĂRI ȘI EVALUĂRI

▪ **Recuperări la nivel executiv:** studenții care au lipsit de la unele aplicații au posibilitatea să recupereze probele pe care le-au pierdut, în zilele și la ore stabilite de cadrul didactic universitar care conduce laboratoarele.

Timp afectat: 2 ore minimum, în funcție de timpul cerut de fiecare din probele pierdute prin absențe și de modul în care se grupează studenții cu probe comune pierdute prin absențe;

▪ **Evaluarea cunoștințelor de laborator PDG:** pentru primirea dreptului de a face evaluări psihologice la cei trei subiecți voluntari recrutați, este făcută în rezumat o testare privind cunoștințele și deprinderile asimilate la laboratoarele parcurse.

Timp afectat: 2 ore.

- **Se utilizează metoda testului de cunoștințe cu 10 itemi**, cu 8 forme paralele, se administrează timp de 25 minute;

- Exigența este: realizarea a minimum 7 puncte din 10 posibile;

ATENȚIE – EXIGENȚĂ 1, în primă fază: neîndeplinirea exigenței dă posibilitatea unei reevaluări cu un chestionar de cunoștințe paralel, existând și posibilitatea unei a treia evaluări.

- Dacă după a treia testare nu se îndeplinește exigența celor minimum 7 puncte din 10 posibile, pentru cei care nu au îndeplinit această exigență, testarea se repetă peste aproximativ 30 de zile cu posibilitatea a două testări, apoi o testare se va face în prima zi lucrătoare după sesiunea din vară sau în prima decadă a lunii septembrie ale aceluiași an.

- În cazul în care nici atunci nu se promovează testul de cunoștințe cu nota de minimum 7 (șapte) studentul (a) va relua modulul laborator pe parcursul anului universitar următor.

- Acești studenți participă în continuare la laboratoare sub aceleași exigențe, doar că pot intra în examenul de an la PDG II numai după ce au promovat testul, au primit instrumentarul de examinare, au testat persoanele recrutate și au prezentat dosarele subiecților testați cu o lună înaintea prezentării la examen, pentru evaluarea rezultatelor obținute.

▪ Dacă studentul (a) a luat minimum 7 puncte la testul de cunoștințe, atunci acesta, sub semnătură, primește instrumentarul de examinare și este liber să facă testările în afara facultății, cu obligația să se prezinte la fiecare laborator și să ceară consilierea conducătorului de laborator în problemele apărute, pentru ca apoi să prezinte cu 30 de zile înaintea examenului din vară (PDG II) cele trei dosare finalizate cu instrumentarul primit.

ATENȚIE – EXIGENȚĂ 2: dacă studentul (a) nu a promovat examenul scris la „Principiile

științifice și clinice ale psihodiagnosticului" (M1) nu poate avea acces la examenul următor, ce din vară, „Psihodiagnoza adultului” (M2), însă participarea la laboratoare rămâne obligatorie având și dreptul de a evalua psihologic dacă a făcut dovada cunoștințelor la testul de cunoștințe pentru primirea acestui drept, doar că sesiunea de examene se decalează cu circa 6 luni (180 de zile).

ATENȚIE – EXIGENȚĂ 3: La curs și la laboratoarele PDG se acceptă un număr de (trei) absențe nemotivate pentru fiecare semestru. Astfel recuperările se pot face integral.

ETAPA IV - LABORATOARE CU DEMONSTRAȚII ȘI APLICAȚII: INVENTARE DE PERSONALITATE, TESTAREA CU SPRIJINUL CALCULATORULUI SIMPOZION BIBLIOGRAFIC PDG (10 ORE) / 6 LABORATOARE

- Administarea, corecția, prezentarea manualului INVENTARULUI DE PERSONALITATE „NEO-Pi-R”.

(Timp afectat: 3 laboratoare)

- Prezentarea sistemului de testare psihologică asistată de calculator (TAC): demo și aplicații cu „V.T.S.” și bateria de aptitudini cognitive „B.T.P.A.C.” cu aplicații la varianta scurtă. *(Timp afectat: 8 ore / 4 laboratoare)*

- Coordonarea și supervizarea pregătirii pentru „Simpozionul bibliografic psihodiagnostic”. Pentru această manifestare se afectează orele de laborator din ultima săptămână, înaintea sesiunii din vară. Au loc prezentări, în fața anului II și a invitaților, recenziile și sursele bibliografice citite și studiate. Pentru fiecare prezentare este alocat un timp de 5 minute. Evaluarea prezentărilor se face de către responsabilul de curs și a responsabilului de laborator.

(Timp afectat: 6 ore)

- Redactarea de către studenți a volumului de recenzii pe secțiunile simpozionului, împreună cu grupul studentesc de organizare, apoi se propune decanatului să se acorde sprijinul pentru tipărirea unui volum cu cele mai bune recenzii.

ETAPA V - EVALUARE PRIN EXAMEN DE SEMESTRUL II - CURS ȘI DE AN - PENTRU LABORATOARE

- Predarea dosarelor cu evaluarea test și cea non-test a celor 3 subiecți recrutați ca voluntari se face cu 30 de zile anterior examenului la PDG din sesiunea din vară.

- Coordonatorul laboratoarelor face împreună cu responsabilul de seminar calitatea examinărilor efectuate de către studenți. Dacă nu s-au respectat criteriile de vârstă și de sex, studentul (a) nu are dreptul să se prezinte al examen, trebuie să corecteze neîndeplinirea exigenței sau erorile făcute prin examinări efective la alt sau alți subiecți.

- Examenul final are două componente, fiecare eliminatorie:

- Examen scris, după care, dacă este notat cu minimum nota 5(cinci) studentul (a) are acces la examenul oral;

- Examen oral care include, pe lângă cunoștințele asimilate din curs, laboratoare, bibliografie și prezentarea subiecților examinați.

ATENȚIE: Din aceste motive, și nu numai, este importantă prezența consecventă atât la laboratoarele de psihodiagnostic, cât și la cursurile aferente.

EFECTE AȘTEPTATE ALE PROGRAMULUI:

▪ Oferta acestei discipline în ansamblul ei și, mai ales, prin acest program de formare la laboratoare poate duce la o capacitate rapidă de adaptare pe un post de psiholog practician câștigat prin concurs.

▪ Acest program formativ duce mai rapid la formarea simțului de responsabilitate profesional absolut necesar în cariera de psiholog.

▪ Prin paleta largă de metode prezentate se formează deprinderea de a selecta mai ușor orice probă psihologică după criterii științifice: test, manual, protocoale și criterii formale: licență, copyright.

▪ Se pot deprinde totodată modul de aplicare general al testelor psihologice, coroborarea neapărat necesară informației test cu cea non-test, moduri de interpretare prin descriere și explicație, diferențele existente între persoane, în funcție de variabilele moderatoare vârstă și gen.

▪ Se pot deprinde cerințe fundamentale de deontologie și etică profesională, precum și de contactare a persoanelor și de menținere a acestor contacte profesionale.

▪ Dacă fundamentele teoretice se formează la curs, pe de altă parte, studiul este determinat de bibliografia primită și de toată procedura de pregătire și derulare a simpozionului bibliografic.

▪ La aceste laboratoare ținta noastră este să transferăm studenților și latura aplicativă descoperită în sursele bibliografice.

▪ La finele volumului este prezentat un dialog posibil și necesar între psiholog și persoana ca – Subiect – Pacient – Client - (S.P.C.) sau cele trei ipostaze umane în care apare semenul nostru în contact nemijlocit cu un demers psihologic prin intermediul și cu psihologul, față de care psihologul are responsabilități profesionale, în legătură cu ceea ce este o testare psihologică și la ce folosește aceasta.

▪ Astfel, pe cât posibil se poate evita apariția așa-zisului fenomen de „Triunghi al Bermudelor” sau de – cunoaștere ratată cu efect iatrogen - care poate apărea întotdeauna când nu se ține seama de factorii participanți la o situație de testare psihologică: SPC, METODĂ, PSIHOLOG.

▪ „Triunghiul Bermudelor” este datorat doar psihologului, în orice testare psihologică. Dacă metoda este validă, fidelă, sensibilă și etalonată, dacă SPC-ul știe despre necesitatea testării, dar psihologul nu respectă regulile generale și specifice de aplicare a unui test din baterie, dacă nu respectă scopul și coerența caracteristică bateriei de teste, dacă nu are și informație non-test, atunci totul se transformă într-o situație entropică, incoerentă.

De aceea, responsabil de seninul cunoașterii din „Triunghiul Bermudelor”, personalitatea umană fiind o necunoscută, a fost și rămâne psihologul.

Capitolul III

PREZENTAREA ÎN SINTEZĂ A UNUI COD DEONTOLOGIC AL STUDENTULUI LA PSIHOLOGIE ȘI AL DEBUTANTULUI PRACTICIANULUI PSIHOLOG

Notă: Spre finalul laboratoarelor de psihodiagnostic studentul la psihologie se va supune aceluiași exigențe ca un practicant sub supervizare.

CODUL DE ETICĂ ȘI DEONTOLOGIE

(C.E.D.Ψ)

Ce înseamnă acest cod?

În primul rând este un corpus logic de norme. Cel prezentat aici a fost redactat în sinteză de către autorul volumului după ce a consultat mai multe variante ale codului adoptate de asociații internaționale de psihologie (IAAP, IUPsyS, IACCP etc.). Normele sunt destinate pentru a servi ca reguli de conduită profesională pentru toate categoriile de psihologi: cei care practică asistența psihologică, de la psihodiagnosticieni la psihoterapeuți, cei care fac cercetare în psihologie sau în domenii conexe, individual sau în echipă, cei care sunt formatori liceali, organizaționali, universitari și postuniversitari precum și studenții la psihologie abilitați în utilizarea testelor psihologice sub supervizare, debutanții în practica psihologică.

Pe scurt: pentru toți cei care au competențe autonome în psihologie sau sunt sub supervizare.

În text, sigla (S.P.C.) înseamnă SUBIECT, PACIENT, CLIENT, cele trei ipostaze în care apare semenul nostru în contact nemijlocit cu un demers psihologic prin intermediul și cu psihologul, față de care psihologul are responsabilități profesionale.

PSIHOLOGUL reprezintă o categorie profesională liberală, autonomă, distinctă, aflat în posibile relații profesionale la paritate cu reprezentanții unor alte profesii liberale ca: medic, avocat, sociolog etc. recunoscută și respectiv recunoscute în România.

C.E.D.Ψ nu este secret ci public, ca de altfel și statutul psihologului. C.E.D.Ψ trebuie cunoscut de toate persoanele fizice și juridice interesate, trebuind să fie conștientizat social.

În toate situațiile profesionale, inclusiv cea a activității în echipă, acest COD trebuie adus la cunoștință treptelor începând cu primele abilitări ale studenților la psihologie și psihologilor în utilizarea metodelor psihologice..

C.E.D.Ψ trebuie respectat și de către studenții la psihologie, psihologi, iar terții fiind în cunoștință de cauză trebuie să relaționeze profesional în funcție de prevederile acestuia.

Din aceste motive trebuie cunoscut și promovat ori de câte ori situația o cere.

Primul criteriu de cunoaștere, de către ceilalți, este modul în care însuși studentul la psihologie, psihologul, îl respectă prin întreaga sa conduită profesională, al doilea este acțiunea psihologilor de a-l face cunoscut sau de a apela la normele acestuia ori de câte ori este necesar.

C.E.D.Ψ trebuie să acționeze în consecință, și la nivel societal în concordanță cu normele fundamentale ale societății civile, respectându-se astfel drepturile fundamentale ale OMULUI.

C.E.D.Ψ are următorul conținut, care este prezentat aici în sinteză, putând fi îmbunătățit, amendat, restructurat:

1. În exercitarea dreptului de a utiliza metode psihologice atât studentului la psihologie, cât și practicianului debutant aflat sub supervizare, le este recomandat să nu întreprindă orice act profesional, să pronunțe orice cuvânt, care poate atinge și afecta demnitatea semenului său în postura de S.P.C., coleg sau terț.

2. În orice situații s-ar afla care cer interpretarea normelor codului, studentul la psihologie și psihologul trebuie să le facă înțelese și să nu se abată de la acestea.

3. În orice circumstanțe profesionale s-ar afla, studentul la psihologie și psihologul trebuie să-și facă de la început cunoscut statutul, legea specifică cu referire la situația exactă în care este implicat sau în care i se solicită implicarea.

4. Confidențialitatea, obiectivitatea și circumspecția trebuie să însoțească orice comunicare profesională scrisă sau spusă, evitând în mod expres utilizarea unor noțiuni ca anormal, handicapat în sensurile lor peiorative, înapoiat mintal, dezadaptat etc.

5. Atunci când studentul la psihologie sau psihologul se află profesional în fața unor interese divergente, în intervențiile sale trebuie să evite favorizarea sau defavorizarea oricărei părți atâta timp cât nu-i sunt puse în pericol autonomia profesională și competențele consfințite prin lege.

6. În exercitarea demersurilor profesionale ale psihologului sau studentului la psihologie, consecințele actelor sale pot avea efecte directe sau indirecte pentru S.P.C. și din acest motiv est răspunzător față de semenii și față de societate.

7. Studentul la psihologie și psihologul trebuie să evite orice eroare provenită din interpretarea greșită a rezultatelor demersurilor lor de tip constatativ – psihodiagnoză - sau a celor de intervenție. În consecință orice psihodiagnostic sau orice concluzie a demersurilor lor trebuie comunicat cu grijă și explicate corect pe înțelesul SPC-ului.

8. Secretul profesional și confidențialitatea trebuie să le fie caracteristice și în comunicările științifice, mai ales atunci când este vorba de prezentare de cazuri, evitându-se în mod expres identificarea S.P.C.-ului.

9. Una din îndatoririle lor este și cea de autoformare continuă, cel puțin pe trei direcții: teoretică, metodologică și aplicativă.

10. Orice studiu în legătură cu traducerea, adaptarea și aplicarea unor metode psihologice se va face respectând drepturile autorilor sau a celor care au licența sursei în cauză. Odată

primit acordul, procedura de adaptare se află sub incidența criteriilor de desfășurare a unei cercetări științifice. În cazul studiilor experimentale cu probe noi trebuie cerut acordul de principiu al autorilor.

11. Orice metodă utilizată trebuie să fie comunicabilă și controlabilă științific; de acest demers profesional răspunde atât studentul la psihologie cât și psihologul sau, după caz, echipa de cercetare.

12. Studentul la psihologie și psihologul trebuie să-și asigure de la început autonomia profesională, având dreptul profesional să refuze implicările ce li se pot solicita sau metode, tehnici ce contravin criteriilor profesionale, pentru care nu au dobândit încă nivelul de competență cerut, neacceptând ca alți specialiști să le impună demersuri profesionale de orice fel, condiții sau condiționări care le pot afecta independența și demnitatea profesională, indiferent de scara ierarhică pe care este în acel moment sau care autoritate i-o va cere.

13. Respectarea principiilor de colaborare intradisciplinară și interdisciplinară sunt criterii ale existenței lor profesionale.

14. Studentul la psihologie abilitat, supervizat și psihologul vor evita și vor blama utilizarea conceptelor specifice și a metodelor specifice psihologiei în scopuri represive sau de manipulare;

15. Studentul la psihologie abilitat și psihologul este lângă persoana umană, cunoscând-o, respectând-o și sprijinind-o în limitele competențelor pe care le-a dobândit în cariera sa profesională. Va evita astfel supraordonarea și subordonarea ca poziție socială față de SPC.

16. Studenții de la facultatea de psihologie, începând cu anul II de studii, trebuie să cunoască acest cod pentru a putea să fie incluși în aplicațiile practice, cercetări din timpul facultății sau din timpul afectat studiilor la master, la studiile doctorale.

În loc de concluzii

Însoțind revista „APPLIED PSYCHOLOGY AN INTERNATIONAL REVIEW”, Vol. 57, April 2008 este publicat „Proiectul declarației universale al principiilor etice pentru psihologi”.

Responsabil de acest proiect este domnul psiholog Janel GAUTHIER, secretar general al I.A.A.P., după o acțiune începută încă din 2002, sub auspiciile I.U.Psy.S., I.A.A.P., I.A.C.C.P. - Asociația Internațională de Psihologie Interculturală;

La baza acestui proiect stau „Declarația universală a drepturilor omului” și „Declarația universală privind etica globală”.

Acest proiect de cod etic a fost discutat la congresele internaționale de psihologie aplicată desfășurate în perioada 2000 – 2008 și care au avut loc în: Singapore, Viena, Beijing, Granada, Atena și Praga în anul 2008 se va discuta și probabil finaliza la congresul de la Berlin;

În sinteză, proiectul conține:

▪ Un preambul în care ni se prezintă:

- importanța principiilor morale care trebuie să-i conducă pe psihologii din toată lumea atât în domeniul profesional, cât și în activitatea științifică;

- față de cine trebuie păstrate aceste principii: față persoana umană, față de grupuri cât și față de ansamblul societății, pentru a contribui la calitatea vieții acestora pe baza principiilor morale.

- Obiectivele proiectului:
 - constituirea unui set de principii morale pentru organizațiile profesionale ale psihologilor care trebuie să-și revizuiască specificul codurilor etice pe care le au deja;
 - crearea unui standard universal al codului;
 - o înțelegere similară a codului din partea comunității psihologilor;
 - un comportament etic egal din partea fiecărui psiholog;
 - respectarea specificului cultural al organizațiilor și al persoanei;
 - să fie adoptat de către organizațiile regionale, naționale și internaționale ale psihologilor;
 - vizează atât învățământul cât și toate formele educației în general;
 - Valori promovate de proiect: - pace, libertate, responsabilitate, dreptate, umanitate și moralitate.
 - Principiile care stau la baza proiectului:
 - Principiul I - Respectul demnității persoanelor și popoarelor;
 - Principiul II – Competența;
 - Principiul III – Integritatea;
 - Principiul IV- Responsabilitățile științifice și profesionale față de societate.
- Se poate consulta și discuta proiectul în integralitatea sa pe <http://www.iupsys.org>.

Capitolul IV

DESPRE INFORMAȚIA NON -TEST

4.1. METODA ANAMNEZEI

PRINCIPII DE ABORDARE

Termen de origine greacă, platoniană, „anamnesis” înseamnă acțiunea mentală și afectiv de a-și aminti propriul trecut.

Anamneza face parte din categoria metodelor clinice de colectare a informațiilor non test, cuprinzând date și evenimente importante din istoria persoanei, însă, în același timp urmărind să evidențieze existența anumitor posibile semne clinice datorate acestor evenimente. Termenul este împrumutat din medicină și psihopatologie dar se aplică în mod structurat și în cazul normalității. În domeniul medical, ca și în psihologie, este o metodă de abordare clinică. Dacă în medicină prin anamneză se caută stabilirea originilor și cauza unor evoluții morbide (D. Anzieu, 1994, *apud* Bloch, și colab. 1994, p. 41), în spectrul normalității se poate stabili prin această metodă clinică originea și cauzele stărilor actuale, a comportamentului actual al S.P.C.-ului (Todea, 1979 & 1997a).

Atunci când urmărim numai adunarea unor informații privind istoria individuală a subiectului, pacientului sau clientului vorbim doar despre biografie.

Structura generală a anamnezei:

- A. stabilirea contactului, a climatului de încredere și a scopului transparent al convorbirii cu spc-ul;
- B. convorbirea, colectarea și structurarea informațiilor anamnestic;
- C. analiza și identificarea informațiilor semnificative ale anamnezei;
- D. concluziile psihologice ale anamnezei.

4.1.1. STABILIREA CONTACTULUI ȘI A CLIMATULUI DE ÎNCREDERE CU SPC-UL

Această etapă este foarte importantă, condiționând realizarea următoarelor două subetape. Psihologul va urmări, în primul rând, ca subiectul, pacientul sau clientul (S.P.C.) să beneficieze de o ambianță corespunzătoare, asigurându-i-se, în primul rând, confidențialitatea și confortul psihic, în scopul de a-i câștiga încrederea și cooperarea.

„Datele obținute se vor consemna sistematic, lucru pe care S.P.C.-ul trebuie să-l știe de la început, ca să poată să decidă dacă dorește sau nu dorește acest lucru. Întotdeauna psihologul trebuie să dea dovadă de flexibilitate, pentru ca subiectul, pacientul sau clientul, să nu se simtă constrâns. În cazul în care subiectul, pacientul, clientul relatează o problemă

delicată din existența sa, psihologul va evita să noteze ce spune acesta, de asemenea îi va acorda toată atenția, menținând o atitudine adecvată de ascultare și autocontrol. Se vor evita întrebări de genul „de ce?” sau cele prin care S.P.C.-ul poate răspunde cu DA sau NU, situație care poate bloca discursul.

4.1.2. CONVORBIREA, COLECTAREA ȘI STRUCTURAREA INFORMAȚIILOR ANAMNESTICE

Este faza cea mai laborioasă și este direcționată în funcție de ariile de interes. Redăm, în continuare, o schemă-ghid a metodei anamnezei, aceasta urmând a fi adaptată în funcție de situația avută în vedere. Convorbirea poate fi structurată sau non structurată totul depinzând de S.P.C. și modul în care acesta comunică. Colectarea solicită pe psiholog pe cel puțin trei planuri: modul în care se desfășoară convorbirea, capacitățile sale mnemonice, menținerea climatului de încredere.

SCHEMA ANAMNEZEI CU ADNOTĂRILE NOASTRE

a. *Anamneza privind familia de proveniență sau aparținătorii:*

- *Tatăl:* vârsta în prezent, sau în momentul decesului (cauza decesului); starea sănătății; ocupația; caracteristici relevante ale personalității acestuia; calitatea relațiilor cu subiectul.
- *Mama:* la fel ca în cazul tatălui.
- *Frați și surori:* la fel, dacă este cazul.
- *Idem* dacă a fost crescut de bunici, unchi, mătuși, alte rude sau aparținători;
- *Poziția socială a familiei, atmosfera în familie, climatul educativ, tipul de familie:* organizată, dezorganizată sau reorganizată.
- *Afecțiuni mintale în familie:* tulburări psihice, tulburări de personalitate, epilepsie, alcoolism etc.
- *Tulburări neurologice sau alte tulburări de sănătate importante.*
- *Evenimente importante în evoluția S.P.C. în familie.*

b. *Date personale ale SPC-ului*

În cazul tinerilor, adolescenților instituționalizați, a pacienților, cu acordul acestora, se pot solicita și informații de la terți cu acordul acestora, despre S.P.C.: aparținători, factori educaționali apropiați din instituțiile respective. La fel și fișele de observație din spitale sau ambulatorii de tip L.S.M. - laboratoare de sănătate mintală. Ne interesează:

- *Primele faze ale dezvoltării:* anomalii în timpul vieții intrauterine și la naștere; dificultăți în dobândirea primelor deprinderi și întârzieri în învățarea mersului, vorbirii, educației sfincteriene etc;
- *Starea sănătății în copilărie:* afecțiuni grave (în special cu afectarea S.N.C.);
- *Probleme psihice în copilărie:* spaima, accese de furie, timiditate, balbism, enurezis, coșmaruri frecvente (și eventual evenimentele care au determinat aceste manifestări);
- *Atmosfera de familie:* cum își percepe acum copilăria dacă a fost o copilărie fericită în acest context (dacă nu – cauzele posibile);
- *Școlarizare:* vârstă începerii și terminării fiecărei școli; școlile urmate; rezultate; relațiile cu profesorii și colegii; abilități particulare; activități extrașcolare;
- *Ocupație:* lista cronologică a locurilor de muncă, menționând motivele schimbării

acestora; situația financiară actuală; satisfacția în activitatea profesională; dificultăți; situații de invaliditate temporară sau definitivă, de șomaj, emigrare temporară;

- *Activități sociale*: interese, număr de prieteni, poziția în grup, relații cu persoane de același sex sau de sex opus, hobby-uri;

- *Stagiu militar (dacă este cazul)*: avansări și distincții; probleme de acomodare și disciplină; motivul declarării inapt în cazul nesatisfacerii stagiului militar (când este cazul);

- *Istoricul menstruației (pentru subiecții de sex feminin)*: vârsta apariției menstruației, dismenoree, alte tulburări, tensiune premenstruală, vârsta menopauzei, cine a consiliat subiectul, cum s-a informat acesta despre aceste evenimente inerente din existența sa;

- *Istoricul activității și educației sexuale*: atitudinea față de activitatea sexuală; experiențe hetero și homosexuale; contracepție, avorturi, boli sexuale, mijloace de informare, factori educaționali în această direcție;

- *Copii*: vârstă, sex; data fiecărui avort sau copil născut mort; dezvoltarea afectivă, sănătatea fizică și psihică a copiilor.

c. Starea socială actuală: locuință, nivel de trai, venituri estimate în raport cu necesitățile.

d. Probleme medicale anterioare: afecțiuni importante, intervenții chirurgicale, accidente.

e. Afecțiuni psihice anterioare: cauzalitatea, apariția – bruscă sau insidioasă - natura și durata afecțiunilor.

f. Problematica (afecțiunea) actuală (dacă există): ordinea în care au apărut diferite acuze, durata și modul lor de debut; legătura între simptome, afecțiuni somatice și factori psihologici sau sociali; consecințe asupra activității desfășurate la locul de muncă, asupra relaționării în societate; tulburări asociate somnului, apetitului și instinctului sexual.

Ori de câte ori este posibil și S.P.C.-ul acceptă, anamneza se completează cu informații de la rude, sau alte persoane care pot furniza date relevante pentru subiectul în cauză, mai ales când este vorba despre copii sau persoane care prezintă diverse tulburări psihice.

Examinatorul va urmări clarificarea noțiunilor folosite de subiect, precum: nervos, emotiv, depresiv, întrebându-l „ce înțelege prin aceasta”. În scopul finalizării scopului propus, discuția poate fi condusă într-o manieră directivă (atunci când subiectul se abate de la scopul discuției) sau non-directivă.

Observațiile psihologului din timpul anamezei se pot centra clinic și pe comportamente de sorginte subiectivă mărturisite, observate, de tipul: tristețe subiectivă vs. bună dispoziție subiectivă; ritmul activităților este diurn vs. nocturn; accese de plâns nemotivat vs. stări euforice; tulburări de somn vs. somn liniștit și adânc; tulburări de apetit anorexie vs. bulimie; sociabilitate redusă vs. crescută; slăbire bruscă în greutate vs. îngrășare rapidă; constipație vs. strări diareice; pusee de tahicardie vs. stări hipotensive; astenie vs. dinamicitate subiectivă; bună dispoziție vs. proastă dispoziție; abilitate în acțiune vs. inhibări sau precipitări; neliniște-agitație vs. calmitate; neîncredere în viitor vs. optimism; instabilitate emoțională vs. echilibru; indecizie vs. hotărâre; inutilitate vs. implicare; insatisfacția existenței vs. satisfacția acesteia; idei de suicid vs. dorință de viață; sterilitate vs. fecunditate; frigidity, impotență vs. dinamică sexuală normală;

Observațiile din timpul anamezei se pot centra clinic și pe comportamente relaționale de tipul:

- tendințe de dominare vs. tendințe de supunere și acceptare a dominării;
- tendințe de conservatorism vs. tendințe de radicalism;
- tendințe de sociabilitate vs. tendințe de izolare;

4.1.3. ANALIZA ȘI IDENTIFICAREA INFORMAȚIILOR SEMNIFICATIVE ALE ANAMNEZEI

Pentru ca această etapă să fie fructuoasă vom lua în considerare nu numai informația brută ci mai ales modul în care s-a ajuns la ea, tonalitatea afectivă care o însoțește, stările prin care trece persoana din fața noastră, *modulațiile discursului, atitudinea non-verbală, debitul verbal în raport cu tema discursului etc.*

Orice informație primită de la S.P.C. care este însoțită de o tonalitate afectivă, alta decât cea neutră, poate să constituie o contribuție importantă la efectuarea unui portret al persoanei cu care am stat de vorbă în scop anamnestic. Aceste episoade trebuie identificate și reținute pentru a fi analizate. Acestea reprezintă în majoritatea cazurilor evenimente și trăiri semnificative cu efect negativ sau pozitiv pentru S.P.C., evenimente sau trăiri care i-au marcat existența. Exemple ar fi multiple și de o diversitate enormă așa că totul depinde de psiholog. Nu există o regulă general valabilă cum nu există posibilitatea epuizării surselor informaționale în acest context.

Ca și în cazul analizei informațiilor obținute cu ajutorul metodelor proiective, și aceste informații trebuie analizate și categorisite apoi concluzionate.

Concluzionarea trebuie pregătită pentru confruntarea cu informația test.

4.1.4. CONCLUZIILE PSIHOLOGICE ALE ANAMNEZEI, UN PRE-DIAGNOSTIC PSIHOLGIC

Datele obținute din anamneză vor permite stabilirea unor concluzii, uneori finale, asupra informațiilor oferite de subiect, care vor fi corelate cu date obținute prin alte metode de investigare. Pe scurt se corelează informa non-test cu informația test. Dacă scopul asistenței psihologice include și aplicarea unei baterii de teste, în mod obișnuit efectuarea anamezei se face anterior testărilor, prilej cu care se poate face, dacă este cazul, și consilierea S.P.C.-ului în legătură cu anumite aspecte care solicită această intervenție din partea S.P.C. sau la inițiativa psihologului.

Informații non-test de luat în seamă de către psiholog cu prilejul utilizării metodei anamnestică

În realizarea anamezei, un rol important trebuie acordat și comportamentului non-verbal al SPC, aceasta mai ales, datorită faptului că subiectul uneori nu poate formula clar ceea ce ar dori să exprime, fie datorită unor mecanisme defensive, fie datorită unor blocaje, fie datorită unor chatarsis-uri, de natură diferită. Din aceste motive, uneori pot să apară inadvertențe între ceea ce relatează subiectul și ceea ce exprimă mimico-gestual, alteori aceste manifestări vin să întărească sau să nuanțeze trăirile emoțional-afective care însoțesc relatările. Psihologul

trebuie să țină cont de toate aceste aspecte și să le interpreteze în contextul evaluării globale a subiectului. Enumerăm câteva dintre aspectele ce trebuiesc avute în vedere în evaluarea comportamentului non-verbal:

- comportamentul spațial, sau modul în care subiectul se raportează la relațiile spațiale. În acest context urmărim: *apropierea fizică față de psiholog* care poate sugera intimitatea dorită, dominanța, supunerea; *orientarea spațială în raport cu psihologul*, ne oferă informații asupra atitudinilor interpersonale, care pot fi de colaborare – situare umăr la umăr, intimitate sau superioritate/inferioritate – situare față în față; *Postura corporală* ne oferă informații asupra raporturilor interpersonale, statut social, stări emotive. *De exemplu*, o postură foarte crispată poate releva un subiect anxios, evitant aflat în situație defensivă;
- comportamentul motor oferă o serie de informații mai ales asupra stării de relaxare sau tensionare, agitație, crispate a S.P.C.-ului;
- expresiile feței, privirea sunt cei mai direcți indicatori ai stărilor emoționale prin care trece subiectul; mișcări ale ochilor, sprâncenelor, buzelor pot exprima acord sau dezacord, surpriză, indiferență, tristețe. *De exemplu*, persoanele anxioase au, în multe situații, cute orizontale pe frunte, sprâncene ridicate și pupile dilatate;
- aspectul general vizează atitudinea generală a subiectului, care poate sugera nepăsare reflectată într-o ținută neîngrijită, sau dimpotrivă; de asemenea, aspectul corporal, exprimat prin greutatea corporală, poate sugera fie existența unei tulburări somatice, fie a unei tulburări psihice. *De exemplu*, depresie, anxietate etc., în cazul unei greutăți reduse. (Gelder, Garth, Mayou, 1994).

Luând în considerare toate acestea pe principiile interdependenței și cel al cauzalității multiple se poate întocmi deja un protret descriptiv și explicativ de etapă.

4.1.5. ANCORE EXISTENȚIALE - UN MODEL STRUCTURAT AL ANAMNEZEI

Definire

Prin ancore existențiale înțelegem acele frecvente evenimente sau situații care se pot petrece în decursul existenței unei persoane.

Formularea întrebărilor aparține psihologului, acesta evitând acele întrebări la care se poate răspunde binar, *de exemplu*, prin „DA” sau „NU” Completarea se face în funcție de informațiile primite, de semnificația lor și cu acceptul persoanei.

COD SPC: _____

I. DATE & EVENIMENTE SEMNIFICATIVE:

Data nașterii : ziua _____ luna _____ anul _____

Unde s-a făcut pregătirea generală:

Urban ☐

Rural ☐

Periurban ☐

Rezultatele acesteia _____

Date semnificative inclusiv privind transferuri între aceste zone, motive etc.: _____

Școli profesionale absolvite: _____

Calificări & Cursuri de pregătire: _____

Studii universitare & postuniversitare, în țară sau în străinătate: _____

Informații non - test suplimentare: _____

Tipul PROFESIEI și funcțiile acesteia:

Executivă ☐ Decizional - executivă ☐ , Decizional - operațională ☐
Managerială ☐ De supraveghere și control ☐ Formativă ☐

Evoluția profesională

• locuri de muncă, funcții: înregistrate în evidențele de muncă / motivul schimbării acestora: _____

Este posesor (DA/NU) al carnetului de conducere, eliberat de Poliția _____ la data de _____ având categoriile(A, B, C, D, E,Tr.) _____

Posedă mașină proprietate personală DA/NU tipul _____ din anul _____ Evenimente rutiere (dacă au fost și dacă au avut consecințe grave se descriu) _____

II. DATE ANAMNESTICE - PRIVIND CONTEXTUL SOCIO - FAMILIAL:

1. Mediul social și familial din care provine persoana și poziția familiei în acest context:

- ✓ Urban: _____
✓ Rural : _____
✓ Periurban: _____

1.a Profesia părinților și a aparținătorilor:

Tata _____

Mama _____

Aparținători (bunici, rude etc.) _____

Situații socio-familiale semnificative și relații intrafamiliale etc. :

1.b Situația familială a părinților sau a aparținătorilor (condiții de viață):

1.c Frați / surori (vârstă, domiciliu, școlarizare, profesie, stare civilă, starea sănătății, condiții de viață, relații familiale și maritale) precum și alte situații semnificative:

2. Starea actuală de sănătate a familiei (aspecte semnificative):

Antecedente heredo – colaterale în familie:

ISTORIA SĂNĂTĂȚII SUBIECTULUI:

Bolile copilăriei : varicelă ☐ rujeolă ☐ rubeolă ☐ oreion ☐
alte

Eventuale sechele _____

Internări (motivul, perioada, locul) mai ales neuropsihiatrice:

Intervenții chirurgicale suferite (motivul, perioada, unde):

Ultimul examen medical efectuat la :

- Rezultatul declarat

- Recomandări medicale

3. Date semnificative din perioadele educației, școlarizării și formării profesionale:
corigențe, repetenții, exmatriculări, amânări, premieri, performanțe:

- Ciclul primar (cl I-IV) (localitatea)... media generală obținută.....
- Ciclul gimnazial (cl V-VIII) media generală obținută.....
- Școala de meserii media generală obținută.....
- Școală profesională..... media generală obținută.....
- Ciclul liceal / seral..... media generală obținută.....
- Școală postliceală media generală obținută.....
- Învățământ Superior..... media generală obținută.....
- Altă formă de învățământ absolvită sau în derulare:

3.1 Interese speciale în perioada școlarizării: materii preferate, mai puțin preferate, indifferențe, preferințe pentru (literatură, artă, sport, știință, tehnică e.t.c.):

+ preferate

- respinse

= indifferente

4. Aspirații: ce și-a dorit să devină, ce își dorește (în prezent și în viitor), evaluarea nivelului de aspirație în raport cu posibilitățile reale:

5. Hobby - uri:

6. Stagiul militar, dacă a făcut, și evenimentele semnificative:

Specificul unității (M.Ap.N /M.I.) localitatea _____ perioada _____

Gradul obținut la trecerea în rezervă _____

Sanțiuni primite (arest) _____

Recompense (permisii, învoiri, medalii), pentru ce fapte : _____

Evaluarea modului în care s-a adaptat la regimul de viață militar:

7. Mediul social actual al subiectului (familia, condiții de viață): (se bifează)

Căsătorit(ă)	Necăsătorit(ă)	Văduv(ă)	Concubinaj	Recăsătorit(ă)	Divorțat(ă)

Menționări speciale privind motivele etc. _____

8. Date referitoare la activitatea profesională:

8.1. Aprecierea condițiilor de activitate profesională și viață extraprofesională:

8.2. Relații cu colectivul în care își desfășoară activitatea (colegi, profesori, șefi, egali în funcție, subordonați) etc.:

8.3. Pedepse, sancțiuni, premieri, recompense (autoritatea care le-a aplicat, motiv, împrejurări-factori implicați, de la ultima examinare:

9. Caracteristicile școlii, universității, ale locului de activitate profesională, ale vieții extraprofesionale:

10. Alte menționări privind istoria subiectului: relaționare, grad de socializare, grad de maturizare, viața sexuală etc.

Scală de evaluare post-anamnestică a persoanei: (se bifează cu X)

COMPORTAMENT

	Criterii evaluare	Scăzută	Satisfăcătoare	Medie	Bună	Foarte bună	Obs.
1	Capacitate de relaționare						
2	Stăpânire de sine						
3	Echilibru emoțional						
4	Inteligență verbală						

EVALUARE GLOBALĂ A PERSOANEI

T I P	Structură predominantă (Evaluare CONCLUZIVĂ post anamnestică)>	Viscerotonie	Somatotonie	Cerebrotonie	Combinată	Alte, intro, extrovertit I ☐ E ☐ I/E ☐
	ALTE CRITERII					
	1 Prezentare	Dezordonat, Nepăsător	Îngrijit, dezorientat	Îngrijit	Atent la prezentare	Pedant
	2 Satisfacție extraprofesională	Nesatisfăcut	Puțin satisfăcut	Mediu satisfăcut	În general satisfăcut	Foarte satisfăcut
	3 Satisfacție socio-profesională	Nesatisfăcut	Puțin satisfăcut	Mediu satisfăcut	În general satisfăcut	Foarte satisfăcut
	4 Satisfacție existențială	Nesatisfăcut	Puțin satisfăcut	Mediu satisfăcut	În general satisfăcut	Foarte satisfăcut

CONCLUZII ANAMNESTICE (descriptive & explicative):

AUTOPORTRET sau AUTOCARACTERIZARE (dacă persoana dorește):

Capitolul V

PROBE ȘI TESTE PSIHOLOGICE

Definirea testului, ca metodă psihologică, pe lângă definițiile expuse la curs:

„O probă, utilizată mai ales în psihologia diferențială, - cu scop psihodiagnostic - (n.n.), care permite a descrie comportamentul unui subiect într-o situație definită cu precizie (prin instrucajul testului), având ca referință un comportament al unui grup definit de subiecți plasați în aceeași situație” (Bloch și colab., 1994, p. 782).

Informații necesare înțelegerii termenilor utilizați le puteți găsi la bibliografie, surse în România, de exemplu: (Roșca, 1972a; Reber, 1985; Gorgos & colab., 1987, 1988, 1989, 1992; Șchiopu, 1997; Albu, 1998; Jués, 1998; Manus, 1998; Doron & Parot, 1999; Stan, 2002).

5.1. TESTE PSIHOLOGICE DE PERFORMANȚĂ

5.1.1. PROBE DE INVESTIGARE A CALITĂȚILOR ATENȚIEI

Proba Baraj (atenție concentrată non-verbală) sau „Toulouse – Pieron” (BRJ)

Timp de execuție: 10 minute

Mod de aplicare

Este un test clasic de atenție concentrată, care nu implică factorul verbal, fiind saturat în factori spațiali. Este utilizat din 1905, în forme diferite, autorii fiind Toulouse – Pieron. A fost introdus și în scara Binet-Simon (S.M.I.) sau „Scara Metrică a Inteligenței” (Binet, 1911), fiind preluată ulterior, ca principiu de toate scările de inteligență.

Poate fi aplicat la toate vârstele, individual sau colectiv. Factorul învățare nu are persistență mare.

Proba dă aparent un grad de libertate în execuție, începând de la primele linii inspectate. Subiectul poate inspecta în total 960 semne, fiecare linie conținând 20 semne, dintre care semne item, care trebuie găsite între 6-9 semne model pe fiecare rând.

Proba investighează capacitatea de concentrare a atenției, spiritul de observație, memoria imediată, persistența atenției.

Instructaj și exercițiu

„Pe pagina din fața dumneavoastră aveți rânduri de pătrățele, care se deosebesc între ele printr-o codiță orientată în direcții diferite, amestecate. În partea din stânga, sus (sau cum

sunt poziționate, se arată sau se exemplifică pe tablă) există trei pătrățele, care servesc drept model:

- ✓ primul pătrățel are codița situată în partea de mijloc, jos;
- ✓ al doilea pătrățel în partea stângă la mijloc;
- ✓ iar al treilea pătrățel în colțul din dreapta, sus”.

Apoi se solicită persoanei testate să facă un exercițiu, care se află pe pagina a doua din dreapta, în josul paginii. Se instruește subiectul să caute de la stânga spre dreapta și să bazeze pătrățelele căutate, cu o linie oblică.

Veți spune: „Veți căuta în rândul din josul celei de a doua pagini, concomitent, cele trei pătrățele. Ori de câte ori întâlniți un pătrățel identic cu unul din cele trei modele barați cu o linie oblică. Dacă ați greșit, încercuiți greșeala și nu se va lua în considerare”.

După terminarea execuției, examinatorul inspectează corectitudinea execuției, efectuând explicativ corecțiile necesare.

Proba de fond - instructaj

„Începeți să lucrați cu primul rând, din prima pagină, stânga sus, de la stânga la dreapta și cum citiți o carte, **căutând pătrățelele identice cu cele trei din exercițiu**. Dacă terminați prima pagină, treceți la cea de a doua. În cazul în care greșiți, încercuiți greșeala și nu se va lua în considerare. Dacă ați terminat prima pagină și nu ați fost întrerupți, treceți la următoarea. Lucrați cât puteți de bine și corect! Începeți!”

Se pornește cronometrul.

După cele 10 minute se spune: „STOP!” și se delimitează câmpul perceptiv lucrat de către rămas nelucrat.

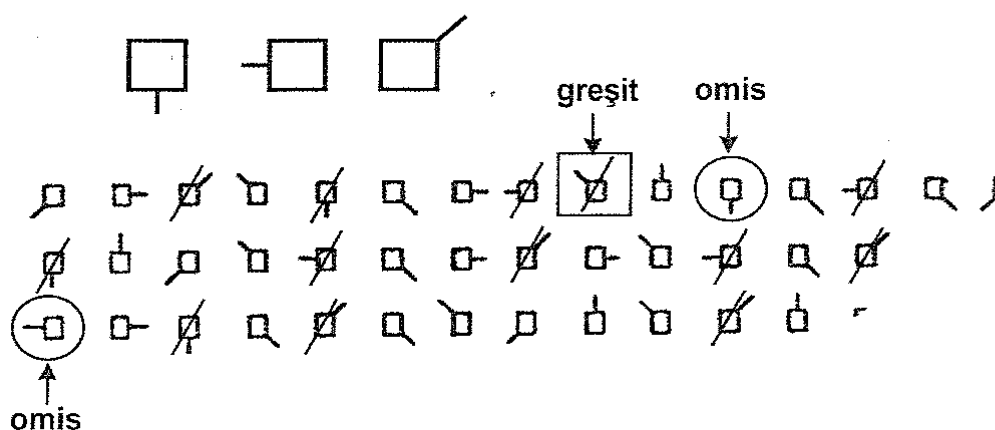


Figura 5.1. Exemple de itemi la „Proba Baraj” (BRJ)

Corecție

Se inspectează semnele parcurse de subiect. Nu se recomandă folosirea grilei dacă nu aveți grile duble pentru identificarea greșelilor și respectiv a omisiunilor. Se marchează ultimul semn inspectat de subiect. Se notează semnele omise cu o încercuire, precum și cele greșite cu un careu, apoi se însumează separat, pentru a se putea calcula viteza și exactitatea.

T = total semne parcurse;

B = total semne ce trebuiau barate;

O = număr semne omise;

G = număr semne greșite.

Timp de execuție: **10 minute**

$$\text{Viteza: } \frac{\text{Total semne parcurse}}{10} =$$

$$\text{Exactitatea: } \frac{\text{Total semne Bune} - \text{Omise}}{\text{Total semne Bune} + \text{Gresite}} =$$

Se raportează indicii – cotele – astfel obținute la etalonul probei și se introduc în profilul grafic.

Indici de interpretare:

În efectuarea probei pot apărea următoarele situații:

- prezența omisiunilor la începutul probei, ceea ce denotă un subiect emotiv care are nevoie de adaptare;
- prezența atât a omisiunilor, cât și a erorilor, într-un număr ridicat indică imposibilitatea de concentrare ca urmare a unor cauze diverse (oboseală, conduită potatorie etc.);
- parcurgerea unui număr mare de semne, în dauna exactității, ca urmare a tendinței de a parcurge cât mai multe semne denotă o setare cognitivă mai puțin structurată sau un temperament mai puțin stabil prin autocontrol). (Delay, Pichot, & Perse, 1966).

Tabelul 5.1. Etalon „Proba Baraj”, N=150

CLASA	VITEZA	CLASA	EXACTITATEA
V	— 78,0	V	1,00 — 0,97
IV	77,9 — 64,6	IV	0,96 — 0,95
III	64,5 — 49,9	III	0,94 — 0,89
II	49,8 — 35,3	II	0,88 — 0,79
I	35,2 — 0	I	0,78 — 0,00
M	55,4	M	0.96
σ	19,082	σ	0.226

5.1.2. PROBE DE ATENȚIE CONCENTRATĂ, SATURATE ÎN FACTORI VERBALI

5.1.2.1. Proba „Atenție Concentrată Cifre” (A.C.C.)

Timp de execuție: 10 minute

Mod de aplicare

Se aplică individual sau colectiv, nu sunt recomandate grupe mai mari de 15 persoane l. un psiholog examinator.

Se citește împreună cu subiectul instructajul aflat în protocolul testului. Dacă proba se aplică unui grup de subiecți, se efectuează exemplul la tablă. Dacă se aplică individual examinatorul exemplifică pe foaia de protocol a testului.

Instructaj & exercițiu

*„În fața dumneavoastră se găsește o pagină pe care sunt scrise cifre de la 1 la 9. Trebuie să bifați (barați) cu o linie **cifra 2 când se găsește între două cifre fără soț și cifra 7 când se găsește între două cifre cu soț**. Fiți atenți, ambele cifre trebuie să fie cu soț sau fără soț după caz. Dacă ați greșit, încercuiți, în acest caz greșeala corectată nu se ia în calcul”.*

ATENȚIE: Exemplul se execută de către examinator, după aceea subiectul este lăsat să lucreze singur rândul următor afectat exercițiului autonom. Se corectează împreună greșelile făcute, pentru a ajuta la formarea deprinderii și se analizează fiecare situație în parte.

Proba de fond

„Lucrați în continuare așa cum vis-a explicat. Lucrați de la stânga la dreapta, așa cum citiți sau scrieți, începând cu rândul de sus, nu săriți nici un rând. Fiți atent, atenți, rândurile se continuă de la unul la altul. Lucrați cât puteți de repede și corect. Ați înțeles? Dacă da atunci: Începeți! Dacă nu s-a înțeles ceva vă pot da lămuririle necesare o singură dată apoi va trebui să lucrați singuri (ă)... Dacă ați greșit, încercuiți greșeala și nu se va lua în considerare”.

Se pornește cronometrul și după 10 minute se oprește inclusiv execuția testului. Se delimitează câmpul lucrat de cel rămas.

NOTĂ: Instructajul la un test este important din următoarele motive:

- îl organizează perceptiv pe subiectul examinat;
- subiectul vede care este plaja de itemi;
- standardizează modul de lucru pentru toți cei examinați.

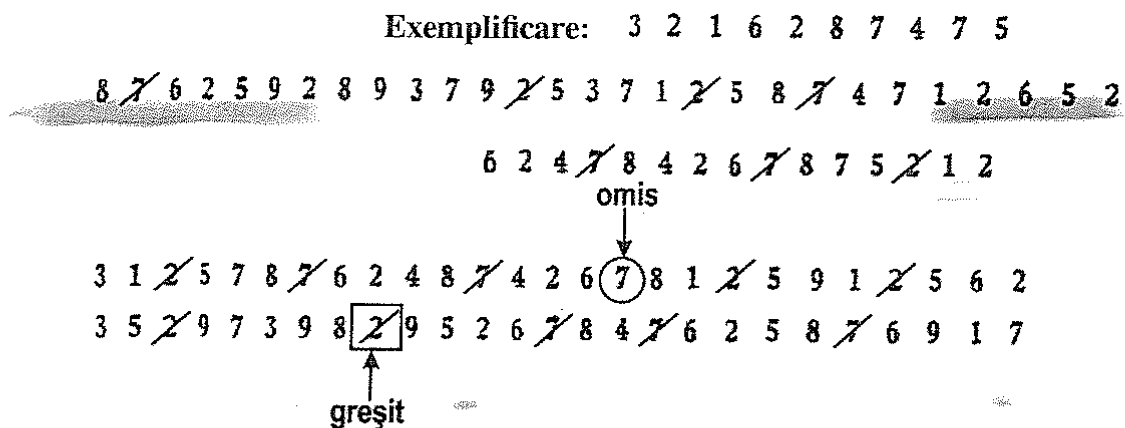


Figura 5.2. Exemple de itemi la testul „Atenție Concentrată Cifre” (A.C.C)

Corecția rezultatelor testului

După oprirea efectuării testului, în acest caz 10 minute, se inspectează rândurile parcurse de S.P.C., de la stânga la dreapta, marcându-se ultima cifră bifată și următoarea, delimitându-se astfel câmpul lucrat de cel rămas. Corecția se face cu ajutorul grilei, fiecare rând conține 35 itemi, cu excepția ultimului rând, bifând erorile și omisiunile. Pe fiecare rând sunt amplasate între 6-9 cifre de 2 sau 7 care trebuie descoperite conform instructajului, și barate. Sunt 998 total itemi de inspectat. Se calculează astfel:

T = total semne parcurse;

B = total semne ce trebuiau barate;

O = număr semne omise;

G = număr semne greșite.

Timp de execuție: **10 minute**

Se calculează apoi viteza medie pe minut și exactitatea luând în considerare numai cifrele care trebuiau bifate TB (total bune), până la oprirea efectuării. Față de acest „total bune” sunt posibile 2 tipuri de erori: omise - marcate prin încercuire și greșite - marcate prin carioiaj

$$\text{Viteza: } \frac{\text{Total cifre inspectate}}{10} =$$

$$\text{Exactitatea: } \frac{\text{Total semne Bune} - \text{Total semne Omise}}{\text{Total semne Bune} + \text{Total semne Gresite}} =$$

După calcularea vitezei și exactității, rezultatele obținute se raportează la etalon, după care se reprezintă în profilul psihologic grafic. Dacă se lucrează în cote (t) sau (z) se recomandă expres corelarea rezultatelor obținute cu alte teste de atenție concentrată sau distributivă, și cu alte probe care implică această calitate a atenției.

Indici de interpretare și psihodiagnoză

Proba evidențiază capacitatea de învățare și capacitatea de adaptare, fiind și un indicator al blocajelor cognitive sau emoționale. Cauzele pentru care nu se formează uneori algoritmul

de lucru într-un timp scurt sunt:

- algoritmul de lucru se formează dificil, datorită unor dificultăți de ordin cognitiv (înțeleg și lexic modest dezvoltat, de exemplu S.P.C. nu cunoaște ce înseamnă cuvintele „par” sau „impar”), se poate explica prin cuvintele: „numere cu soț” respectiv „numere fără soț”;

- algoritmul de lucru se elaborează dificil, datorită unor blocaje de natură emoțională (stres, oboseală etc.), sau care implică dificultatea aparentă a sarcinii test.

Fluctuațiile de algoritm, care pot apărea pe parcursul probei, au următoarele semnificații:

- la începutul probei - indică dificultăți de adaptare, fie algoritmul nu este stabil, adică nu s-a consolidat suficient, fie subiectul este instabil emoțional, emotiv structural, motiv pentru care nu se poate concentra mai ales la începutul probei;

- în mijlocul probei - semnifică o instabilitate a algoritmului din cauze diverse, *de exemplu*: instructaj superficial, deranj exterior, precipitare pentru a executa cât mai multe sarcini test;

- la finalul probei - indică posibila apariție a epuizării, a oboselii psiho-fizice.

Testul vizează capacitatea de concentrare a atenției într-un eșantion de timp determinat în raport cu sarcini reale de concentrare asupra detaliilor ce implică utilizarea cifrelor. Proba poate fi utilizată în diverse domenii profesionale, care urmăresc acest aspect: activități de birou, lucru pe linii productive pentru piese înaltă tehnologie etc.

ATENȚIE. Pot apărea dificultăți în aplicarea probei la persoanele în vârstă, din cauza efortului de concentrare crescut (majoritatea persoanelor în vârstă obțin un volum mic, dar calitate corespunzătoare) și la copii, puberi, chiar adolescenți din cauza fluctuațiilor privind interesul pentru sarcina specifică, fiind dificil de aplicat. Din acest motiv se recomandă utilizarea unor etaloane pe vârste.

Se mai recomandă compararea acestor rezultate cu alte rezultate la unele teste de concentrare sau de distribuție a atenției. În multe cazuri la persoanele care se concentrează foarte bine performanțele distributive sunt modeste și invers. Apoi, se remarcă persoanele la care ambele calități, concentrarea și distribuția atenției, sunt performante. Persoanele care lucrează frecvent cu cifre pot înregistra performanțe mai crescute la acest test însă cu mențiunea dacă pot fi flexibile în învățarea rapidă a modului de lucru, uneori se întâmplă rezistențe tocmai din acest motiv.

Tabelul 5.2. Etalon Proba „Atenție Concentrată Cifre” (A.C.C.), N = 150

CLASA	VITEZA	CLASA	EXACTITATEA
V	— 85,5	V	1,00 — 0,99
IV	85,4 — 68,6	IV	0,98 — 0,97
III	68,5 — 50,1	III	0,96 — 0,93
II	50,0 — 20,4	II	0,92 — 0,87
I	20,3 — 0,00	I	0,86 — 0,00
M	57,4	M	0,93
σ	21,093	σ	0,118

Corecție

Corecția se face cu ajutorul grilei, marcându-se semnele omise - se încercuiesc, precu și cele greșite - se pun într-un careu. Se calculează, cu ajutorul formulelor de calcul vitez și știind că există 48 rânduri, fiecare conținând 10 itemi, în total 480, și apoi exactitatea care ca bază de calcul numărul de C și S care trebuiau barate corect TB (total bune) până la oprire executării testului (7').

Se știe că pe fiecare rând pot exista între 6-9 litere (S) & (C), se calculează:

T = total itemi parcurși;

B = total semne ce trebuiau barate;

O = număr semne omise;

G = număr semne greșite;

Timpu de execuție: **7 minute**

Formule de calcul:

$$\text{Viteza} : \frac{\text{Total semne parcurse}}{7} =$$

$$\text{Exactitatea} : \frac{\text{Total semne Bune} - \text{omise}}{\text{Total semne Bune} + \text{gresite}} =$$

Valorile obținute se raportează la etalon, după care se reprezintă în profilul grafic S recomandă, ca și în cazul altor probe de atenție, corelarea rezultatelor cu cele obținute la alt probe, care vizează aceeași calitate a atenției, sau cu alte probe, mai ales atunci când cotel brute sunt transformate în cote standard.

Minighid de interpretare:

▪ Succesul la această probă tip test este condiționat în parte de bogăția lexicală S.P.C.-ului, precum și de capacitatea de înțelegere a cuvintelor. Testul vizează o bogăți lexicală medie. Dificultăți se întâmpină atunci când avem subiecți cu retard școlar nu neapăra mintal, atunci se recomandă suspendarea execuției din faza de exercițiu;

▪ Testul presupune cunoașterea corectă a limbii române și se aplică mai ales la persoane care au ca atribuții de serviciu primirea și transmiterea corectă de mesaje;

▪ În cazul capacității de concentrare a atenției, se pot relua indicațiile specificate la proba A.C.C

Tabelul 5.3. Etalon Proba „Atenție Concentrată Litere” (A.C.L.), N = 150

CLASA	VITEZA	CLASA	EXACTITATEA
V	— 39,9	V	1,00 — 0,98
IV	39,8 — 34,1	IV	0,97 — 0,96
III	34,0 — 27,6	III	0,95 — 0,94
II	27,5 — 21,3	II	0,93 — 0,83
I	21,2 — 0	I	0,82 — 0,00
M	31,5	M	0.93
σ	8,068	σ	0.071

5.1.2.3. Proba „Kraepelin” (atenție concentrată pentru viteza de calcul aritmetic sau probă de evaluare a capacității cognitive) (KR)

Timp de execuție: 10 minute

Este o probă de performanță (Klages, 1931), cu aceasta se poate investiga nivelul de concentrare a atenției, randamentul mintal, evaluându-se capacitatea de calcul aritmetic. Diferența o dă nivelul de școlarizare. Persoanelor cu nivel de instrucție mai ridicat, cu deprinderi aritmetice formate, prin acest test li se investighează capacitatea de concentrare. Persoanelor cu nivel de instrucție scăzut li se investighează preliminar capacitățile cognitive, aici operațiile aritmetice. Pentru un psihodiagnostic diferențial în aceste cazuri trebuie evaluat nivelul sau gradul de conservare a inteligenței generale. Principiul probei a fost preluat de Binet (1911) de la E. Kraepelin și introdusă în scara metrică a inteligenței, dar proba este aplicată și independent.

Emil Kraepelin (1856-1926) a avut teza de doctorat „Locul psihologiei în psihiatrie” (1878), apoi a elaborat primul sistem nosografic în psihiatrie, sistem care a rămas de referință. Pe planul psihologiei a elaborat și oferit clinicienilor probe mentale simple dar eficace. Identificarea oboselii, epuizării la suferinzi era ținta acestor probe (Gorgos, C., sub red., 1988, p. 1006-1007).

Testul (KR) face parte din categoria probelor creion-hârtie, cu timp de aplicare limitat; în domeniul clinic poate fi aplicat cu timp liber de execuție, putând da informații cu privire la starea cognitivă post TCC - traumatism cranio-cerebral-, stări post ACV - ACV- accident cardiovascular - și stări de epuizare, disforice, depresive, anxietate, deteriorare ca urmare a unei conduite potatorii etc.

Proba poate fi aplicată individual sau colectiv.

Există foarte multe variante ale acestei probe, principiul de bază se reîntâlnește în toate acestea, și anume: calculul aritmetic după criterii învățate ad-hoc.

Instructaj-exercițiu

„Aveți în fața dumneavoastră două pagini cu șiruri de cifre de la 1 la 9. Va trebui să faceți un calcul aritmetic, de adunare sau scădere, după caz, adică, acolo unde nu este posibil să faceți scădere, adunați cifrele. Pe pagină, aici, se află un rând pentru exercițiu”.

Explicând, se lucrează exercițiul împreună cu subiectul, pentru o mai bună înțelegere a instructajului, aflat pe pagina a doua din dreapta, jos, în acest caz.

„Vedeți prima cifră din rând, care este 8 (de obicei), a doua este 3; Ce aveți de făcut?! Vă explic: Veți scădea aritmetic a doua cifră din prima ($3 \text{ din } 8 = 5$), iar rezultatul îl veți trece între cele două cifre. După cifra 3 urmează cifra 5, care nu poate fi scăzută din cifra 3, atunci va trebui să faceți o adunare a celor două cifre, rezultă 8. În concluzie, dacă al doilea număr este mai mic decât primul se poate scădea din acesta, în caz contrar se adună la acesta. Veți continua să lucrați singur (ă) până la capătul rândului.”

ATENȚIE: În cazul în care proba se aplică unor subiecți cu nivel redus de școlarizare sau cu un potențial intelectual redus, exemplificarea se poate continua cu încă 2-5 numere. După ce examinatorul verifică dacă subiecții au lucrat corect primele calcule din rândul de exercițiu, li se cere să continue până termină rândul, apoi se verifică și se explică din nou, dacă este cazul.

Instructaj proba de fond

„Continuați să lucrați în același mod, începând cu primul rând de pe prima pagină, efectuând calculele de la stânga la dreapta. Dacă ați terminat prima pagină și nu ați fost întrerupți, treceți la următoarea. Lucrați cât puteți de repede și corect. Începeți!”

Se pornește cronometrul pentru cele 10’.

După 10’ se spune: „STOP!” și se delimitează câmpul lucrat de cel rămas.

Exemplu: $4+6-3+9-2$

greșit

4	5	3	7	2	9	1	5	6	4	3	8	9	5	2	4	3
9	2	10	5	11	10	6	11	2	1	11	1	4	3	6	1	
6	8	7	9	5	4	2	3	8	7	4	6	5	9			
14	1	16	4	1	2	5	11	1	3	10	1	14				

Figura 5.4. Exemplu de itemi la „Proba Kraepelin” (K.R.)

Corecție și calcul viteză și exactitate

Se realizează corecția cu ajutorul grilei. Se calculează viteza și exactitatea, pentru care se urmărește doar numărul calculelor greșite. Pentru realizarea corecției, este bine de știut că prima pagină conține 12 rânduri a câte 22 itemi adică 264, iar cea de-a doua pagină 15 rânduri a câte 21 itemi adică 315. Rezultatele obținute se raportează la etalon. Dacă se omit calcule, se consideră la viteză doar itemii calculați. Se însumează și se notează apoi: T = total calcule efectuate;

G = număr calcule greșite.

Țimp de execuție: 10 minute

$$\text{Viteza: } \frac{\text{Total calcule}}{10} =$$

$$\text{Exactitatea: } \frac{\text{Total} - \text{Greșite}}{\text{nr. Total}} =$$

Minighid de interpretare

Există o tipologie a erorilor:

▪ greșeli de calcul datorate vitezei, neatenției, tulburări ale stării de sănătate, intelect modest dezvoltat;

▪ greșeli de calcul apărute ca urmare a efectuării unei alte operații aritmetice, de exemplu, unii subiecți mai puțin instruiți, pot efectua operații de înmulțire;

▪ greșeli de calcul datorate instabilității stereotipului de lucru învățat;

Cauzele erorilor pot fi generate de:

▪ emotivitate, caz în care erorile de calcul apar la începutul probei și dispar după

aproximativ câteva rânduri de calcule;

▪ concentrarea dificilă determină apariția unor erori polimorfe, distribuite aleatoriu și relevă incapacitate de concentrare asupra sarcinii datorată oboselii inițiale sau semnelor caracteristice conduitelor potatorii;

▪ precipitare și orientare spre cantitate, erorile apar spre sfârșitul rândului;

▪ oboseala, care se poate manifesta fie de la început printr-un ritm lent, fie poate apărea la sfârșitul probei, caz în care vorbim despre o posibilă epuizare psiho-fizică.

Tabelul 5.4. Etalon Proba „Kraepelin” (K.R.), N = 100

CLASA	VITEZA	CLASA	EXACTITATEA
V	— 42,9	V	1,00 — 0,98
IV	42,8 — 34,9	IV	0,97 — 0,96
III	34,8 — 26,0	III	0,95 — 0,94
II	25,9 — 12,2	II	0,93 — 0,91
I	12,1 — 0	I	0,90 — 0,00
<i>M</i>	<i>30,4</i>	<i>M</i>	<i>0,97</i>
<i>σ</i>	<i>10,15</i>	<i>σ</i>	<i>0,060</i>

5.1.3. Probă de investigare a distributivității atenției: Proba „Praga” (PRG)

Buget de timp administrare: 19 minute

Mod de aplicare

Această probă face parte dintre probele de evaluare a eficienței profesionale, din punct de vedere aptitudinal. O regăsim aproape în toate bateriile de teste predominant aptitudinale dacă nu identică, atunci în variante oferite de autorul francez Bonnardel (Bonnardel, 1952), amintite de autorul Vernon (Vernon, 1952, 1971).

Poate fi folosită în diverse domenii, precum învățământ, sănătate, medii performante pentru investigarea distributivității, întrucât această calitate a atenției este necesară în foarte multe acțiuni și activități umane. Poate fi utilizată pentru evaluarea fondului aptitudinal general (F.A.G.) și pentru componenta specifică aptitudinală (S.A.S.) utilizând etaloane diferențiate de diverse variabile moderatoare (vârstă, sex, profesie etc.)

Prin formula matematică de distribuție a cifrelor în câmpul perceptiv structurat, autorul un psiholog ceh din echipa lui Bonnardel (1952) & (Catalogue ECPA, 2004), a reușit o distribuție aleatorie care face imposibilă formarea unei strategii stereotipe de căutare, instructajul specificând necesitatea căutării distribuite aleatoriu.

Proba poate fi aplicată individual sau colectiv pentru maxim 15 persoane, pentru un psiholog examinator.

Instructaj-exercițiu

„Pe pagina din stânga dumneavoastră aveți un pătrat mare, se arată, în care sunt delimitate pătrățele mai mici. În fiecare pătrățel, în partea superioară a acestuia este tipărit un număr, cu cifre groase și mari, iar dedesubt este un alt număr, tipărit cu cifre mici și subțiri. Pe pagina din dreapta aveți patru coloane 1,2,3,4, pe care sunt tipărite numere, se arată. Căutați, pe rând, cu privirea distribuită sau împrăștiată, fiecare număr din coloană în pătratul mare de pe pagina din stânga, printre numerele tipărite cu cifre mari și groase. Dacă ați găsit-o, numărul găsit dedesubt, tipărit cu cifre mici și subțiri, îl treceți în spațiul liber din coloană, în dreptul numărului căutat.”

Se trece la exercițiu pentru care se oferă posibilitatea de a căuta primele trei cifre de sus, din coloana I. De obicei se separă cumulativ de către psihologul examinator cele trei cifre exercițiu de restul cifrelor item.

Apoi se spune:

„Care este primul număr din prima coloană? Îl căutați în pătratul mare din stânga. Când l-ați găsit, uitați-vă cu atenție ce număr este scris dedesubt și scrieți-l în spațiul liber de lângă cifra de căutat din coloană. La fel procedați pentru celelalte două cifre - psihologul a barat sub al treilea număr din prima coloană - itemi de exercițiu. Nu există o legătură logică în modul de inspectare. Cifrele sunt distribuite întâmplător. Nu marcați pătrățelul în care ați găsit cifra scrisă cu litere mari și groase. Dacă ați terminat prima coloană și nu v-am oprit, treceți la a doua.”

Examinatorul verifică dacă subiecții au înțeles instructajul. În cazul în care nu au înțeles

se mai face o căutare la a patra cifră din coloană, după care se trece la proba de fond - se atrage atenția ca subiectul să nu însemne pe foaie numărul găsit; nu se folosește degetul în căutare, pentru a nu acoperi cifrele, ci numai privirea.

Dacă proba se aplică colectiv, cei care sunt mai distributivi pot să găsească cele trei cifre și vor aștepta ca și ceilalți să le găsească, iar cei care au nevoie de mai mult timp sunt asigurați că toate cifrele sunt în pătratul mare.

Instructaj pentru proba de fond

„Veți lucra în continuare cum vi s-a explicat, luând la rând, nu pe sărite, numerele care se găsesc în prima coloană, de sus în jos, apoi a doua, a treia și a patra coloană. Lucrați cât puteți de corect și de repede. Începeți!”

Se pornește cronometrul pentru prima etapă 4 minute.

După primele 4 minute se oprește execuția probei prin comanda „Stop!” și se barează după ultima cifră găsită de subiect. Se face o pauză de 1 minut, în care subiecții nu au voie să se uite pe protocolul test. Se trece apoi la fel, la a doua coloană, apoi a treia și, în final, la a patra coloană. După fiecare coloană se respectă pauza de 1 minut.

În final, proba se oprește prin comanda „Stop!” și se fac marcările necesare.

73	18	7	4	97	33	31	69	49
97	39	13	66	68	62	22	48	
23	8	79	96	92	40	78	22	
88	55	43	30	73	19	28	4	
19	24	72	51	62	81	6		

76	
20	
79	43
26	

34	
78	28
3	
18	39

Figura 5.5. Exemplu de itemi la „Proba Praga” (P.R.G.)

Corecție

Cu ajutorul grilei de corecție se inspectează corectitudinea găsirii cifrelor căutate. Pe fiecare coloană se numără itemii corecți. Fiecare coloană conține 25 itemi, deci în total, pe cele patru coloane, sunt 100 itemi. Primii trei itemi din coloana 1 fiind considerați drept exercițiu, nu se introduc în calculul cotei. Plaja maximă a itemilor va fi în consecință de 97. Ulterior, se însumează numărul itemilor corecți de pe cele patru coloane, iar suma obținută se raportează la etalon

Timp de execuție: 16 minute - pauză 1 minut, la fiecare 4 minute. Timp total execuție: 19'

Dacă performanțele unor subiecți permit depășirea unei coloane în mai puțin de 4 minute se acceptă acest lucru, se bifează sub ultima cifră găsită de subiect, iar după pauză se continuă cu următoarea cifră. De asemenea, pot exista situații, când cele patru coloane sunt epuizate în mai puțin de 16 minute. În ambele cazuri se notează în protocol timpul și se ține cont de aceste aspecte în interpretare.

Proba „PRAGA” permite relevarea următoarelor profiluri:

Prin unirea punctelor de maxim obținute pe fiecare coloană, se obține un profil care informațional este util:

1. profilul neperformant, când numărul itemilor corect rezolvați se află în mod constant, la cele patru coloane, sub limită; de obicei, persoanele de vârstă a III-a obțin astfel de profile și cei care nu au o capacitate de distribuție a atenției performantă, în unele cazuri puberii și adolescenții;

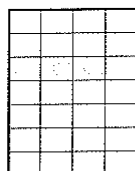


Figura 5.6. Proba Praga - profil neperformant

2. profilul ultraperformant, când subiectul rezolvă în 16 minute sau mai puțin, toți itemii; Se întâlnește la persoane înzestrate cu abilitatea de distribuție a atenției, dar care au și în job-ul lor sarcini de acest tip în mod frecvent;

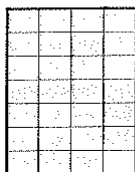


Figura 5.7. Proba Praga - profil ultraperformant

3. profilul performant, întâlnit la acei subiecți care posedă această abilitate și sunt motivați pentru performanță. Empiric, sunt acei subiecți care au terminat aproape toate coloanele în cele 16 minute de execuție; temperamental sunt echilibrați și au un potențial distributiv bine consolidat și eficient;

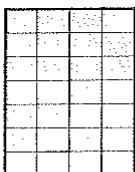


Figura 5.8. Proba Praga - profil performant

4. profilul sub mediu (constant) apare la subiecții care pot să atingă o distribuitivitate de nivel mediu;

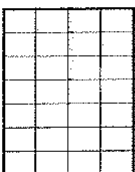


Figura 5.9. Proba Praga - profil sub mediu este reprezentat spațial ca ușor peste medie

5. **profilul marcat de performanțe crescătoare**, apare la persoanele emotive, a căror emotivitate scade pe măsura angajării în sarcină;

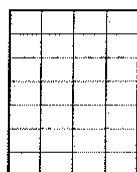


Figura 5.10. Proba Praga - profil marcat de performanțe crescătoare

6. **profilul caracterizat prin performanță bună dar descrescătoare**, indică subiecți cu o rezistență energetică scăzută, demobilizare afectiv-motivațională, apariția oboselii, stare emotivă cvasipermanentă;

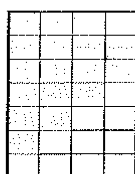


Figura 5.11. Proba Praga - profil performant caracterizat prin performanță bună dar descrescătoare

7. **profil fluctuant, oscilant**, apare la subiecți care nu dozează efortul, persoane cu temperament coleric, cu angajări în sarcini relative, cu performanțe medii. Acest profil problematic se mai întâlnește și la persoanele coleroide, demonstrative.

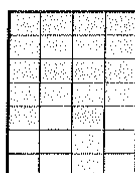


Figura 5.12. Proba Praga - profil fluctuant

Tabelul 5.5. Etalon Proba Praga, N = 150

CLASA	CORECTE
V	97 — 89
IV	88 — 72
III	71 — 56
II	55 — 44
I	43 — 0
M	65,00
σ	14,747

5.1.4. Probă de reprezentare spațială: „Vedere Spațială” (V.S.)

Timp de execuție: liber (se cronometrează)

Mod de aplicare

Proba presupune reprezentarea tridimensională în spațiu, cu sarcini progresive ca dificultate. Vizează factorul k:m din schema lui Vernon, vezi probele de inteligență (Vernon, 1971).

Este o probă care se execută în timp liber, examinatorul va cronometra timpul în care subiectul a decis că a terminat sarcinile date de itemi. Proba posedă și un sistem de ponderare a itemilor rezolvați corect în funcție de dificultatea progresivă a sarcinilor pe rând. Este utilizată în selecția personalului în profesii tehnice (Botez, 1971). V.S. face parte dintr-un test format din subteste care se aplică pentru evaluarea aptitudinii mecanice. Este denumit după autorul său, T. W. MacQuarrie (1925). La noi este cunoscut sub numele de „Bateria MacQuarrie” sau „Testele cărămizilor”. Nu depinde nici de inteligența generală, nici de cunoștințele mecanice, subtestul acesta este saturat în factor spațial-perceptiv. Subtestele se pot etalona și autonom, ca și cel prezentat aici. Este predictiv pentru activități ca: orientare școlară și profesională, selecție pentru multe profesii din industrie, pentru selecționarea celor care vor desfășura activități de birou, tehnicieni dentari, psihopatologie și în studiul aptitudinal al celor cu dezvoltare intelectuală modestă.

Performanța la această probă nu depinde nici de inteligența generală, nici de cunoștințele mecanice. Subtestul pe care îl prezentăm, *de exemplu*, este saturat în factor spațial-perceptiv. Subtestele se pot etalona și autonom, ca și cel prezentat aici. Este predictiv pentru activități ale psihologului pentru orientare școlară și profesională, selecție pentru multe profesii din industrie, pentru selecționarea celor care vor desfășura activități de birou, tehnicieni dentari, chiar și în psihopatologie; se mai utilizează în studiul aptitudinal al celor cu dezvoltare intelectuală modestă.

Mod de aplicare

Instructaj

„Pe foaia din fața dumneavoastră se găsesc, în fiecare pătrat, niște cuburi, puse unele lângă altele, sau unele deasupra altora. Dumneavoastră trebuie să urmăriți și să numărați câte cuburi se găsesc în fiecare imaginea astfel construită, pe rând, de la stânga la dreapta și să scrieți dedesubt numărul lor”.

Exercițiul se face interactiv

„În figura 1, rândul 1, de sus, din stânga, sunt desenate 2 cuburi; scrieți dedesubt cifra 2 - se arată unde. În figura a doua câte cuburi avem? 4. Scrieți dedesubt cifra 4. Numărați și scrieți în continuare câte cuburi se găsesc în căsuțele 3 și 4 din primul rând de sus. Ați înțeles?”

“Psihologul examinator controlează dacă S.P.C.-ul a lucrat corect.

Dacă exercițiul nu este rezolvat corect, examinatorul poate adăuga: *„Unele cuburi se văd în desen integral, unele se văd parțial, iar altele nu se văd deloc, trebuie să le numărați pe toate”.*

Se dau explicații necesare dacă se întâmpină dificultăți.

Examinatorul își notează observațiile privind adaptarea la probă și formarea deprinderii.

Instructaj pentru proba de fond

„Continuați în același fel, numărând cuburile din fiecare figură de la stânga la dreapta pe fiecare rând și scrieți dedesubt numărul lor. Trebuie să lucrați repede și bine. Nu faceți nici un semn cu creionul pe hârtie. Probele găsite astfel se anulează. Când ați terminat ridicați mâna. Începeți!”

Se pornește cronometrul care se va opri când persoana a decis că a terminat sarcinile test.

Examinatorul nu părăsește sala, își face eventuale observații asupra comportamentului celui examinat sau a celor examinați. Este recomandabil ca la examinări colective numărul celor testați să nu depășească cinci, care să dispună de un spațiu suficient de lucru, pentru a se evita atitudinea de curiozitate pentru performanța și timpul colegilor testați. La terminarea unei probe, se va ridica formularul test și examinatorul va nota timpul pentru fiecare subiect, în minute și secunde.

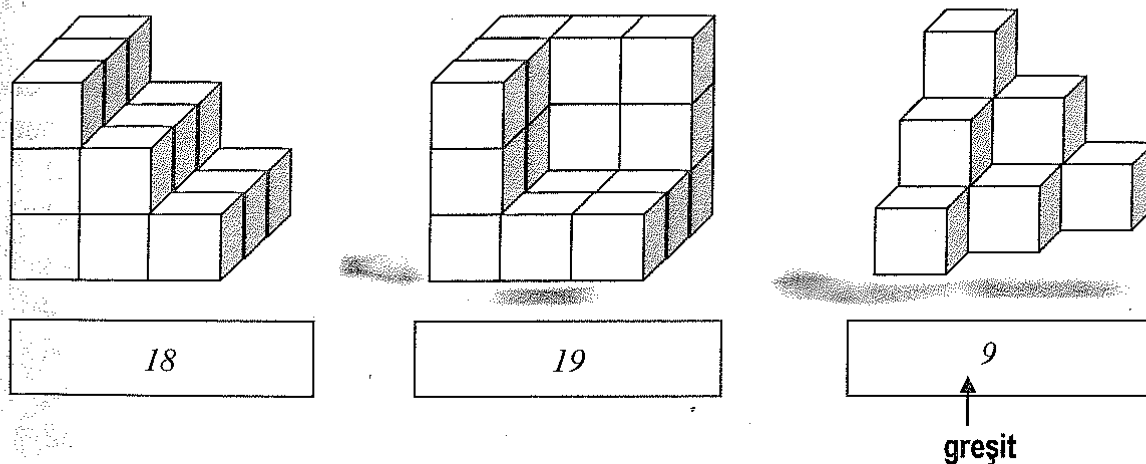


Figura 5.13. Exemple de itemi la proba „Vedere Spațială” (V.S.)

Corecția

Autorul a acordat un coeficient de ponderare pe rânduri, în funcție de gradul de dificultate al figurii test:

▪ rândul 1 (r_1) = câte 1 punct fiecărei figuri rezolvate corect, totalizând maximum 3 puncte;

▪ rândul 2 (r_2) = câte 2 puncte fiecărei figuri rezolvate corect, totalizând maximum 6 puncte;

▪ rândul 3 (r_3) = câte 3 puncte fiecărei figuri rezolvate corect, totalizând maximum 9 puncte.

Deci plaja maximă de rezolvare corectă a tuturor figurilor test este dată din însumarea punctelor: 3 pentru (r_1) + 6 pentru (r_2) + 9 pentru (r_3) = 18 puncte maxim.

Timpu de execuție este liber, dar se cronometrează.

Se face corecția răspunsurilor și se calculează totalul ponderat al punctelor obținute, după care se raportează la etalon totalul obținut prin însumarea răspunsurilor corecte, precum și timpul necesar parcurgerii probei.

Minighid de interpretare a rezultatelor

Capacitatea de a vedea în spațiul tridimensional structuri perexistente în reprezentările noastre și în memoria noastră, aici este cazul cuburilor desenate, nu este evidentă la toate persoanele din jurul nostru. Aceasta depinde de modul de interiorizare a acestor structuri din etapa copilăriei mici, cea a „cuceririi lumii obiectuale” și a interiorizării structurilor spațiale reprezentate de jucării de obiecte însoțite bineînțeles și de cuvintele ce le definesc: cuburi, sfere, piramide etc. Urmează formarea educațională care adaugă formelor definite și caracteristicile lor geometrice. Se implinește astfel o strategie a cunoașterii de la act la gândire (H. Wallon, 1972). Persoanele examinate și care nu reușesc să numere corect, nu au formată corect deprinderea, văd în plan, reprezentările tridimensionale fiind dificile. Astfel de performanțe mai apar și post TTC-uri, în perioadele de recuperare, când pacienții își recâștigă organic funcțiile cognitive.

Tabelul 5.6. Etalon proba „Vedere Spațială”, N = 150

CLASA	TIMP EXECUTIE	CLASA	CORECTE
V	— 1'35"	V	18 — 18
IV	1'36" — 2'38"	IV	17 — 16
III	2'39" — 4'01"	III	15 — 13
II	4'02" — 5'23"	II	12 — 9
I	5'24" — 7'01"	I	8 — 0
<i>M</i>	<i>3'28"</i>	<i>M</i>	<i>12,31</i>
<i>σ</i>	<i>1'29"</i>	<i>σ</i>	<i>4,43</i>

5.1.5. PROBĂ DE DISCRIMINARE PERCEPTIVĂ A DETALIILOR (BG-9)

Timp de aplicare: 10 minute

Este o probă de tipul creion – hârtie, aplicabilă colectiv, dar și individual. A fost creată de psihologul industrial, constructor de teste, francezul Raymond Bonnardel (1901-1975), care a fondat un laborator modern de psihologie la uzinele Peugeot, fiind aplicabilă adolescenților și adulților. Autorul a etalonat testul pe eșantioane formate din personal profesional cu profil tehnic și în transporturi aeriene (Ceașu, 1987).

Proba este formată din 46 de rânduri de figuri abstracte, diferite. În fiecare rând este dat un model, care este urmat de alte 10 figuri, mai mult sau mai puțin asemănătoare cu modelul prezentat, dintre care una fiind identică cu modelul. Aceasta va trebui să fie identificată de subiect.

Mod de aplicare

Instructaj (de obicei acesta se regăsește scris în preambulul testului).

„În fiecare dintre cele două rânduri de jos, una dintre cele 10 figuri numerotate (1, 2,, 10) este exact la fel cu modelul care se află în stânga, la începutul rândului.

Trebuie să căutați, în fiecare rând, figura care este exact la fel cu modelul și apoi să scrieți numărul care îi corespunde (1, 2,, 10) în căsuța corespunzătoare, pe foaia de răspuns.

Ca exemplu s-au lucrat primele două rânduri. Uitați-vă atent!

Când vi se va spune „Începeți!”, veți întoarce pagina și veți lucra.

Aveți două pagini de probleme.

Lucrați cât puteți de repede și opriți-vă când vi se spune „STOP!”.

Nu întoarceți prima pagină decât atunci când vi se va spune.

„Începeți!”

Se da startul și se pornește cronometrul.

Corecția se face cu ajutorul grilei de răspunsuri corecte.

Modul de calcul

Se acordă un punct pentru fiecare răspuns corect, se face suma răspunsurilor corecte care se raportează la etalon.

identitate

MODELE	1	2	3	4	5	6	7	
24								
25								
26								

Figura 5.14. Exemple de itemi la „Probă de discriminare perceptivă a detaliilor (BG-9)”

Minighid de interpretare:

- Aptitudinile urmărite de a fi scoase în evidență cu ajutorul acestui test, sunt acuitatea percepției detaliilor și integrarea structurală a acestora la nivelul unor desene plane;
- Sarcinile test solicită memoria perceptivă, precum și comparația dintre modelul mental și modelele reale și chiar memoria de scurtă durată (M.S.D.);
- Identifică aceste aptitudini specifice pentru probleme de selecție profesională, în cazul unor profesii diverse care au ca exigență percepția detaliilor în structuri plane și identificarea structurilor plane similare.

Tabelul 5.7. Etalon probă de „discriminare perceptivă a detaliilor (BG-9)”, N = 150

CLASA	CORECTE
V	40 — 34
IV	33 — 30
III	29 — 24
II	23 — 21
I	20 — 0
<i>M</i>	26,00
<i>σ</i>	5,526

5.1.6. PROBE DE INVESTIGARE A INTELIGENȚEI GENERALE (FACTORUL G)

5.1.6.1. Matricile Progresive Raven (M.P.R.)

Despre validitatea conceptuală a testelor Raven – matrici Noțiunea de inteligență generală (factorul „g”)

Inteligența generală - evoluția noțiunii:

- a fost sugerată ca și calitate a gândirii, pentru prima oară, de **Galton (1864)**;
- a fost evaluată psihometric și teoretizată pentru prima oară de **Ch. Spearman (1904)** (reed. 1972);

- teoria factorului central (g) este dezvoltată în perioada 1904 -1914;
- teoria bifactorială a inteligenței este dezvoltată în perioada 1914 -1931.

L. L. Thurstone (factorialist) (1937):

- elaborează teoria multifactorială a inteligenței;
- contestă existența factorului „g”, implicit și structura unitară a inteligenței;
- prin metoda multifactorială realizează intercalarea factorilor de grup a „abilităților mintale primare” și explică corelațiile găsite printr-un factor general de ordinul doi, pe care-l acceptă.

R.B. Cattell (1963) și O. Hebb (1949):

- elaborează teoria inteligenței fluide și cristalizate;
- susține existența **inteligenței generale fluide („gf”)**, (*tip A = înnăscut*) ca potențialitate mentală, latentă, neinfluențată de cultură, de educație și a **inteligenței generale cristalizate („gc”)** (*tip B = influența mediului*), ca produs al interacțiunii dintre inteligența generală fluidă și influențele culturale, formative, modelatoare, pe scurt educaționale; Nu există paralel două inteligențe, ci derivă una din alta, termenul are două semnificații (Hebb, 1949):
 - „gf” atinge nivelul maxim de dezvoltare la 14-15 ani, rămâne aproximativ constantă, spun autorii de mai sus, până la 20 de ani și apoi scade treptat de la 20 la 65 ani;
 - „gc” atinge nivelul maxim între 14 și 20 ani și rămâne la același nivel pe toată durata vârstei adulte.

P.E. Vernon (1952):

- Sub influența lui Ch.E. Spearman (1863-1945) și C-L. Burt (1883-1971) elaborează teoria ierarhică a structurii aptitudinilor;
- din această perspectivă avertizează că testul Raven abordează inteligența generală plecând mai ales de la factorul major de grup „k:m” (kinestezic-motric); de aceea examinarea unei persoane numai cu testul Raven nu duce la obținerea unei imagini integrale a inteligenței generale a subiectului.

Din această cauză, autorul **J.C. Raven** recomandă asocierea în aplicare a testului său cu:

- Matrici Progresive Standard (M.P.S.) - cu Scara de vocabular Mill Hill;
- Matrici Progresive Colorate (M.P.C.) - cu Scara de vocabular Crichton.

Cele două scări de vocabular sunt teste verbale de inteligență generală și abordează factorul „g”, plecând mai ales de la factorul major de grup „v:ed” (verbal-educational).

Modelul ierarhic al inteligenței generale dat de P.C.Vernon, după teoriile autorilor: Hebb, D. O., (1949), R.B.Cattell (1963), Ch.Spearman (1972) este prezentat în figura următoare.

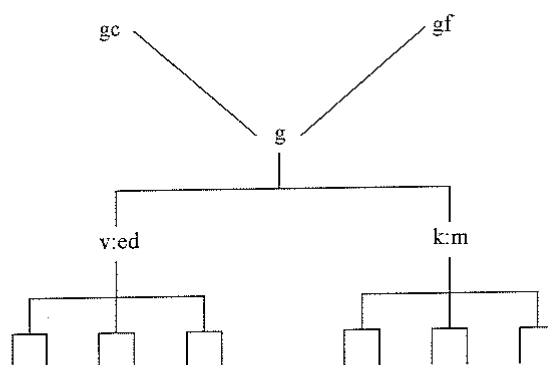


Figura nr. 5.15 Modelul ierarhic al lui Vernon (1971) (apud. Roșca & Zörgö, 1972, p.40)

Factorul „g” (inteligență generală) oferă posibilități ca:

- discriminare (analiză);
- integrare (sinteza unui ansamblu de informații);
- invenție (variabilitate combinatorică).

J.C.Raven a construit Matricile Progressive în următoare succesiune:

□ **1938:**

▪ elaborează „Matricile Progressive Standard”, (M.P.S.) cu seriile A, B, C, D, E, (60 itemi), în colaborare cu C.S.Penrose;

- (M.P.S.) este un test omogen de inteligență generală;
- (M.P.S.) este aplicabil la toate vârstele (copii, adulți, bătrâni), indiferent de nivelul de școlarizare și naționalitate;
- (MPS) poate releva nivele variate ale performanței abilității mintale – slab – mediu – bun –.

□ **1947:**

▪ construiește „Matricile Progressive Colorate”, (M.P.C.), cu seriile A, Ab, B, (36 itemi); publicate în 1949, revizuite în 1956;

▪ Testul este destinat examinării inteligenței generale a copiilor pe plaja de vârste între (5 ½ - 11 ani) și a bătrânilor între (65 - 85 ani).

□ **1941 – 1943:**

▪ elaborează „Matricile Progressive Avansate” (M.P.A.), cu două serii, I și II, (48 itemi), revizuite în colaborare cu G. A. Foulds în 1947, 1962;

▪ M.P.A. este aplicabil începând cu vârsta de 11 ani, la persoanele care empiric prezintă capacități intelectuale bune, pentru stabilirea diferențelor interindividuale între persoanele cu aptitudini superioare.

Rezolvarea corectă a M.P.S., M.P.C. și a M.P.A. presupune:

- înțelegerea structurii unui model spațial de tip structură, a Gestaltului;
- descoperirea principiilor de organizare a figurilor în interiorul modelului;
- evaluarea corectă sau nu a produsului, în care una dintre cele 6 sau 8 figuri particulare, așezate sub model, ar putea completa lacuna din model.

Rezultatele testului Raven ne ajută în evaluarea:

- capacitatea de a deprinde relațiile implicite existente într-o structură;
- capacitatea de a menține în plan mintal informațiile descoperite și de a opera cu ele în mod simultan pe mai multe planuri, flexibilitate cognitivă;
- spiritul de observație privind descoperirea atât a relațiilor, cât și a detaliilor.

Este prin excelență o probă intelectuală, non-verbală, saturată în factor spațial, dar evidențiază și trăsături dinamice, temperamental-emoționale ale personalității, mai ales ritm și precizie.

5.1.6.2. Matricile Progresive Colorate (M.P.C.)

Valoarea diagnostică a testului

Examinează potențialul intelectual al copiilor cu vârste cuprinse între 5 ½ - 11 ani, putând fi aplicate și persoanelor cu vârsta peste 65 ani.

Poate fi utilizat pentru :

- evaluarea gradului de maturitate școlară;
- descifrarea etiologiei insuccesului școlar, retardării școlare sau mentale;
- diagnosticarea timpurie a dificultăților mintale;
- cunoașterea abilității mintale generale și a performanțelor acesteia;

Fiind o proba non-verbală permite examinarea persoanelor cu tulburări grave de vorbire, a străinilor care nu cunosc limba țării unde se aplică, totuși instructajul trebuie adecvat limbii cunoscute de subiect.

La persoanele în vârstă poate fi utilizat în scopuri:

- clinice, în stabilirea deteriorării mintale, a involuției, post A.V.C., post T.C.C.;
- antropologice, în studii de antropologie comparată.

Prezentarea testului

Testul Raven Color (M.P.C.) este constituit din trei serii (A, Ab, B) a câte 12 matrici fiecare serie, în total 36 matrici.

Seriile A și B sunt identice cu cele de la M.P.S., cu diferența că la M.P.C. sunt pe fond colorat. Seria Ab nu are corespondent identic la celelate matrici din M.P.S. sau M.P.A..

Fiecare matrice din M.P.C. este formată dintr-o figură sau o succesiune de figuri, iar în colțul din dreapta jos lipsește un fragment, sau unul din elementele corespondente ale matricii. Segmentul care lipsește poate fi găsit printre cele 6 figuri (la M.P.C.) prezentate sub matrice și pe care subiectul este rugat să îl indice.

Probele din cadrul unei serii prezintă un grad de dificultate din ce în ce mai mare, dar ele se rezolvă pe baza aceluiași principiu, pe care subiectul trebuie să îl descopere. Între serii, prima este cea mai ușoară și apoi dificultatea crește.

Testul poate fi prezentat sub formă de:

- caiet;
- serii de planșete – piesele sunt mobile confecționate din plastic și completarea se face în mod practic.

Testul evaluează:

- claritatea capacității de observație/percepție (structuri-fond; conținut-fond, raportul dintre parte/întreg);
- claritatea gândirii;
- nivelul dezvoltării mentale a subiectului;
- surprinderea întregului într-o structură dată.

Mod de aplicare

Instrucțiuni de aplicare

După discuția inițială cu copilul, sau cu vârstnicul, psihologul așează în fața acestuia caietul deschis la itemul A1 sau planșeta cu prima matrice.

Apoi se spune:

„Uitați-vă aici. Acesta este un model din care lipsește un desen. Unul dintre aceste desene - se arată cele 6 figuri de sub model - se potrivește aici. Acesta care are numărul 1 are aceeași formă, dar desenul nu este potrivit. În figura 2 nu este nici un desen. Cea de a treia este complet greșită. Figura a șasea este aproape potrivită, dar aici - i se arată - este greșită. Numai una este corectă. Arătați-mi cea care este corectă”.

Psihologul trebuie să repete explicația până când subiectul înțelege. Nu se acordă nici un ajutor care să depășească limitele instrucției standardizate. Deciziile, alegerile subiectului nu se cromentează, însă se notează pe protocolul de observații. Este recomandabil să se rețină și manifestările comportamentale ale subiectului în situația de examinare.

Alegerea corectă, chiar dacă subiectul nu o poate argumenta verbal, se consideră răspuns corect.

De la vârsta de 8 ani testul poate fi aplicat și colectiv în condițiile unei supravegheri atente (maxim 5 persoane pentru un psiholog examinator).

ATENȚIE: dacă testul M.P.C. este rezolvat ușor și integral de subiectul de 8 ani, se poate trece în continuare la seriile C și D, iar de la 9 ani la seriile C, D, și E ale M.P.S. Se acordă câte un punct pentru fiecare rezolvare corectă. Se însumează punctele astfel obținute. Cota totală obținută se interpretează după etalonul M.P.S.

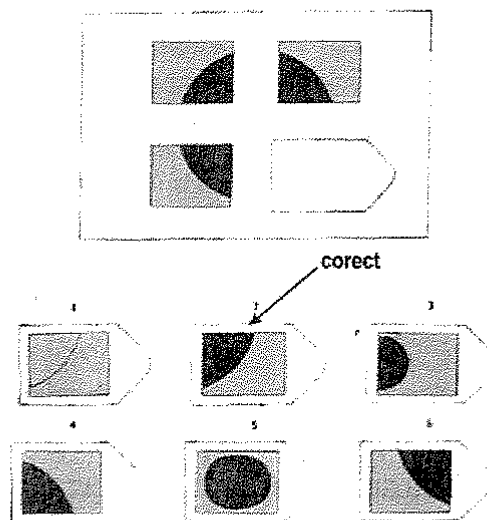


Figura 5.16. Exemple de itemi la „Matricele Progresive Colorate” (M.P.C.)

Cotarea răspunsurilor

Se acordă un punct pentru fiecare răspuns corect. Se adună toate punctele și se obține astfel cota totală. Cota totală brută - servește doar ca punct de plecare pentru cunoașterea nivelului de dezvoltare și eficiență a inteligenței generale. Cota totală obținută se interpretează după etalonul M.P.S.

Cota brută se raportează la etalon în cazul în care s-a utilizat numai forma M.P.C.

Interpretarea rezultatelor

Se raportează performanța individuală la performanțele etalon pentru stabilirea dezvoltării nivelului de inteligență al copilului sau vârstnicului.

5.1.6.3. Matricile Progressive Standard (M.P.S.)

M.P.S. este un test omogen de inteligență generală, care își are originea în teoria factorului (g) a lui Spearman (1972) & Burt (1949), în teoria psihologiei configuraționiste, structuraliste.

În 1938 apare prima formă a testului. J.C. Raven precizează că testul propus de el nu numără pur și simplu o performanță, ci o capacitate generală de organizare a Gestaltului și de integrare a relațiilor în sfera mentală.

Prezentarea testului

Testul M.P.S. cuprinde 60 de itemi (în 5 serii (A.B.C.D.E.) a câte 12 itemi fiecare de la 1-12). Itemii constau în desene abstracte, grupate în matrici, din care lipsește o parte. Sarcina subiectului este să aleagă din cele 6 sau 8 figuri aflate sub matrice, care este cea potrivită pentru completarea logică a acesteia.

În fiecare serie, dificultatea sarcinii crește de la primul item spre ultimul. Seriile au, de asemenea, un grad variat și progresiv de dificultate, acesta crescând de la seria A spre seria E, ceea ce favorizează o implicare reală în trepte pe parcursul probei, de la simplu la complex.

Logici și criterii provocate de încercarea de descoperire a soluțiilor corecte pe serii:

Seria A:

- are la bază principiul corelației simple în structurarea matricilor;
- figurile sunt statice și servesc la diferențierea și analiza structurilor, înțelegerea corelațiilor între elemente, identificarea părților lacunare ale figurilor.

Seria B:

- are la bază principiul analogiei dintre perechile figurilor;
- se realizează prin diferențierea lineară și judecata pe baza relațiilor lineare;
- necesită capacitatea de a percepe simetria dintre figuri.

Seria C:

- are la bază principiul schimburilor progresive în figurile matricilor;
- presupune integrarea lor atât pe orizontală, cât și pe verticală;
- presupune totalizarea, integrarea acestor elemente în figura care lipsește;
- solicită atenție, capacitate de reprezentare și imaginație.

Seria D:

- are la bază principiul restructurării figurilor în plan orizontal și vertical;
- se urmăresc schimbările în repartiția figurilor, după regulile schimbărilor complexe, a cauzalității complexe.

Seria E:

- are la bază principiul descompunerii figurii în componente;
- sunt implicate operațiile de abstractizare și sinteză;
- se solicită observarea evoluției complexe, cantitative și calitative a șirurilor dinamice, apar componentele kineștice;
- elementul care lipsește poate fi completat pe baza logicii operațiilor algebrice efectuate asupra elementelor matricei.

La realizarea testului participă procese de atenție, percepție, reprezentare, gândire, voință, imaginație, emoție. Pe lângă inteligență generală, acest test oferă informații despre:

- percepție spațială;
- spirit de observație;
- calitățile atenției;
- gândire sistematică.

Metodologia de aplicare

Testul poate fi aplicat și copiilor, de la vârsta de 8 ani, individual sau în grup, de maxim de 5 persoane pentru un psiholog, se administrează fie cu timp limitat, când este folosit în scop de selecție, la 20', la 30', fie cu un timp mai mare, maximum o oră. Timpul mediu necesar rezolvării este 45 minute, la tineri în medie 30 minute.

Instructaj

„Aveți în față un caiet cu 60 de planșe. Ele sunt aranjate în 5 serii (A, B, C, D, E), a câte 12 probleme fiecare. În partea de sus a paginii se află un desen din care lipsește o parte - se arată - Sub această imagine mare se află 6 figuri asemănătoare ca formă cu porțiunea rămasă albă din desenul mare. Numai una dintre aceste figuri completează în mod corect, ca formă și ca desen imaginea mare. Care este aceasta?”

Se așteaptă ca subiectul să o identifice.

Psihologul examinator asistă interactiv împreună cu subiecții primele cinci exemple și în cazul în care aceștia au înțeles explicațiile, continuă:

„În fiecare probă, într-un cadru mare se află o imagine compusă din mai multe figuri. Trebuie să găsiți regula după care sunt aranjate aceste figuri, pentru a putea completa partea rămasă albă, lipsă din desenul mare. Ați înțeles? Treceți succesiv de la un desen la altul, de la o pagina la alta. Nu notați nimic pe planșă. Lucrați cât puteți de repede și corect.”

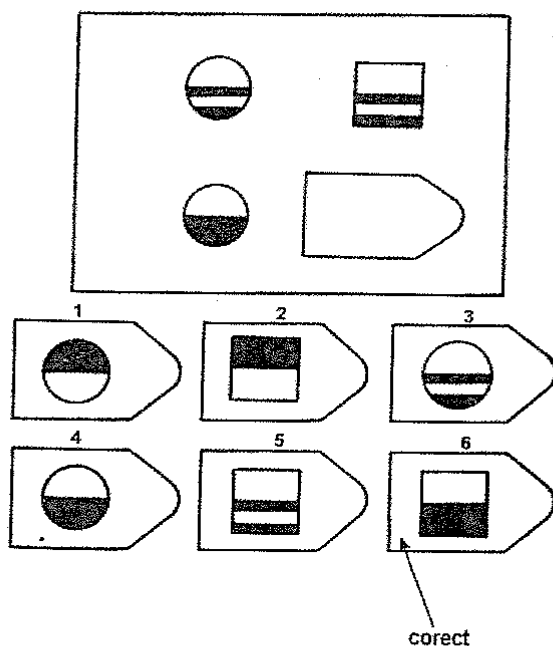


Figura 5.17. Exemplu de item la „Matricile Progressive Standard” (M.P.S.)

Cotarea răspunsurilor

Se face corecția cu ajutorul grilei, încercuind răspunsurile greșite. Se acordă 1 punct pentru fiecare răspuns corect. Punctajul obținut prin însumarea numărului de răspunsuri corecte se calculează atât pentru fiecare serie, cota parțială, cât și pentru întregul test, cota totală.

Interpretarea rezultatelor

Pentru o evaluare empirică inițială a performanței inteligenței generale vă recomandăm să trasați o diagonală, pe protocolul de răspunsuri, de la stânga jos spre colțul din dreapta sus.

	A	B	C	D	E
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					

Figura 5.18. Pas în interpretarea rezultatelor la testul „Matricile Progressive Standard” (M.P.S.)

O rezolvare de tip normal mediu va plasa sub diagonală spre dreapta, unde, de obicei, apar majoritatea răspunsurilor greșite.

- Cota brută, luată izolat, adică numărul total de răspunsuri corecte obținut de subiect, nu are semnificație psihologică. Aceasta primește valoare diagnostică în raport cu rezultatele standardizate din etalon și în raport de comportamentul subiectului în situația de examinare.

- Cota totală realizată de subiect poate fi interpretată și în funcție de valoarea coeficientului de inteligență, prin raportare la un tabelul de standardizare a răspunsurilor, care cuprinde scorurile realizate de subiecți cu vârste între 8 și 30 ani, precum și coeficientul de inteligență corespunzător fiecărui an de vârstă cronologică.

- Pentru subiecții cu vârste peste 35 ani, coeficientul de inteligență care reprezintă mai mult nivelul de conservare a inteligenței fluide și cristalizate, ambele fiind saturate în factorul - g -, se calculează cu ajutorul unei formule:

$$C.I.(QI) \text{ (Coeficient de inteligență)} = \frac{C.I. (16 - 30ani) \times 100}{\%} = ?$$

Tabelul 5.8. Performanța așteptată în procente:

vârsta cronologică	%
16-30	100
35	97
40	93
45	88
50	82
55	76
60	70

De exemplu, T.B. (EC =50 ani), cota totală = 33 puncte. Scorului de 33 ouncte la etățile cronologice (EC) de 16-30 de ani îi corespunde CI=86. Înmulțim 86 cu 100 și împărțim produsul la 82 (performanța așteptată la 50 de ani, tabel 5.8).

$$\text{Deci: } C.I. = \frac{86 \times 100}{82} = 104,8 \text{ (adică 105).}$$

În funcție de valoarea coeficientului de inteligență, subiectul este inclus într-unul din nivelele de inteligență:

Tabelul 5.9. Nivele de inteligență

QI	clasificare
140 și peste	Inteligență extrem de ridicată
120-140	Inteligența superioară
110-120	Inteligența deasupra nivelului mediu
100-110	Inteligență de nivel mediu bună
90-100	Inteligența de nivel mediu slabă
80-90	Inteligența su medie
70-80	Inteligență de limită
50-70	Deficiență mentală ușoară - debilitate mentală
20-50	Deficiență mentală medie - imbecilitate
0-20	Deficiență mentală gravă - idioție

Valoarea procentului se află în tabelul din manualul testului. În funcție de valoarea coeficientului de inteligență, subiectul este inclus într-unul dintre nivelurile de inteligență.

În interpretare se va ține cont de analiza tipului de eroare care poate să apară, și anume:

- erori din categoria „principiu aplicat greșit”, sau ales greșit. În cazul acesta subiectul dă unul sau mai multe răspunsuri care nu are sau au nici o legătură cu figurile matricii de soluționat;

- erori din categoria „principiu – raționament incomplet”, subiectul surprinde din două sau mai multe criterii care concură la realizarea răspunsului numai o parte;

- repetiția; subiectul alege un răspuns care există deja în matricea mare, condiția este ca aceste alegeri să se repete. Aceasta se poate întâmpla mai ales la matricile dificile;

- confluența de idei, redundanța neselectivă a criteriilor de rezolvare, atunci când subiectul alege un răspuns care conține toate elementele modelului.

ETALOANE MATRICI PROGRESIVE STANDARD (M.P.S.)

N1 = 230, nivel instructional minim liceu, studenți și licențiați, vârstă 21 – 30 ani.

Structura pe sexe 48 % bărbați și 52% femei.

Structura etalonului COTE BRUTE (0 - 60)

Notă: Atenție! Timpul de execuție la 84% a avut o medie de 20'.

Tabelul 5.10. Etalon „Matrici Progresive Standard”, vârstă 21 – 30 ani.

CLASA	COTE BRUTE
V	60 — 52
IV	49 — 44
III	43 — 34
II	33 — 22
I	21 —
<i>M</i>	39,5
<i>σ</i>	3,12

N1 = 85, nivel instructional minim liceu, și licențiați, vârstă 31 – 45 ani

Structura pe sexe 58 % bărbați și 42% femei.

Structura etalonului COTE BRUTE (0 - 60).

Notă: Atenție! Timpul de execuție la 92 % din cei care au terminat de rezolvat testul, a avut o medie de 30'.

Tabelul 5.11. Etalon „Matrici progresive Standard”, vârstă 31-45 ani.

CLASA	COTE BRUTE
V	60 — 48
IV	47 — 39
III	38 — 30
II	29 — 18
I	17 —
<i>M</i>	34,6
<i>σ</i>	2,47

5.1.6.4. Matricile Progressive Avansate (M.P.A.)

Concepută între anii 1941-1943, în vederea unei testări rapide a inteligenței generale, proba M.P.A. indică nivelul intelectual al persoanelor cu deficiență mintală, inteligență normală sau inteligență superioară, diferențiind de restul celor examinați, mai ales, persoanele cu un nivel de inteligență superior.

Este tot o probă nonverbală de eficiență mintală. Subiectul compară figuri și dezvoltă o metodă rațională de gândire în timpul rezolvării sarcinilor.

Varianta din 1961 a testului Raven pentru Avansați cuprinde două serii de teste (total 48 itemi). Seria I constă din 12 matrici și este destinată familiarizării persoanei cu tehnica de lucru.

În această serie sunt cuprinse toate procesele intelectuale solicitate la M.P.S. și M.P.A., seria II. Dacă se folosește independent de seria a II a servește și la examinarea rapidă a inteligenței.

Seria a II a (36 itemi) se administrează persoanelor care rezolvă fără dificultate mai mult de jumătate din probele seriei I. Dificultatea probelor din această serie este mai mare și crește continuu.

Dacă se urmărește evaluarea capacității intelectuale, atât ca observație, cât și ca gândire, seria a II a se administrează fără întrerupere și în timp nelimitat (maxim o oră).

Dacă se urmărește evaluarea eficienței intelectuale, se aplică cu timp limitat, durata optimă fiind de 40 minute.

M.P.A. evaluează potențialul cognitiv neinfluențat de factori educaționali, culturali și oferă informații psihodiagnostice mai exacte și mai valoroase.

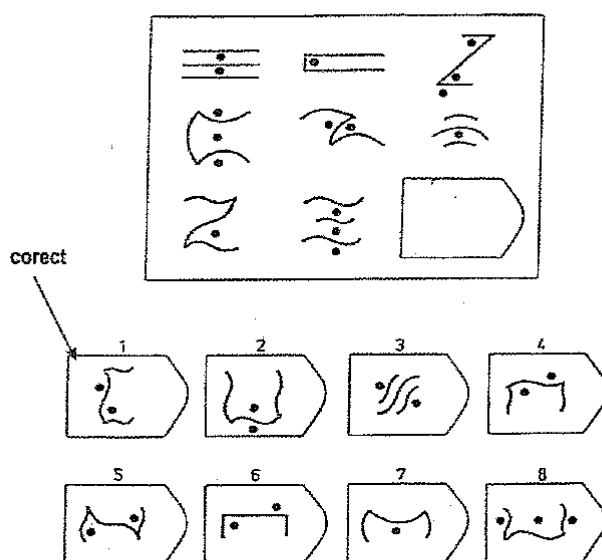


Figura 5.19. Exemplu de item la „Matricile Progressive Avansate” (M.P.A.)

Proba M.P.A. și complexul de probe Raven au fost etalonate pe populație românească de către un colectiv al catedrei clujene de psihologie, bineînțeles cu acceptul și contribuția autorului Mr. J. Raven. În anul 2003 la „Conferința Internațională de Psihologie Aplicată” organizată de APSB și partenerii, a avut loc un Simpozion pe tema „Matricilor Raven” la care a participat autorul și grupul de la Cluj (Raven, 2004), (Todea, 2004).

ETALON MATRICI PROGRESIVE AVANSATE (M.P.A.)

N = 100

Nivel instrucțional minim liceu, studenți și licențiați

Plaja de vârstă între 23 – 38 ani, M = 27,2 ani

Structura pe sexe : 43% bărbați și 57 % femei

Structura etalonului COTE BRUTE (0 - 48)

Timp mediu consumat la administrare = 45 minute

Tabelul 5.12. Etalon „Matrici progresive Avansate”

CLASA	COTE BRUTE
V	— 40
IV	39 — 29
III	28 — 20
II	19 — 12
I	11 —
M	24,6
σ	1,39

5.1.6.5. Testul de aptitudini generale: (T.A.G.)

Timp standard de aplicare: 12 minute

Testul de aptitudini generale (T.A.G.) este o adaptare a testului de selecție a personalului cunoscut sub numele de „Testul Wonderlich” (S.U.A) N.Y. TAG a fost standardizat pentru activități profesionale industriale, pentru o plajă de vârstă între 16 – 65 ani. A suportat trei revizui consecutive, ultima în anul 1970, pe o populație de 251253 subiecți (Wonderlich, 1973).

Ultima formă revizuită a fost adaptată și la noi. Adaptarea, realizată de H.D. Pitariu, 1985 în forma creion – hârtie pe un lot format din 679 studenți, 407 de sex masculin și 272 de sex feminin, cu vârsta medie de 22,3 ani de la facultățile de: Științe Economice, Mecanică, Inginerie Chimică, Inginerie Geologică, Electrotehnică. Autorul adaptării ne-a oferit și o etalonare pe clase normalizate pentru eșantionul respectiv. Apoi în 1987-1988 a fost aplicat testul a fost aplicat cu sprijinul calculatorului electronic. Adaptarea a constatat în traducerea testului și retranscrierea unor itemi, apoi studiul validității predictive a succesului academic și elaborarea unui etalon pe o populație cu pregătire superioară, de orientare pozitivă.

T.A.G. a fost, în România, primul test de aptitudini aplicat în variantă soft la mijlocul anilor '80, pe bandă magnetică și calculator de tip TIM-S. La cercetare au participat psihologi practicieni care lucrau în mediul industrial și al transporturilor sub coordonarea d-lui H. D. Pitariu. În sinteză, ceea ce s-a descoperit atunci a fost în primul rând stresul sau anxietatea subiecților puși în regim conversațional cu calculatorul prin intermediul tastaturii și monitorului. S-a constatat că performanțele erau afectate de această situație cu totul nouă pentru populația noastră care nu era obișnuită cu astfel de tehnologii, apoi de complexitatea și varietatea itemilor probei. Această descoperire a atras atenția psihologilor prin faptul că orice testare asistată și de calculator implică neapărat două instructaje distincte și interactive totodată, un instructaj de acomodare cu prezentarea calculatorului și apoi cel pentru prezentarea probei. Când scriem aceste rânduri problema a fost rezolvată majoritar la nivelul populației urbane. Menționăm toate acestea pentru că am fost unul dintre cei care am participat la etalonarea T.A.G. (Todea, 1997a).

Apoi am etalonat proba în varianta creion-hârtie reușind etaloane sensibile.

Ulterior, în anii 1990-1991, a fost adaptată această formă pe eșantioane semnificative de subiecți din medii profesionale cu risc crescut, pentru selecție, mai precis în transporturi. Apoi sub coordonarea autorului acestui îndrumător, testul a fost reetalonat pe eșantioane de mecanici de locomotivă, (2003) la Timișoara (coord. Todea, Antalag, 2004).

Descrierea probei

TAG a fost creat cu scopul examinării psihologice de selecție a personalului pentru diverse profesii, în vederea ocupării unui loc de muncă. Poate fi, de asemenea, utilizat în școală în vederea orientării școlare și profesionale, precum și în activitatea clinică, în vederea determinării nivelului performanțelor cognitive. Se cunosc 14 forme paralele ale variantei prezentate de către noi. Toate aceste forme se administrează la 12 minute.

Testul este format din 50 itemi al căror conținut se referă la: analogii verbale sau spațiale analiză de figuri geometrice, probleme aritmetice, logica aranjării cuvintelor într-o propoziție găsirea sensului unor proverbe, raționamente axate pe logica deductivă sau inductivă aprecierea unor relații spațiale, probleme de similaritate a unor formulări verbale, spirit de observație, aprecierea unor relații spațiale.

Itemii urmăresc relevarea următoarelor capacități:

- capacitatea de a înțelege și de a gândi în termeni verbali și critici;
- capacitatea de a gândi, de a raționa în termeni de simboluri și idei.
- capacitatea de a face față unor rezolvări mintale variate de probleme.

TAG este, deci, un test „omnibus” (Landy, 1985).

Examinarea se poate efectua individual sau în grup (maximum 15 persoane pentru un psiholog), utilizând o broșură - un caiet special - care conține testul și o foaie de răspuns.

Mod de aplicare a variantei creion – hârtie.

Instructaj

Proba propriu-zisă este precedată de instruirea foarte atentă a subiectului. Nu este permisă începerea testării până când subiectul nu și-a însușit sarcina de lucru prin rezolvarea celor trei itemi, care reprezintă exercițiul probei. Instructajul este scris pe broșura care conține itemii testului. Se specifică faptul că nota acordată este în funcție de rezolvările corecte, de aceea nefiind recomandată staționarea prea îndelungată în rezolvarea unui item, dar nici o rapiditate forțată.

Și în cazul administrării pe calculator, prezența examinatorului se impune.

Exemple de itemi:

- Îndepărtat este opusul lui: 1. Izolat; 2. Aproape; 3. Departe; 4. Grăbit; 5. Exact.
- Un băiat de 5 ani are o soră de două ori mai mare. Câți ani va avea sora băiatului când acesta va împlini 8 ani? R: (13)

Corecție

Corecția se face prin intermediul unei grile, sau prin intermediul calculatorului dacă este în variantă soft. Există două modalități de cuantificare a performanțelor: prin înregistrarea răspunsurilor corecte, acordând 1 punct fiecărui răspuns corect, sau prin scăderea răspunsurilor greșite din totalul celor corecte - totalul itemilor fiind 50.

T.A.G. a fost utilizat și ca test pentru selecția polițiștilor din N.Y. (Wonderlich, 1973).

La noi în țară, a fost etalonat de H. D. Pitariu, (1984) pe un lot format din 679 studenți, 407 de sex masculin și 272 de sex feminin, cu vârsta medie de 22,3 ani de la facultățile de: Științe Economice, Mecanică, Inginerie Chimică, Inginerie Geologică, Electrotehnică. Autorul ne-a oferit și o etalonare pe clase normalizate pentru eșantionul respectiv.

Autorul H.D. Pitariu afirmă că în pentru prima etalonare că nu au fost identificate diferențe semnificative între performanțele subiecților de sex masculin și ale celor de sex feminin, însă a fost relevată influența vârstei asupra performanțelor subiecților (*apud* Radu, 1967). S-a convenit

ca pentru persoanele peste 30 ani să se acorde coeficienți de pondere, și anume:

Tabelul 5.13. Coeficienți de pondere „T.A.G.”

VÂRSTA	PUNCTE ADĂUGATE LA COTĂ
15 – 29	0
30 – 39	1
40 – 49	2
50 – 54	3
55 – 59	4
60 -	5

Cea mai delicată problemă în utilizarea T.A.G. nu constă în stabilirea performanței, ci în surprinderea semnificației acesteia în contextul unei activități specifice. În acest scop, se recomandă analiza calitativă a itemilor rezolvați și corespondența lor cu activitatea considerată. Din acest motiv, cel care utilizează autorizat testul trebuie să aibă cunoștințe despre funcționarea abilităților cognitive în sarcini diverse. Testul aplicat reușește să ierarhizeze suficient de precis, atât subiecții mai puțin dotați, cât și pe cei cu dotare intelectuală superioară. T.A.G. este un predictor satisfăcător al performanțelor academice inclusiv pentru orientarea, consilierea în carieră a studenților. Pentru populații specifice este indicat ca psihologul să-și construiască etaloane proprii pentru populații cu studii medii și superioare (Pitariu, 1987).

Întrucât stabilirea unor cote critice în vederea efectuării acțiunii de selecție și repartitie profesională este o problemă care ține de specificul activității pentru care se face selecția, se pot indica următorii pași:

- Se selecționează un eșantion reprezentativ din ocupanții unui loc de muncă. Este indicat ca volumul eșantionului să nu fie sub 100 persoane;
- Se compară scorurile obținute la test cu performanțele profesionale. În ceea ce privește criteriul extern, se recomandă o structură compozită a acestuia, a se vedea în cursul de PDG;
- Se dihotomizează lotul în buni profesionali și cei cu performanțe sub medie (se pot stabili mai multe grade ale performanței profesionale);
- Se calculează media și abaterea standard a performanțelor fiecărui grup;
- Se compară mediile și numai dacă diferențele sunt semnificative, T.A.G. poate fi utilizat ca instrument de selecție. (Pitariu, 1987)

Tabelul 5.14. Etaloane „T.A.G.”, N = 99

CLASA	TOTAL CORECTE	CLASA	TIMP TOTAL
V	— 40	V	— 37'34"
IV	39 — 36	IV	37'35" — 46'32"
III	35 — 29	III	46'33" — 59'14"
II	28 — 23	II	59'15" — 67'19"
I	22 —	I	67'20" —
<i>M</i>	32.3	<i>M</i>	50'08"
<i>σ</i>	5.63	<i>σ</i>	11'05"

Tabelul 5.15. Etaloane „T.A.G.”, itemi parcurși în 12 minute, N = 99

ITEMI REZOLVAȚI CORECT ÎN 12 MINUTE		ITEMI PARCURȘI ÎN 12 MINUTE	
V	— 23	V	— 26
IV	22 — 18	IV	25 — 22
III	17 — 13	III	21 — 17
II	12 — 9	II	16 — 12
I	8 —	I	11 —
<i>M</i>	15.4	<i>M</i>	19.6
<i>σ</i>	5.23	<i>σ</i>	5.43,

Capitolul VI

PROBE DE INVESTIGARE A PERSONALITĂȚII

6.1. CHESTIONARE DE PERSONALITATE

6.1.1. CHESTIONAR EXTROVERSIE - NEUROTICISM - RIGIDITATE (E.N.R.)

Demers teoretic

Acest chestionar este o metodă de studiu a personalității subiectului investigat, autorii fiind Brengelmann & Brengelmann, (1960). A fost adaptat pe populație românească în 1976, la universitatea din Cluj, în 1987 a fost etalonat pe populație profesională din medii cu risc (Todea, 1994a). Există o probă sursă, și anume E.P.Q. (Eysenck), de fapt proba pe care o prezentăm este adaptarea E.P.Q. la populație europeană, la care autorii au mai adăugat încă un factor polar – rigiditate vs. labilitate.

Această metodă vizează relevarea a trei dimensiuni structurale ale personalității, prezența lor fiind indicată de mărimea scorului obținut peste media etalonului. Cele trei trăsături sunt:

- **extroversiunea;**
- **neuroticismul;**
- **rigiditatea.**

Cele trei trăsături au o orientare bipolară, ceea ce permite o nuanțare a interpretării. Astfel:

- **extraversiunii** îi corespunde - ca trăsătură opusă – **introversiunea**, această bipolaritate, vizând, după C.G. Jung, (1994), relația subiectului cu mediul înconjurător;
- **neuroticismului** îi corespunde polar **adaptarea;**
- **rigidității** îi corespunde polar **flexibilitatea** sau **labilitatea** (cu referire la gradul de asimilare și stabilitate a principiilor de viață dobândite prin educație).

Semnificația reală a întrebărilor din chestionar este bine mascată, evitându-se astfel creșterea numărului de răspunsuri acceptate social, care pot distorsiona răspunsurile.

Descrierea sintetică a componentelor chestionarului

1. Extroversiune

O cotă crescută peste media eșantionului de referință la acest factor indică o orientare a subiectului spre lumea exterioară, comunicativitate, bună capacitate de adaptare. Subiectul acordă o mai mare importanță valorilor obiective decât celor subiective personale și ale altora, își comunică ușor sentimentele. Cu cât cota este mai crescută, cu atât subiectul este într-o permanentă căutare a noului și a schimbării. Din perspectiva altor tipologii, extrovertului îi

corespunde picnicul, după tipologia lui Kretschmer, viscerotonul, după tipologia lui Sheldon, (1951), extratensivul, după tipologia lui Rorschach, (1921), toate aceste tipuri având următoarele caracteristici comune: atitudine generală relaxată, sociabilitate, toleranță, dorința de a fi apreciat și de a beneficia de afecțiunea celor din jur. Nu se izolează în situații dificile, prezintă însă o notă de superficialitate.

O cotă scăzută sub media eșantionului de referință la extroversiune, denotă că avem de-a face cu opusul acestui factor și anume cu **introversiunea**. Subiectul introvert este interesat de concepte, de idei, raționamentele sale au o componentă afectivă pronunțată, uneori are reacții precipitate, mai ales în argumentări. Nivelul de adaptare este mai lent, comunică mai dificil în grupuri mari. Cu toate acestea, se concentrează destul de rapid și are o stabilitate mulțumitoare, având însă o mare centrare asupra propriei persoane. În tipologie, introvertul are ca și corespondent cerebrotonul (Sheldon, 1951) și intratensivul (Rorschach, 1921).

2. Neuroticismul

Cota crescută peste media eșantionului la această dimensiune mai poate să apară și în următoarele cazuri:

- subiecții de sex feminin care au de regulă o cotă mai crescută decât subiecții de sex masculin datorită sensibilității lor structurale;
- subiecții introverți, adică cei cu cotă mică - sub medie -, la dimensiunea extroversiune;
- condiții impropriei investigații.

În orice alt caz, examinatorul trebuie să aibă în vedere aspectele clinice, centrându-se pe o anamneză amănunțită, ținută pe următoarele aspecte: tulburări afective sau de dinamică sexuală, manifestări de tip agresiv, stări de inhibare, tulburări de somn, stări anxioase, stări conflictuale. În timpul anamnezei se va urmări atât comportamentul verbal, cât mai ales cel non-verbal și para-verbal. Psihologul trebuie să facă diferențierea între o cotă crescută la acest factor ca urmare a tulburărilor mai sus amintite sau o cotă crescută ca urmare a condițiilor specifice examinării.

Cota scăzută - sub medie - la acest factor de personalitate ne îndreaptă spre dimensiunea polară a neuroticismului, și anume **adaptabilitatea structurală**. Aceasta presupune: dinamism, echilibru afectiv, structură armonioasă a personalității.

3. Rigiditatea

Cota crescută - peste medie - la acest factor nu vizează aspecte patologice ale personalității, ci demonstrează doar gradul de asimilare a principiilor de viață dobândite prin intermediul educației: familie, școală, mediu. Cota crescută denotă: perseverență conform propriilor convingeri ceea ce determină o flexibilitate adaptativă mai redusă, minuțiozitate, organizare. Astfel de subiecți sunt analitici, activi și energici, conformiști, foarte buni executanți, dar și conservatori, uneori încăpățânați.

Cota scăzută - sub medie - indică dimensiunea opusă, **flexibilitate și labilitate la cote foarte scăzute**. Aceasta denotă: flexibilitate, adaptabilitate, dar și subiecți în curs de maturizare, sugestibilitate afectivă, adaptare superficială, inconstantă.

Aplicare și notare

Chestionarul are 56 itemi, la care se poate răspunde în aproximativ 15 - 25 minute deși timpul este nelimitat, prin una dintre cele trei variante de răspuns: „DA”, „?”, „NU”. Notarea

răspunsurilor se face pe foaia de răspuns, după ce au fost completate datele de identitate ale subiectului sau codul, după caz.

Aplicarea se poate face individual - de dorit -, sau colectiv, pentru subiecții cu un grad suficient de școlarizare și de dezvoltare a inteligenței verbale.

Corecția se face în felul următor:

1. Pentru toate întrebările la care se răspunde indecis (?) se acordă 1 punct;

2. Pentru dimensiunea *Extroversiune*:

▪ *Extroversiunii* îi sunt alocate 16 întrebări (itemi), dintre care pentru următoarele întrebări se acordă **2 puncte dacă se răspunde cu DA** și 0 puncte dacă se răspunde cu NU: **1, 6, 7, 9, 13, 16, 20, 29, 38, 44**;

▪ **ATENȚIE:** Pentru următoarele întrebări se acordă 0 puncte dacă se răspunde cu DA și **2 puncte dacă se răspunde cu NU: 23, 27, 36, 48, 51, 56**. Suma punctelor astfel obținută dă cota, scorul dimensiunii. Acestea se identifică primele;

▪ Plaja teoretică a dimensiunii (0 p. – 32 p.).

3. Pentru dimensiunea *Neuroticism* sunt afectate 20 întrebări - itemi, **fiecare răspuns Da fiind cotate cu 2 puncte**, iar fiecare răspuns NU cu 0 puncte. Suma punctelor dă cota dimensiunii. Itemii corespunzători sunt: **2, 5, 10, 11, 15, 19, 21, 25, 26, 30, 32, 33, 39, 41, 42, 45, 46, 49, 52, 54**;

▪ Plaja teoretică (0 p. – 40 p.).

4. Pentru dimensiunea *Rigiditate* sunt afectate 20 întrebări, **fiecare răspuns Da fiind cotate cu 2 puncte**, iar fiecare răspuns NU cu 0 puncte. Suma punctelor dă cota dimensiunii. Itemii corespunzători sunt: **3, 4, 8, 12, 14, 17, 18, 22, 24, 28, 31, 34, 35, 37, 40, 43, 47, 50, 53, 55**;

▪ Plaja teoretică (0 p. – 40 p.).

Reguli privind modul de corectare

Pasul (1) cuantificarea cu 1 p. a tuturor itemilor la care s-a răspuns cu (?).

Primul pas (2) în corecție se face cu identificarea și marcarea distinctă (caroiaj) a acelor itemi care pentru răspunsul NU primește 2 p., pentru DA se primește 0 p. și cuantificarea acestora.

Pasul (3) Cuantificarea celorlalți itemi ai chestionarului, aceia pentru care la răspunsul DA se acordă 2 p., pentru NU = 0 p.

Pasul (4) Marcarea scalelor cu un simbol pentru fiecare item al scalelor după cum urmează:

- Itemii scalei *Extroversiune* se marchează cu semnul (+);
- Itemii scalei *Neuroticism* se marchează cu semnul (-);
- Itemii scalei *Rigiditate* nu se marchează, distingându-se astfel;

Pasul (5) Însumarea punctelor pentru fiecare scală;

- Raportarea cotelor brute la etalon.

Instructajul este scris și se lecturează de subiect.

„Acest caiet conține 56 de întrebări, care vizează câteva aspecte ce privesc personalitatea umană. Citiți pe rând întrebările. La fiecare întrebare există trei posibilități de răspuns: „DA”, „NU” și „?”. Evitați pe cât se poate să răspundeți indecis „?”.

Vă rugăm să treceți pe foaia de răspuns opțiunile dumneavoastră, în dreptul numărului de ordine corespunzător fiecărei întrebări.

Nu scrieți nimic pe caietul cu întrebări.

Străduiți-vă să răspundeți cu toată sinceritatea. Răspunsurile dumneavoastră nu vor fi știute de nimeni, în afară de psiholog. Nu există răspunsuri „corecte” și „greșite”. Toate răspunsurile sunt bune, cu condiția să fie sincere.

Timpul pentru completarea chestionarului nu este limitat, dar căutați totuși să lucrați mai repede.”

Instructajul se află pe prima filă a setului de întrebări. Este foarte important să se menționeze evitarea răspunsurilor incerte.

Exemple de itemi

- Vă găsiți deseori într-o dispoziție proastă, având un sentiment de nemulțumire ?
- Faceți dumneavoastră primul pas în stabilirea unei cunoștințe?

Minighid de interpretare

După obținerea celor trei cote globale pentru cele trei dimensiuni, acestea vor fi raportate la etalon. Interpretarea trebuie nuanțată cu aspecte clinice, ținându-se cont și de alte variabile, precum: vârstă, sex, pregătire profesională și de alte informații non-test.

În cadrul etalonului, fiecare dimensiune are distribuția ei în cadrul eșantionului, precum și caracteristicile sale: valoarea minimă, valoarea maximă, media, abaterea standard și limitele de clase în 5 trepte, pe baza cotelor brute și a cotelor T corespunzătoare. Prin urmare, orice cotă a fiecărei dimensiuni va putea fi raportată și la indicii menționați, permițându-se o nuanțare valorică a cotei, precum și o interpretare în termeni specifici și ușor de raportat la celelalte dimensiuni obținute. Informația test urmează apoi a fi corelată descriptiv și explicativ cu informația non-test. A se vedea semnificația celor trei dimensiuni.

Tabelul 6.1. Etalon „E. N. R.”, N = 167 (mixt)

I. EXTROVERSIUNE - INTROVERSIUNE cod (+)			
Clasa	Etalon Cote brute	Cote T	Distribuție normală
I	0 — 21	2,45 — 41,64	Val. minimă = 9,00
II	22 — 25	41,65 — 49,10	Val. maximă = 32
III	26 — 28	49,11 — 54,70	Amplitudine = 23
IV	29 — 30	54,71 — 58,43	Media = 25,47
V	31 — 32	58,44 — 62,16	Dispersia = 28,71
			Ab. std. = 5,35
II. NEUROTICISM - ADAPTABILITATE cod (-)			
Clasa	Etalon Cote brute	Cote T	Distribuție normală
V	0 — 4	31,09 — 37,95	Val. minimă = 0
IV	5 — 7	37,96 — 43,10	Val. maximă = 27
III	8 — 13	43,11 — 53,38	Amplitudine = 27
II	14 — 20	53,39 — 65,39	Media = 11,02
I	21 — 40	65,40 — 99,68	Dispersia = 34,01
			Ab. std. = 5,83

III. RIGIDITATE - FLEXIBILITATE - LABILITATE			
Clasa	Etalon Cote brute	Cote T	Distribuție normală
I	0 — 16	0,30 — 30,75	Val. minimă = 8
II	17 — 24	30,76 — 46,29	Val. maximă = 36
III	25 — 28	46,30 — 54,05	Amplitudine = 28
IV	29 — 33	54,06 — 63,76	Media = 25
V	34 — 40	63,77 — 76,35	Dispersia = 26,52
	0 — 6 labilitate		Ab. std. = 5,15

6.1.2. CHESTIONAR PRIVIND EXPERIENȚA SUBIECTIVĂ A TIMPULUI (T.E.Q.)

Proba a fost publicată în 1973 de autorul Wessman, E. A. în 1973, iar la noi în țară a fost adaptată de profesorul de acum dr. psih. V. Preda, Universitatea din Cluj, în anul 1974 (Preda, 1978).

Inițial, autorul a elaborat un chestionar care cuprindea 201 enunțuri cu privire la diferitele modalități de trăire subiectivă a timpului, de planificare și folosire a timpului în muncă, activități zilnice, momente de relaxare. Chestionarul a fost aplicat unui număr de 110 subiecți, după care prin analiză factorială s-au extras 4 factori polari împreună cu cele mai semnificative enunțuri (20 pentru fiecare factor și 10 pentru fiecare dimensiune). Pentru diferențierea răspunsurilor date de subiecți, în analiza factorială, a fost utilizată o scală tip Likert, cu 7 trepte :

-3, -2, -1, 0, +1, +2, +3

Stabilirea validității concurente s-a realizat prin determinarea corelațiilor dintre scorurile obținute la T.E.Q. și cele obținute la alte chestionare și teste de personalitate (M.M.P.I., 16 P.F., Rorschach, T.A.T.), studiindu-se longitudinal personalitatea subiecților pe o perioadă de 3 ani. Datele au relevat o validitate concurentă ridicată.

Chestionarul cuprinde „itemi de control” pentru fiecare dintre cei patru factori bipolari, vizând concluzii asupra onestității, a capacității de înțelegere al subiecților, *de exemplu*: dacă subiectul răspunde la unii itemi cu +2, +3 și la itemii de control, pe aceeași scală, cu -2, -3, este un indiciu al nesincerității subiectului, la fel și în cazul în care are loc o creștere a răspunsurilor ezitante - +1, 0, -1 - până la o treime din totalul răspunsurilor. Dacă există tendința ca subfactorii bipolari să înregistreze cote apropiate de valoarea (0) aceste rezultate pot indica precaritatea raportării la factorul timp, ezitarea în opțiuni.

Administrare și cotare

Chestionarul poate fi aplicat individual sau colectiv. Este recomandat ca nivelul instrucțional al subiecților să fie liceal și mai mult. Subiectul primește un caiet, pe prima pagină fiind trecut instructajul, iar pe următoarele cele 80 enunțuri, precum și o foaie de răspuns. Examinatorul citește instructajul prima dată, de pe caiet, în cazul aplicării colective. Se întreabă subiecții dacă au înțeles și se oferă explicații dacă acestea sunt solicitate. Apoi subiecții trebuie să citească singuri instructajul și să mai pună întrebări la care trebuie răspuns.

Proba nu se aplică cu limită de timp, dar necesită un buget de aproximativ 25-30 minute.

Pentru corecție se face suma algebrică pe fiecare linie, urmând ca rezultatul să fie înscris în dreapta. Succesiunea liniilor nu este adaptată succesiunii profilului, dar fiecare linie reprezintă una dintre cele 8 dimensiuni ale personalității. În profil se trec apoi, valorile cu semnele distinctive obținute (+) respectiv (-) ale celor patru factori, fiecare conținând două dimensiuni bipolare, și anume:

Decodarea factorilor pe linie:

1. T.P.T.P. - trăirea presiunii timpului prezent - cu:

■ R - rigiditate - linia 1

▪ F – flexibilitate – linia 5

2. **O.P.L.D.** - orientarea personală de lungă durată - cu:

▪ D – discontinuitate – linia 6

▪ C1 – continuitate – linia 2

3. **C.O.U.T.** - capacitate de organizare și utilizare a timpului - cu:

▪ A – amânare – linia 7

▪ P – programare – linia 3

4. **G.C.A.A** - gradul de constanță în atitudini și activități - cu:

▪ I – inconstanță – linia 4

▪ C2 – constanță – linia 8

Rezultatele obținute se raportează la etalon, pentru fiecare dimensiune în parte. Se face apoi o analiză calitativă, comparând răspunsurile la enunțurile care vizează acea dimensiune, după care se realizează un profil psihologic al subiectului investigat.

Exemple de itemi:

- Încerc să fac mai multe lucruri în același timp, mă angajez deodată în mai multe direcții.
- Pierd o mulțime de timp înainte de a mă apuca de treabă.

Ghid de interpretare

Primul lucru important din punct de vedere empiric privind un profil normal este ca subfactorii R (rigiditate), D (discontinuitate), A (amânare) și I (inconstanță) să înregistreze valori negative, cotele să aibă semnul (-) și, respectiv, subfactorii F (flexibilitate), C1 (continuitate), P (programare) și C2 (constanță) să înregistreze valori pozitive, cotele să aibă semnul (+).

Al doilea lucru important este inspectarea mărimii valorilor, cu cât acestea sunt mai crescute în ambele sensuri (+) sau (-) între subfactorii bipolari perechi, plaja fiind între - 30 și + 30, în sensul celor afirmate mai sus se validează faptul că persoana se raportează eficient în spațiul temporal atât subiectiv, cât și obiectiv. Dacă structura profilului este inversă, avem o problemă care trebuie atent investigată și cu alte probe.

Interpretarea se face în funcție de cotele obținute pentru fiecare dimensiune, raportate la media etalonului, și anume:

Factorul I – T.P.T.P. (trăirea presiunii timpului prezent):

▪ **Rigiditate (R +)** – cota mare (peste medie) denotă o persoană rigidă, cu o capacitate scăzută de evaluare și control a activității, mai ales în situațiile de adaptare; subiectul suportă greu presiunea timpului în condiții de stres și în condiții ambigue;

▪ **Flexibilitate (F +)** – cota crescută (peste medie) denotă flexibilitate adaptativă și control relaxat al activităților; nivel de inteligență destul de crescut;

▪ De obicei, când polarizarea este inversă la acest factor R (+) și F(-), această situație apare la persoanele emotive care nu gestionează eficient și rapid adaptarea la situații noi sau critice.

Factorul II – O.P.L.D. (orientarea personală de lungă durată)

▪ **Discontinuitate (D +)** – cota crescută (peste medie) denotă discontinuitate în timp și instabilitate a scopurilor în prezent și viitor, persoană dezorientată profesional, cu o slabă

motivare profesională și / sau existențială. Privind locul de muncă avem de a face cu un subiect potențial fluctuant din diverse motive care trebuie identificate anamnestic;

- *Continuitate (C1 +)* – cota crescută (peste medie) indică existența unor scopuri stabile, orientări personale de lungă durată, precis structurate în prezent și cu o dinamică constantă de dezvoltare în viitor;

- De obicei, când polarizarea este inversă la acest factor D (+) și C1 (-), această situație apare la persoanele frustrate, neacomodate cu situația în care se găsesc, nemulțumite privind job-ul sau denotă o incapacitate de orientare temporală privind existența lor.

Factorul III – C.O.U.T. (capacitate de organizare și utilizare a timpului)

- *Amânare (A +)* – cota crescută (peste medie) indică ineficiență în activități, amânări nemotivate obiectiv, dezorganizare în activitate; în situații stresante subiectul manifestă instabilitate emoțională, anxietate, inhibare, capacitate redusă de control și autocontrol, sau un sindrom de suprasolicitare;

- *Programare (P +)* – cota crescută (peste medie) relevă eficiență și promptitudine în planificarea și executarea activităților, bună capacitate decizională cu o strategie temporală eficientă, bun control și autocontrol în situații stresante, a capacității cognitive și aplicative, eficient obiectivate;

- De obicei, când polarizarea este inversă la acest factor A (+) și P (-), această situație apare la persoanele care sunt sub presiunea suprasolicitantă a sarcinilor sau obiectivelor pe care le au de îndeplinit.

Factorul IV – G.C.A.A. (gradul de constanță în atitudini și activități)

- *Inconstanța (I +)* – cota crescută (peste medie) relevă un subiect inconstant în activități și atitudini, inconsecvent, cu o capacitate redusă de control, mai ales în situații stresante, predispus la situații conflictuale, pe care le poate genera datorită impulsivității;

- *Constanța (C2 +)* – cota crescută (peste medie) denotă un subiect constant în atitudini și activități, uneori rigid, cu principii de viață bine interiorizate, consecvent, uneori încăpățânat, în cazul în care prezintă rigiditate adaptativă;

- De obicei, când polarizarea este inversă la acest factor I (+) și C2 (-), această situație apare la persoanele inconsecvente, labile, imature.

Aceste profile trebuie judecate în contextul profilului obținut pe caz. *De exemplu*, în general Factorul III-COUT poate să coreleze cu Factorul II-OPLD, cauzalitatea fiind determinantă de predominanța inițială a unuia dintre factori.

Aplicabilitate

Eficiența psihodiagnostică a probei depinde de modul corect în care se înțelege instructajul acesteia. Mai mult, aplicată singură, informațiile nu pot constitui baza unui psihodiagnostic.

- T.E.Q. poate investiga conștiința și strategia temporală a persoanei, anumite trăsături de personalitate activate în context situațional, și stări psihice actuale, rezistența la stres, capacitatea de adaptare, capacitatea de organizare și constanță în atitudini.

- T.E.Q. este util atât pentru investigarea personalității normale, cât și pentru cea a personalității nevrotice, în special în tulburări precum: depresia, astenia, tulburarea obsesiv-compulsivă, care implică predominant percepția timpului. Când profilele normale sunt bulversate prin schimbarea polarităților, prin cotele reduse obținute, prin prezența aceleiași polarizări la un

factor principal acest lucru este un semn aproape cert de inadaptare.

▪ Oferind posibilități de predicție, poate fi folosit ca indicator pentru măsuri profilactice psiho-pedagogice și psiho-sociale.

Tabelul 6.2. Etaloane „T.E.Q.”, $N = 100$

F1 - T.P.T.P. Trăirea presiunii timpului prezent				F2 - O.P.L.D. Orientarea personală de lungă durată			
Polarități				Polarități			
RIGIDITATE		FLEXIBILITATE		DISCONTINUITATE		CONTINUITATE	
I	(+30) — (+8)	V	(+30) — (+23)	I	(+30) — (+4)	V	(+30) — (+24)
II	(+7) — (0)	IV	(+22) — (+17)	II	(+3) — (-15)	IV	(+23) — (+19)
III	(-1) — (-13)	III	(+16) — (+12)	III	(-16) — (-23)	III	(+18) — (+12)
IV	(-14) — (-20)	II	(+11) — (+6)	IV	(-24) — (-28)	II	(+11) — (-5)
V	(-21) — (-30)	I	(+5) — (-30)	V	(-29) — (-30)	I	(-6) — (-30)
$M = -9,683;$ $\sigma = 9,776;$ $\sigma^2 = 95,572;$		$M = +14,453$ $\sigma = 5,821;$ $\sigma^2 = 33,890;$		$M = -21,747;$ $\sigma = 7,559;$ $\sigma^2 = 57,136;$		$M = +17,568;$ $\sigma = 6,164;$ $\sigma^2 = 37,993.$	

F3 - C.O.U.T. Capacitatea de organizare și utilizare a timpului				F4 - G.C.A.A. Gradul de constanță în atitudini și activități			
Polarități				Polarități			
AMÂNARE		PROGRAMARE		INCONSTANȚĂ		CONSTANȚĂ	
I	(+30) — (+4)	V	(+30) — (+26)	I	(+30) — (+11)	V	(+30) — (+25)
II	(+3) — (-11)	IV	(+25) — (+21)	II	(+10) — (-8)	IV	(+24) — (+19)
III	(-12) — (-21)	III	(+20) — (+14)	III	(-9) — (-19)	III	(+18) — (+12)
IV	(-22) — (-24)	II	(+13) — (+2)	IV	(-20) — (-26)	II	(+11) — (+1)
V	(-25) — (-30)	I	(+1) — (-30)	V	(-27) — (-30)	I	(0) — (-30)
$M = -16,958$ $\sigma = 8,127;$ $\sigma^2 = 66,040;$		$M = 19,158$ $\sigma = 5,353;$ $\sigma^2 = 28,659;$		$M = -14,181;$ $\sigma = 9,037;$ $\sigma^2 = 81,659;$		$M = 13,904;$ $\sigma = 5,245;$ $\sigma^2 = 27,512.$	

6.1.3. CHESTIONAR „STRUCTURA MOTIVAȚIONALĂ A PERSONALITĂȚII” (S.M.P.)

Chestionarul S.M.P. a fost realizat de L. Cesaree și S. Marke, la Universitatea din Goteborg, în anul 1976. Chestionarul este construit din 165 itemi, vizând nevoile psihogene, *subiectul fiind rugat să răspundă cât mai sincer cu „+” pentru „Da” și „-” pentru „Nu”*. S.M.P. identifică un număr de 11 factori motivaționali de ordinul I și 5 factori motivaționali de ordinul II.

A fost adaptat pe populație autohtonă de către noi în anii 1992 și 1993, etapă în care s-au construit și etaloanele pe $N = 120$ subiecți, cu media de vârstă de 32,4 ani. Ulterior, în anii 1997 și 1998, s-au construit etaloane diferențiate pe sexe.

Corecția și pașii de urmat

Pas. 1. Pentru factorii de ordinul I corecția se realizează prin suprapunerea grilei de corecție peste foaia de răspuns a subiectului (unde răspunsurile „Da” sunt notate cu „+” și răspunsurile „Nu” cu „-”). Pentru fiecare răspuns care este identic pe grila de corecție cu cel de pe foaia de răspuns a subiectului se acordă 1 punct.

Prin însumarea punctelor obținute pe fiecare linie se obține cota totală pentru fiecare factor de ordinul I.

Plaja este între 0 și max. 15 puncte pentru fiecare factor de ordinul I.

Fiecare linie reprezintă o scală cu unul dintre cei 11 factori de ordinul I.

Pas 2. Calculul factorilor de ordinul II se face pe baza principiului ponderării conform unor formule stabilite de autori, care includ factorii de ordinul I în diferite cote de ponderare.

Factorii de ordinul I sunt reprezentați în această formulă prin literele mici ale alfabetului (a,b,.....k), unde (a) este primul factor, (k) ultimul factor.

Rezultatele obținute pentru fiecare factor de ordinul I și II se vor raporta la etalon, etaloanele fiind diferite pentru populația de sex bărbătesc și pentru cea de sex femeiesc.

Exemple de itemi:

- Vă puteți lipsi ușor de prieteni, un timp mai îndelungat?
- Vă agasează oamenii dezordonați și imprecizi?

Descrierea factorilor și ghid de interpretare

FACTORI DE ORDINUL I

(Plaja de puncte a unui factor este între 0 și 15 puncte)

1. Nevoia de performanță (de a realiza, de a crea, de a câștiga într-o situație de competiție) – atenție, este o trăsătură motivațională a personalității, nu neapărat o măsură a valorii individuale:

▪ *Cota scăzută (sub medie)* denotă un subiect liniștit, adaptabil, nu foarte ambițios, care nu urmărește neapărat obținerea de performanță în activitățile sale;

▪ *Cota ridicată (peste medie)* denotă un subiect care face orice pentru a-și dovedi capacitatea, pentru a se autoverifica, raportează totul la productivitate, ambițios, competitiv.

2. Nevoia de afiliație (apartenență) – aceasta nu se schimbă cu vârsta:

- *Cota scăzută (sub medie)* denotă un subiect închis în sine, introvert, uneori egoist, cu un grad redus al empatiei, autonom, uneori narcisic;

- *Cota ridicată (peste medie)* indică un subiect cu legături sentimentale puternice, atras de societate, de anturaj, frecvent un extrovert, are nevoie să se simtă că aparține unui grup de referință;

- *Cotele foarte înalte* exprimă o nevoie acută de apartenență cu posibile frustrări în istoria individuală din acest punct de vedere.

3. Nevoia de agresiune – nu este o însușire negativă, aceasta asigură supraviețuirea în situații limită; scade destul de semnificativ cu vârsta, mai ales după 60 ani:

- *Cota scăzută (sub medie)* indică un subiect răbdător, tolerant, pacifist, care renunță ușor la propriile idei și scopuri, nesuportând conflictele bună executantă;

- *Cota ridicată (peste medie)* denotă un subiect uneori impulsiv, nervos, nerăbdător, care însă dublat de inteligență și autocontrol, își urmează consecvent realizarea propriilor valori și scopuri;

- *Cotele foarte înalte* nu au conotație negativă, ci indică un subiect foarte motivat pentru realizarea activității pe care o are de îndeplinit.

4. Nevoia de apărare (autoapărare) – inclusiv fizică, înseamnă mai ales nevoia de demnitate, de apărare a acesteia, de imagine personală, de respect de sine:

- *Cota scăzută (sub medie)* indică un subiect cu o mare încredere în sine, care suportă relativ ușor eșecul, își recunoaște ușor greșelile, gata oricând de schimbare;

- *Cota ridicată (peste medie)* indică un subiect sensibil, care intră ușor în stare defensivă pentru apărarea imaginii de sine, acordă mare importanță criticii, eșecului.

5. Nevoia de conștiință (factor motivațional de culpabilizare) – crește cu vârsta de la 55-60 ani:

- *Cota scăzută (sub medie)* indică un subiect superficial, flegmatic, fără scrupule, acționează mai rapid decât gândește, totdeauna fiind alții de vină, are tendința de a culpabiliza pe ceilalți;

- *Cotele foarte scăzute (0-2)* indică un subiect iresponsabil, insensibil, care acționează fără menajamente, scrupule;

- *Cota ridicată (peste medie)* indică un subiect conștiincios, corect, drept, cinstit, dar care are tendința de a-i judeca ușor pe alții, are simțul critic extrapunitiv dezvoltat;

- *Cotele foarte ridicate (peste 13)* indică totuși tendința de autopedepsire.

6. Nevoia de dominare (dominația asupra altora) – tendința de a conduce, de a-și exercita puterea, nevoia de afirmare prin puterea pe care și-o arogă:

- *Cota scăzută (sub medie)* indică un subiect maleabil, bun executant, cu simț necritic, dar receptor și acceptor de critici;

- *Cota ridicată* indică un subiect care dorește să fie lider, să conducă uneori cu orice preț;

- *Valorile foarte mari ale cotei (14-15)* indică un subiect cu mentalitate pozitivă, dar care are multe conflicte cu cei din jur.

7. Nevoia de exhibiție – nevoia de demonstrativitate, de a avea un rol, de a fi în

permanență pe scenă, autoadmirație, Până la un anumit nivel este o nevoie normală, altfel se transformă într-un sindrom Hy - isteric - scade cu vârsta peste 60 ani:

- *Cota scăzută (sub medie)* indică un subiect reținut, serios, care nu se expune, cu angoase ușoare, dar pe care le controlează. Nu se angajează în sarcini decât după analiza amănunțită a ceea ce are de făcut;

- *Cota ridicată (peste medie)* indică o structură histrionică.

8. Nevoia de autonomie – de independență, voință proprie; scade cu vârsta, peste 60 ani:

- *Cota scăzută (sub medie)* indică un subiect conformist, ușor de manipulat, care are nevoie de ajutorul celorlalți, lucrează bine în grup pe poziții secunde sau terțe, nu-i place să fie în postura de lider;

- *Cota ridicată (peste medie)* indică un subiect independent, nonconformist, încăpățânat, care își menține propriile idei, chiar și când dă naștere unor conflicte pentru acestea.

9. Nevoia de îngrijire a altora – sau manifestarea instinctului matern; crește cu vârsta:

- *Cota scăzută (sub medie)* indică un subiect indiferent și rece, detașat de ceilalți, face față situațiilor limită în cazul său;

- *Cota ridicată (peste medie)* indică un subiect tandru, care manifestă căldură față de semenii și față de tot ce este viu, un subiect implicat în aceste demersuri.

10. Nevoia de ordine – ne este impregnată de mediul înconjurător – natură, cultură și educație:

- *Cota scăzută (sub medie)* indică un subiect împrăștiat, nepretențios, ușuratic, superficial, dar avid de cunoaștere fără posibilitatea de a se fixa pe o sarcină de la A - Z.

- *Cota ridicată (peste medie)* indică un subiect foarte pedant, de obicei introvert, rațional, meticulos, foarte ordonat, dar care își face mereu probleme, chiar și atunci când nu le are.

11. Nevoia de ajutor - din partea altora, nevoia de compasiune, de simpatie, de înțelegere și sprijin:

- *Cota scăzută (sub medie)* indică subiecți pe care eșecul îi demoralizează, subiecți care se retrag uneori prea repede dacă nu sunt ajutați, anxioși, dar mândri. Preferă relațiile armonioase și se feresc de conflicte sau să ceară ajutorul celorlalți;

- *Cota ridicată (peste medie)* indică subiecți care apelează mereu la ajutorul altora, se agață de cei din jurul lor, devin puternici, încrezători mai ales când sunt ajutați.

FACTORI DE ORDINUL II

1. Nevoia de autojustificare - în urma unor eșecuri, decepții, frustrații:

$$F1 = 6a + 5d + 5e + 4c$$

- *Cota scăzută (sub medie)* indică pozitivism, dezinteres, nu se justifică;

- *Cota foarte scăzută* indică dezechilibru personal, cu tendințe sociopate;

- *Cota ridicată (peste medie)* indică subiecți care își apără valorile atât față de pericole reale, dar și imaginare; când sunt contraziși se apără pentru a-și menține integritatea imaginii de sine.

2. Dominare rațională – nevoia de dominare a altora cu mijloace materiale, dar nu numai; scade cu vârsta (poate lua și valori negative):

$$F2 = 7f + 7g - 5d - 4e$$

▪ *Cota scăzută (sub medie)* indică un subiect liniștit, retras, care respectă valorile umane și nu este un intrus;

▪ *Cota ridicată (peste medie)* indică un subiect competitiv, care caută succesul cu orice preț, chiar folosind mijloace discutabile, nu are remușcări;

▪ *O valoare a cotei mai mare de 90-100* indică un subiect justițiar, cu mari capacități empatice.

3. Nonconformismul agresiv – este un adversar al tradițiilor sociale și al valorilor general acceptate; cu reguli proprii de viață, care sunt impuse cu forța, sau se impune și cu forța (Poate lua și valori negative):

$$F3 = 5h - 5g + 4e$$

▪ *Cota scăzută (sub medie)* indică subiecți adaptabili, care acceptă compromisurile, respectă însă valorile și tradițiile cu destulă consecvență;

▪ *Cota ridicată (peste medie)* indică subiecți care își realizează dorințele, mai ales cele în plan social, de obicei cu agresivitate.

4. Dependența pasivă – preferința pentru dependența față de alții de dragul siguranței, mai ales în deciziile importante; evitarea responsabilității:

$$F4 = 6k + 5b + 3d$$

▪ *Cota scăzută (sub medie)* indică subiecți cu o nevoie scăzută de securitate, manifestă independență și acuratețe în gândire;

▪ *Cota ridicată (peste medie)* indică subiecți care caută siguranța, fug de responsabilitate oricând au ocazia.

5. Sociabilitate – capacitatea de a se simți bine în anturaj, de a activa bine în grup, de a manifesta căldură afectivă față de semenii;

$$F5 = b + 2c + g + 2h + i$$

▪ *Cota scăzută (sub medie)* indică o persoană cu o mare nevoie de socializare însă nu posedă abilități pentru a se adapta unor grupuri mari de oameni, preferă să fie selectivă privind relaționarea socială;

▪ *Cota ridicată (peste medie)* indică o persoană sociabilă, frecvent extrovertă, are capacitate de relaționare, uneori superficială, depășește ușor situațiile conflictuale rezistând la astfel de situații stresante.

Tabelul 6.3. Chestionar „Structura Motivațională a Personalității”

Factori de ordinul I					
Clasa	1. Nevoia de performanță	2. Nevoia de afiliatie	3. Nevoia de agresiune	4. Nevoia de apărare	5. Nevoia de conștiință
I	— 7	0	0	0 — 2	0 — 5
II	14 — 8	1 — 3	1 — 3	3 — 4	6 — 7
III	11 — 12	4 — 5	4 — 5	5 — 7	8 — 9
IV	13	6 — 8	6 — 8	8 — 9	10 — 11
V	14 — 15	9 — 15	9 — 15	10 — 15	12 — 15
Media	11,8	11,1	4,9	6,5	9,2
σ	2,34	3,05	2,65	2,37	2,20
N	105	105	105	105	105

Factori de ordinul I						
Clasa	6. Nevoia de dominare	7. Nevoia de exhibiție	8. Nevoia de autonomie	9. Nevoia de îngrijire a altora	10. Nevoia de ordine	11. Nevoia de ajutor
I	0 — 4	0 — 4	0 — 3	0 — 7	0 — 5	0 — 2
II	5 — 8	5 — 6	4 — 5	8 — 10	6 — 8	3 — 6
III	9 — 11	7 — 8	6 — 7	11 — 12	9 — 10	7 — 8
IV	12	9 — 11	8	13 — 14	11	9 — 11
V	13 — 15	12 — 15	9 — 15	15	12 — 15	12 — 15
Media	10,2	8,3	6,7	11,2	9,7	7,7
σ	2,82	2,31	1,89	2,87	2,23	3,03
N	105	105	105	60	105	105

Factori de ordinul II					
Clasa	12. Nevoia de autojustificare	13. Dominare rațională	14. Nonconfor- mism agresiv	15. Dependență pasivă	16. Sociabilitate
I	— 126	— (-)10	— 4	— 68	— 31
II	127 — 153	(-)9 — 45	5 — 16	69 — 106	32 — 37
III	154 — 185	46 — 78	17 — 36	107 — 141	38 — 46
IV	186 — 210	79 — 108	37 — 56	142 — 163	47 — 52
V	211 —	109 —	57 —	164 —	53 —
Media	169,2	59,4	28,6	121,3	42,6
σ	29,03	39,15	18,17	31,45	7,34
N	105	105	105	105	105

6.1.4. CHESTIONAR PERSONALITĂȚI ACCENTUATE (P.A.)

Descriere

Chestionarul este elaborat în conformitate cu conceptul de „personalitate accentuată” al neuropsihiatrului Leonhard, K. (1979), de către dr. H.Schmieschek (1970), de la Clinica de boli nervoase „Charite” a Universității Humboldt din Berlin, în 1970.

În 1975 este tradus și adaptat la noi în țară de către psihologul I.M. Nestor.

Chestionarul este format din 88 întrebări, prezentate amestecat, formând 10 grupe (I-X) de trăsături accentuate, și anume:

- I. demonstrativitatea (12 întrebări);
- II. hiperexactitatea (12 întrebări);
- III. hiperperseverența (12 întrebări);
- IV. nestăpânirea (8 întrebări);
- V. hipertimia (8 întrebări);
- VI. distimia (8 întrebări);
- VII. ciclotimia (8 întrebări);
- VIII. exaltarea (4 întrebări);
- IX. anxietatea (8 întrebări);
- X. emotivitatea (8 întrebări).

Administrare

Chestionarul se aplică individual sau colectiv.

Instructaj

„Se poate răspunde prin „da” sau „nu”. Citiți atent fiecare întrebare succesiv și răspundeți prin „Da” sau „Nu”, după cum considerați că vă reprezintă pe dvs”.

În funcție de modul cum personalitatea subiectului investigat se raportează la semnificația fiecărei întrebări (item), răspunsurile date ne oferă posibile tendințe de accentuare ale unor trăsături personale.

Exemple de itemi:

- Dispoziția dumneavoastră depinde de întâmplările prin care treceți?
- Uitați ușor când cineva v-a jignit?

Corecția

- însemnarea răspunsurilor „nu” semnificative oferite de subiect. Sunt semnificative următoarele răspunsuri „nu”: **5, 12, 25, 31, 36, 46, 51, 53, 59, 65**;
- însemnarea tuturor celorlalte răspunsuri „da” ale subiectului, mai puțin cele din dreptul răspunsurilor „nu” semnificative;
- consemnarea (prin linii), în tabelul cu 10 șiruri (I-X) a numărului de răspunsuri semnificative oferit de subiect;
- calcularea notei ponderate pentru fiecare grupă de trăsături accentuate (înmulțind numărul de răspunsuri semnificative subliniate la fiecare grupă, cu coeficientul corespunzător).

Coeficienții au fost astfel stabiliți încât să se obțină la fiecare grupă aceeași cotă maximă.

Coeficienții sunt: 2 pentru I, II, III;
3 pentru IV, V, VI, VII, IX, X;
6 pentru VIII.

Tabelul 6.4. Foaia de corecție a probei „P.A.”

Nr.	Grupa	Răspunsuri semnificative	Coeficient	S c o r ponderat	Procentaj
I	Demonstrativitate		2		
II	Hiperexactitate		2		
III	Hiperperseverență		2		
IV	Nestăpânire		3		
V	Hipertimie		3		
VI	Distimie		3		
VII	Ciclotimie		3		
VIII	Exaltare		6		
IX	Anxietate		3		
X	Emotivitate		3		

Tabelul 6.5. Procentaj simptomatic posibil în raport cu cotele ponderate posibile:

Cotă ponderată obținută	%	Cotă ponderată obținută	%
24	100 %	12	50,0%
23	95,8%	11	45,8%
22	91,6 %	10	41,6 %
21	87,5 %	9	37,5 %
20	83,3%	8	33,3 %
19	79,1%	7	29,1%
18	75,0 %	6	25,0 %
17	70,8%	5	20,8%
16	66,6 %	4	16,6 %
15	62,5 %	3	12,5 %
14	58,3 %	2	8,3%
13	54,1%	1	4,1%

Tabelul 6.6. CHESTIONAR P.A. (SCHMIESCHEK) - PROFIL PSIHOLAGIC

Grupa / %	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Grupa / %
100%											100%
75%											75%
50%											50%
25%											25%
0%											0%

Interpretare

Se raportează la etalon fiecare scor ponderat și se stabilește nivelul simptomatic (în %), putându-se compara diferitele grupe de trăsături accentuate. Se poate vorbi de accentuarea propriu-zisă când numărul de răspunsuri semnificative din grupa respectivă trece de jumătate (50%); în cazul în care valoarea este sub 50%, trăsăturile sunt considerate drept normale.

Personalitatea accentuată este cea caracterizată prin trăsături a căror intensitate depășește media, fiind vorba despre o pregnanță a acelei trăsături.

Ca și K. Leonhard, Schmieschek face o analiză și o comparație a acestor „personalități”, realizând o diferențiere între normal și patologic. „Personalitățile accentuate” au o adaptare specială la mediu, având doar o presupusă tendință spre patologic, dar prezintă un grad mai mare de a evolua în sens negativ în circumstanțe favorizante.

Caracteristicile principale ale acestor „personalități accentuate” sunt:

I. Personalitatea demonstrativă - este caracterizată printr-o mare capacitate de refulare, înclinație spre minciună, dorință marcantă de a se impune, de a atrage atenția celor din jur, intoleranță la frustrare, egoism, tendință de autocompătimire, pripeală în decizii. În cazul în care persoana prezintă o adaptare adecvată, această trăsătură accentuată poate fi evaluată pozitiv, mai ales când persoana manifestă unele talente artistice;

II. Personalitatea hiperexactă - este caracterizată prin conștiinciozitate, meticulozitate, seriozitate, exactitate, muncă ordonată, lipsă de sociabilitate, formalism în plan comportamental și relațional. Sub masca modestiei sau a autodeprecierii se poate ascunde un orgoliu exagerat susținut de tendințe spre perfecționism. Are însă dificultăți în luarea deciziilor;

III. Personalitatea hiperperseverentă - este caracterizată prin susceptibilitate, tendința de a se simți ușor jignită, dorința de prestigiu personal, exacerbarea sentimentului de dreptate, neîncrederea față de ceilalți. Aspectele pozitive ale evoluției se concretizează în ambiție și mobilizare pentru atingerea scopului propus;

IV. Personalitatea nestăpânită - este caracterizată prin predominarea impulsurilor asupra considerațiilor raționale, nu respectă normele morale, comite acte antisociale, fără premeditare, datorită impulsivității;

V. Personalitatea hipertimică - se caracterizează prin veselie, nevoia de acțiune, logoree, digresiuni în gândire putând ajunge la „fuga de idei”; pozitivism, subestimează necazurile vieții, este mereu în acțiune și are toate șansele de reușită. Aspectul negativ se referă la dificultatea de realizare a acțiunilor, atunci când trăsătura este prea accentuată sau se combină cu iritabilitatea;

VI. Personalitatea distimică - este caracterizată prin severitate, investirea afectivă puternică în evenimente triste ale vieții, nevoie scăzută de acțiune, ritm al gândirii mai scăzut, participare scăzută la viața grupului. Aceste persoane sunt altruiste, sobre, posedă un sistem etic riguros, reprezentând latura pozitivă a personalității lor;

VII. Personalitatea ciclotimă - presupune alternarea stărilor hipertimice cu cele distimice, manifestându-se predominant depresiv sau euforic. Afectele capătă o intensitate și o coloratură specifică hipertimiei sau distimiei, cu răsunet atât în planul gândirii, cât și în cel al comportamentului;

VIII. Personalitatea exaltată - este caracterizată prin reacții excesiv de intense față de diferite evenimente, manifestând entuziasm sau disperare; altruism. Pe plan profesional

aceste persoane se pot canaliza spre domenii artistice, religioase, filosofice, sportive;

IX. Personalitatea anxioasă - se manifestă din copilărie, frica modelând comportamentul copilului, iar în perioada adultă se manifestă prin timiditate, neexpunerea punctului de vedere. Pot să apară atitudini de supracompensare, care sugerează siguranța de sine sau chiar aroganța;

X. Personalitatea emotivă - reunește reacții de mare sensibilitate și profunzime în sfera sentimentelor. Acest sentimentalism diferă de cel al exaltaților prin absența dozei de exagerare, prezintă o mimică foarte expresivă, fiind modul lor predominant de comunicare.

6.1.5. CHESTIONAR TENDINȚE DEZADAPTATIVE ALE PERSONALITĂȚII (T.D.P.)

Chestionarul SP/13-1985 sau T.D.P. conține 130 itemi care fac referire la 13 tendințe de manifestare patologică a personalității. Printre cele 13 scale, trei au semnificații particulare pentru interpretare:

- **Scala de validare (onestitate), notată „V”** - indică nota de credibilitate pe care o putem acorda răspunsurilor subiectului – linia 1

- **Scala de antecedente psiho-sociale, notată „Ant”** - indică posibilele surse care duc la conduita dezadaptativă – linia 2

- **Scala nivelului mintal (înțelegere verbală), notată „NM”** - face referire la capacitatea de înțelegere a întrebărilor – linia 10

Răspunsurile sunt de tip dihotomic „DA”, „NU”, iar rezultatele pot valida informațiile non-test sau informațiile test obținute anterior aplicării.

Cele 13 scale ale chestionarului vizează următoarele aspecte ale tendințelor de dezadaptare:

1. **Scala de validare (onestitate) – „V” (Sumă de NU).** O cotă crescută la această scară (peste cota medie teoretică 5) sau peste media eșantionului de referință, indică scăderea creditului pe care îl acordăm răspunsurilor subiectului și necesitatea unui examen clinic mai atent pentru a determina dacă este vorba despre nesinceritate, tulburare psihică sau pur și simplu manifestarea unei dorințe de a ne oferi o imagine intactă.

2. **Antecedente psiho-sociale – „Ant” (Sumă de DA).** În cazul unei cote crescute, peste media eșantionului de referință, se vor căuta informații suplimentare despre mediul psiho-social al subiectului, precum și despre posibilele tare ereditare. Se va analiza fiecare răspuns al subiectului separat. Această analiză ne poate duce la planul unui interviu structurat inclus în convorbirea cu scop anamnestic sau în reluarea acesteia, dacă pentru prima dată aceste aspecte nu s-au relevat.

3. **Psihastenie – „Ps” (Sumă de DA).** O cotă crescută, peste media eșantionului de referință, poate indica stări de anxietate, sentimente de incompletitudine, nesiguranță, verificări permanente, prezența unor elemente obsesivo-fobice, indecizii existențiale, neîncredere în forțele proprii, caracterial minuțioși și autoritari, timiditate, nevoie de tandrețe, incapacitate de efort intelectual prelungit.

4. **Depresie – „D” (Sumă de DA).** O cotă crescută, peste media eșantionului de referință, indică o structură de tip depresiv (tristețe), neliniște interioară, gândire și mișcări lente, se complăce în activități stereotipe, insomnii, apetit diminuat, tulburări ale somnului, scădere energetică, autoreproșuri, gânduri despre suicid, izolare socială, lipsa de interes și de participare afectivă, absența elanului vital, sentiment de culpabilitate.

5. **Imaturitate-Labilitate – „I-L” (Sumă de DA).** Cota crescută, peste media eșantionului de referință, indică imaturitate afectiv-relațională, labilitate psihocomportamentală, restricțivitatea excesivă față de familie sau față de alte persoane, capacitate redusă de control a reacțiilor emoționale, adaptare inconsecventă la exigențele vieții sociale. Se corelează cu reacțiile nevrotice, și există tendința de a-și rezerva un rol fictiv.

6. Schizoidie – „Sch” (Sumă de DA). Cota crescută, peste media eșantionului de referință, indică prezența unei structuri schizoide cu elemente discordante, lipsa nevoii de relaționare afectivă, bizarerii în comportament, răceală emoțională, capacitate redusă de a rezona sentimental, indiferență la opiniile celorlalți, dispoziție schizotimă (răceală afectivă, timiditate, contacte sociale restrânse).

7. Paranoidie – „Pa” (Sumă de DA). O cotă crescută, peste media eșantionului de referință, indică tendința de supraevaluare, superioritate exagerată în comportament și în aprecierea disponibilităților personale, susceptibilitate exagerată, rigiditate psihoafectivă, tendințe de interpretare logică, însă cu premise false. Pseudosuperficialitate, adică nu dă atenție datele care nu-i convin, încredere exagerată uneori în capacitățile sale, nivel de aspirații crescut peste posibilitățile sale reale, tendință permanentă de interpretare, suspiciune, gelozie, revendicativitate

8. Isterie – „Hy” (Sumă de DA). O cotă crescută, peste media eșantionului de referință, indică tendința accentuată spre teatralism, tendința de a se face remarcat prin orice procedeu, dependența exagerată față de sine, sugestibilitate crescută, atitudini teatrale frecvente prin care dorește să atragă atenția anturajului exagerând conduitele, manifestări exagerate, acuze organice frecvente, necesitate de protecție și afecțiune ca și la copil. Înclinație spre minciună până la confuzie, crede și el ce minte, intoleranță la frustrare când generează conflicte și se victimizează, lipsă de modestie caracterială, decizii negândite, caută avantaje proprii, uneori narcisism, dominare a emoțiilor.

9. Psihopatia – „Pt” (Sumă de DA). Cota crescută, peste media eșantionului de referință, indică fragilitate psihică, comportament de tip extrem, impulsivitate conflictuală în raport cu normele etico-morale, lipsa cenzurii, dizarmonie, cu deviații ale vieții afective și voliționale, produc suferințe sociale prin comportament antisocial sau asocial. Episodic uneori accesele sunt determinate de TCC, tulburări endocrine.

10. Înțelegere verbală – „NM” (Sumă de DA). Indică nivelul de înțelegere al subiectului, iar când cota este foarte ridicată, peste media eșantionului de referință, se indică investigarea cu probe specifice de determinare a nivelului de inteligență.

11. Rezistența la frustrare primară și secundară – „Re” (Sumă de NU). Cota obținută, peste media eșantionului de referință, indică în ce măsură subiectul se adaptează și rezistă la regimul de lucru impus, precum și la privațiuni, mai ales în plan social fără să aibă reacții autopunitive, intrapunitive și extrapunitive.

12. Echilibrul emoțional – „EE” (Sumă de DA). Cota crescută, peste media eșantionului de referință, indică prezența intensității reacțiilor emoționale, de multe ori exagerate, echilibru psiho-emoțional precar, caracterizat prin timiditate excesivă, pe de o parte, excitabilitate excesivă greu controlabilă în sfera emoțională, pe de altă parte. Aceste manifestări pot fi sursele decompensărilor și conduitelor dezadaptative în raport cu normele sociale, sau un raport invers între aspirații și posibilități.

13. Motivația – „M” (Sumă de NU). Cota obținută indică gradul de conștientizare a condiției și atitudinilor față de cerințele impuse în planul socio-familial sau socio-profesional, o justificare a conduitelor subiectului. Cotele obținute peste media eșantionului de referință se relevă divergențe dintre trebuințe intraindividuale sau interindividuale.

Exemple de itemi:

- Te entuziasmezi și te descurajezi ușor ?
- Ești mai sensibil decât restul oamenilor ?

Cotare

Răspunsurile subiectului („da” sau „nu”) se notează pe foaia de cotare alcătuită din 10 coloane a câte 13 rânduri fiecare. Fiecare rând reprezintă una din cele 13 scale, iar cota se obține prin însumarea răspunsurilor semnificative pentru fiecare linie în parte.

Cota maximă pentru fiecare scală este 10, iar cota minimă este 0.

ATENȚIE: În cazul a trei scale se cotează cu 1 punct răspunsurile „Nu” și cu 0 răspunsurile „Da”, și anume: scala 1 (scala de validitate), scala 11 (scala rezistenței la frustrare), scala 13 (scala motivației).

Pentru restul celor 10 scale, se acordă 1 punct pentru răspunsurile „Da” și 0 puncte pentru răspunsurile „Nu”.

Interpretare

O cotă maximă de 10 puncte indică existența aproape certă a unui sindrom, iar cota peste media de 5 (teoretică) indică o tendință spre o anumită simptomatologie. În aceste cazuri se impune amplificarea investigațiilor de tip clinic, precum și aplicarea altor instrumente metodologice.

În cazul scalei 2 – antecedentele personale –, dacă există răspunsuri „Da” se trece la interviul clinic, după inspectarea fiecărei întrebări cu răspunsuri simptomatice.

În cazul scalei 10, când cota este prea mare, dacă se constată că nu sunt probleme de atenție, se vor aplica teste de inteligență verbală. Interpretarea chestionarului se va face clinic, cotele sunt doar orientative, termenii de factură psihopatologică nu trebuie să inducă în eroare pe tânărul practician, putem avea doar tendințe sau reacții care se pot activa doar temporar sau conjunctural.

Din experiență se știe că un protocol încărcat de răspunsuri simptomatice nu relevă neapărat dezadaptare majoră a personalității, ci mai mult o reacție nevrotică care pe fond conține o colecție de dileme personale care invadează conștientul și care așteaptă răspunsuri.

Alteori, depistând o sărăcie de răspunsuri simptomatice, dar cele care au apărut pot fi plasate coerent într-o structură simptomatică poate releva existența unei tendințe de dezadaptare majore.

Frecvent, din cauza sensibilității caracteristice persoanelor de sex feminin, protocoalele acestora la T.D.P. sunt încărcate de răspunsuri simptomatice, la persoanele de sex masculin este invers. Din acest motiv se utilizează etaloane pe sexe și comparativ etaloane pe pacienți, respectiv pacienți.

ETALOANE NORMALI /PACIENȚI ȘI BĂRBAȚI/FEMEI

Tabelul 6.7. „T.D.P.” Bărbați, N=100 (2005)

Cl.	O.	Ant.	Ps.	D.	I.-L.	Sch.	Pa.	Hy.	Pt.	Î.V.	R.F.	E.E.	M.
V	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0-1	0
IV	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
III	2	2-3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2
II	3	4-5	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4-5	3
I	4-10	6-10	4-10	4-10	4-10	4-10	4-10	4-10	4-10	4-10	4-10	6-10	4-10
	M=1,6 $\sigma=1,2$	Med=2 Mod=0	Med=2 Mod=0	Med=2 Mod=0	Med=2 Mod=0	Med=2 Mod=0	Med=2 Mod=0	Med=2 Mod=1	Med=2 Mod=0	Med=2 Mod=0	Med=2 Mod=0	M=3,2 $\sigma=2,2$	Med=2 Mod=0

Tabelul 6.8. „T.D.P.” Femei, N=50 (2005)

Cl.	O.	Ant.	Ps.	D.	I.-L.	Sch.	Pa.	Hy.	Pt.	Î.V.	R.F.	E.E.	M.
V	0	0	0 - 1	0	0	0	0	0 - 1	0	0	0	0-1	0
IV	1	1	2 - 3	1 - 2	1	1	1	2 - 3	1 - 2	1	1	2-3	1
III	2	2	4 - 5	3 - 4	2 - 3	2	2	4 - 6	3 - 4	2	2 - 3	4-6	2
II	3	3	6 - 8	5 - 6	4 - 5	3	3	5 - 6	5 - 6	3	4 - 5	7-9	3
I	4-10	4-10	9-10	7-10	6 - 10	4-10	4-10	7 - 10	7-10	4-10	6 - 10	10	4-10
	M=1,2 $\sigma=4,27$	Mod=0	Med=4,1 Mod=3	Med=3,4 Mod=0	Med=2,6 Mod=0	Med=1,6 Mod=0	Med=1,5 Mod=0	M=1,4 $\sigma=3,6$	Med=3,4 Mod=0	Med=1,5 Mod=1	Med=2,7 Mod=1	M=5,1 $\sigma=2,8$	Med=1,3 Mod=1

Tabelul 6.9. „T.D.P.” Pacienți, N=103 (2005 / 2006)

Cl.	O.	Ant.	Ps.	D.	I.-L.	Sch.	Pa.	Hy.	Pt.	Î.V.	R.F.	E.E.	M.
V	0	0	0 - 1	0	0	0	0	0	0 - 1	0	0	0-1	0
IV	1	1 - 2	2 - 4	1	1 - 2	1 - 2	1 - 2	1	2 - 3	1	1	2-4	1
III	2	3 - 4	4 - 7	2 - 5	3 - 4	3 - 4	3 - 5	2	3 - 5	2	2 - 4	5-6	2 - 3
II	3	5 - 6	7 - 8	6 - 8	5 - 7	5 - 7	6 - 7	3-4	6 - 7	3	5 - 6	7-8	4 - 5
I	4-10	7-10	9 - 10	9 - 10	8 - 10	8 - 10	8 - 10	5-10	8 - 10	4-10	7 - 10	9-10	6 - 10
	M=1,4 $\sigma=2,1$	Med=3,2 Mod=2	M=5,5 $\sigma=2,4$	Med=3,1 Mod=0	M=3,3 $\sigma=2,9$	M=3,6 $\sigma=2,7$	Med=3,4 Mod=1	Med=2,2 Mod=2	Med=3,9 Mod=0	Med=1,4 Mod=0	Med=2,9 $\sigma=1,9$	M=5,2 $\sigma=2,9$	Med=2,6 Mod=0

Tabelul 6.10. „T.D.P.” Paciente, N=117 (2005/2006)

Cl.	O.	Ant.	Ps.	D.	I.-L.	Sch.	Pa.	Hy.	Pt.	Î.V.	R.F.	E.E.	M.
V	0	0 - 1	0-1	0	0 - 1	0	0	0	0	0	0-1	0-4	0
IV	1	2 - 3	2-3	1-2	2 - 3	1 - 2	1	1 - 2	1 - 2	1	2	5-6	1
III	2	4 - 5	4-6	3-5	4 - 6	3 - 5	2-4	3 - 4	3-6	2	3 - 4	7 - 8	2 - 3
II	3	6 - 7	7-9	6 - 8	7 - 8	6 - 8	5-8	5 - 6	7-8	3	5 - 7	8	4 - 6
I	4-10	8 - 10	8-10	9-10	9 - 10	9 - 10	9-10	7 - 10	9-10	4-10	8 - 10	9-10	7 - 10
	Med=1,4 Mod=1	Med=4,4 Mod=1	M=6,3 $\sigma=1,7$	M=4,2 $\sigma=3,7$	M=5,3 $\sigma=2,5$	M=4,1 $\sigma=2,4$	M=3,5 $\sigma=2,7$	M=3,3 $\sigma=2$	M=4,5 $\sigma=2,6$	Med=1,8 Mod=0	M=3,9 $\sigma=2,1$	Med=7,7 Mod=7	Med=1,9 Mod=1

Testul de comparație dintre medii relevă diferențe semnificative pentru aproape toate variabilele T.D.P. între loturile de normali și pacienți, ceea ce permite interpretarea diferențiată a protocoalelor individuale la toate categoriile de persoane.

ESTE IMPORTANT CA ANTERIOR EVALUĂRII PENTRU UN POSIBIL STATUT DE PACIENT SĂ AVEM UN DIAGNOSTIC MEDICAL, SAU DACĂ AM OBTINUT PROTOCOALE TEST PROBLEMATIC, SĂ ÎNDRUMĂM PERSOANA LA UN MEDIC DE SPECIALITATE.

Capitolul VII

UN INVENTAR DE PERSONALITATE

Inventarul de Personalitate Revizuit NEO Pi - R

7.1. SCURTĂ DESCRIERE A PROBEI ȘI A DOMENIILOR PERSONALITĂȚII

Autorii probei sunt: Paul T. Costa, Jr.; Robert R. Mc Crae. (Costa, McCrae, Rolland, adaptation française, Petot, 1998). Acest inventar permite măsurarea a cinci dimensiuni principale sau domenii ale personalității, precum și a trăsăturilor celor mai importante, sau a fațetelor care constituie domeniul respectiv. În total, există 5 domenii și 30 fațete, care furnizează o evaluare cuprinzătoare a personalității adulților. Inventarul NEO PI-R înlocuiește Inventarul de Personalitate NEO (NEO PI, Costa & Mc Crae, 1985).

Există 2 versiuni ale NEO-PI R forma (S) pentru autoevaluare, și forma (R) pentru evaluarea de către un observator specializat-psiholog. NEO-PI-R operaționalizează un model conceptual care este rezultatul a 5 decenii de cercetare și analize factoriale asupra structurii personalității.

Acest inventar ne oferă explicarea structurii personalității, având la bază rezultatele analizei factoriale. Inventarul evaluează precis trăsăturile personalității normale, ceea ce demonstrează utilizarea sa pertinentă, atât în cercetare, cât și în domeniul clinic. Factorii sunt definiți prin grupe de trăsături corelate între ele. Aceste trăsături specifice sunt denumite fațete și fiecare cluster de fațete este numit DOMENIU.

Tabelul numărul 7.1 cuprinde lista domeniilor și a trăsăturilor evidențiate prin acest instrument:

7.2. FAȚETELE DOMENIILOR - DESCRIERE

Fiecare domeniu cuprinde 6 factori specifici, ceea ce permite o analiză diferențiată a persoanei, dar și a grupurilor. Notele obținute la diferite domenii sunt astfel concepute pentru a cuprinde dimensiuni cât mai variate posibil a personalității. Diferențele individuale semnificative pot fi observate în interiorul aceluiași domeniu.

1. Fațetele NEVROZISMULUI

N1. Anxietate. O cotă ridicată indică tendința persoanei de a suferi de o anxietate difuză, (angoase), are tendința de a fi fricoasă. O cotă scăzută indică persoane calme, destinate și determinate, fac numai ce pot.

N2. Mânie - Furie - Ostilitate. Această fațetă reprezintă tendința de a simți emoțiile de ordinul furiei, și mai ales ale frustrării. Scala măsoară ușurința cu care subiectul simte furia, iar exprimarea acesteia va depinde de nivelul său de agreabilitate (A). Persoanele non-agreabile au frecvent cote scăzute pe această scală, trăiesc ușor, nu ajung frecvent la stări de mânie.

N3. Depresie. Măsoară diferențele individuale normale, în ceea ce privește tendința de a resimți stări depresive. Cotele ridicate indică stări de culpabilitate, tristețe, sentimente de inferioritate, vinovăție, solitudine. Cotele scăzute indică rară frecvență a acestor stări afective.

N4. Timiditate socială. Sentimentele de rușine și de jenă, sensibilitatea, reprezintă esența acestei fațete. Persoanele cu o cotă ridicată au tendința să se simtă inferiori în societate, cele care au cote scăzute, nu.

N5. Impulsivitatea. Se referă la incapacitatea de stăpânire a dorințelor și nevoilor. Persoanele care au cote scăzute rezistă mai ușor tentațiilor și tolerează mai bine frustrarea.

N6. Vulnerabilitatea (față de stres). Subiecții care au cote ridicate sunt incapabili să facă față stresului, se panichează, iar cei care au cote scăzute prezintă un bun autocontrol în situații dificile.

2. Fațetele EXTRAVERSIEI

E1. Căldura. Vizează intimitatea relațiilor interpersonale; cei care au cote ridicate sunt afectuoși și prietenoși, iar cei care au cote scăzute sunt distanți, formalști, dar pot fi și lipsiți de compasiune.

E2. Gregaritatea. Se referă la preferința pentru compania altora. Cei care au cote ridicate preferă compania altora „au spirit de turmă”, cei care au cote scăzute evită stimulările sociale, sunt mai solitari.

E3. Asertivitatea. Cei care au cote ridicate sunt dominanți, energici și ambițioși social, adesea sunt lideri, cei care au note scăzute preferă să-i lase pe alții în față.

E4. Activitatea. O cotă ridicată indică o persoană cu un ritm activ, rapid, viguroasă, energică, iar o cotă scăzută indică persoane cu un tempo mai lent, mai liniștit, nu neapărat apatici.

E5. Căutarea senzațiilor. Persoanele care au cote ridicate au o nevoie imperioasă de animare și stimulare, iar cele care au cote scăzute, din contră, duc o viață liniștită.

E6. Emoțiile pozitive. Vizează capacitatea de a trăi emoții pozitive ca bucurie, fericire,

dragoste, exaltare. Persoanele care au cote ridicate sunt vesele, optimiste, iar cele care au cote scăzute sunt mai puțin vesele, nu neapărat nefericite.

3. Fațetele DESCHIDERII (O) (desemnează sfera experiențelor spre care persoana se arată deschisă)

01. Deschidere spre reverie. Cota ridicată indică persoane cu o imaginație vie și activă, care își creează o lume interioară interesantă, în timp ce cotele scăzute indică persoane prozaice, mai puțin imaginative le place obiectualul.

02. Deschidere spre estetic. Persoanele care au cote ridicate apreciază arta și frumosul, cele care au cote scăzute sunt mai puțin interesate, nu sunt sensibili la artă în general.

03. Deschidere spre sentimente. Persoanele care au cote ridicate sunt receptive la sentimentele și emoțiile proprii, încearcă o gamă largă de stări emoționale. Cele care au cote scăzute nu acordă o mare importanță stărilor emoționale.

04. Deschidere spre acțiune. Se manifestă în comportament prin voința afișată de a încerca activități variate, preferința pentru noutate și varietate. Cotele scăzute indică persoane care nu apreciază schimbările în viață, sunt chiar rezistenți la schimbare, tradiționaliști.

05. Deschidere spre idei. Se referă la curiozitatea intelectuală, deschiderea spre idei neconvenționale și nu implică neapărat o inteligență foarte ridicată. Cotele scăzute indică o curiozitate limitată în această direcție, le plac lucrurile bine circumscrise.

06. Deschiderea spre valori. Se referă la dispoziția de a pune în discuție valorile sociale, politice și religioase, cei cu cote crescute fiind, de fapt, opusul dogmatismului care se poate înregistra la cei cu cote scăzute.

4. Fațetele AGREABILITĂȚII

A1. Încredere. Persoanele care au cote ridicate au tendința să gândească despre alții că sunt onești și bine intenționați. Cotele scăzute indică o atitudine cinică și sceptică.

A2. Corectitudine – Dreptate. Persoanele care au cote crescute sunt deschise și sincere, iar cele care au cote scăzute sunt predispuse spre manipulare, minciună. Scala reflectă poziția persoanei în raport cu ceilalți și nu este o scală de minciună, pentru a indica validitatea probei. Cei cu cote scăzute își iau și își respectă libertățile lor.

A3. Altruismul. Persoanele care au cote ridicate se ocupă de starea de bine a altora, sunt generoase, manifestă nevoia de a ajuta. Cele care au cote scăzute sunt centrate asupra propriei persoane și nu se implică decât rar în problemele altora.

A4. Compliantă. Vizează reacțiile caracteristice conflictelor interpersonale. Persoanele care au cote ridicate au tendința de a se supune altora, de a-și inhiba agresivitatea, ele scuză, ele uită. Persoanele cu cote crescute sunt umile. Cele care au cote scăzute sunt agresive, preferă competiția și nu ezită să-și exprime mânia când este necesar.

A5. Modestia. Persoanele care au cote ridicate sunt lipsite de încredere în sine și au o scăzută imagine de sine. Cele care au cote scăzute au o imagine de sine pozitivă, sunt percepute ca arogante adesea. O lipsă „patologică” a modestiei face parte din narcisism.

A6. Sensibilitatea. Măsoară atitudinea de simpatie și preocupare pentru alții. Persoanele care au cote ridicate sunt atinse de nevoile altora, îi ajută, cele care au cote scăzute sunt mai puțin receptive la milă, sunt adesea socotite ca dure, nemiloase.

5. Fațetele CONȘTIINȚEI

C1. Competența. Se referă la faptul de a fi capabil, prudent și eficient. Persoanele care au cote ridicate sunt pregătite pentru a înfrunta viața, iar cele care au cote scăzute sunt puțin pregătite și uneori incapabile. „Dintre toate fațetele, competența este cea care se asociază cel mai mult stimei de sine și locusului de control intern” (Costa, McCrae & Dye, 1991, *apud* Dye, 1991).

C2. Ordinea. Persoanele care au cote ridicate sunt organizate, ordonate și îngrijite, celor care au cote scăzute, dimpotrivă, le lipsește metoda. Un C2 foarte ridicat poate contribui la o tulburare de personalitate de tip compulsiv.

C3. Simțul datoriei. Persoanele care au cote ridicate aderă strict la principiile lor etice și își îndeplinesc scrupulos obligațiile morale sunt „guvernați de conștiință”. Cele care au cote scăzute sunt dezinvolve, dar pot fi instabile.

C4. Căutarea reușitei. Persoanele care au cote ridicate au aspirații înalte și muncesc pentru a-și atinge scopul, sunt pragmatice, cele care au cote scăzute sunt nonșalante, dezinvolve, de multe ori fără ambiție, se mulțumesc cu orice.

C5. Autodisciplină. Vizează capacitatea de a începe și de a termina o sarcină, în ciuda oricărei surse de distragere. Persoanele care au cote ridicate se pot motiva, cele care au cote scăzute într-o mai mică măsură, amână, abandonează, sunt descurajate.

C6. Deliberarea. Se referă la tendința de a reflecta, înainte de a acționa. Persoanele care au cote ridicate sunt prudente, cele care au cote scăzute sunt precipitate, nu anticipează consecințele actelor, dar pot să ia decizii rapide când este necesar.

Administrare

Proba poate fi aplicată individual sau colectiv. Fiecare subiect va primi un caiet cu itemii testului, precum și o foaie de răspuns. Există cinci variante de răspuns: „total acord”, „acord”, „neutru”, „dezacord”, „total dezacord”. Li se va indica subiecților să citească instrucțiunile de pe prima pagină a caietului și să completeze apoi informațiile necesare pe foaia de răspuns. După ce au citit instrucțiunile și au notat datele personale, subiecții sunt întrebați dacă au vreo nelămurire, după care sunt invitați să deschidă caietul și să înceapă rezolvarea testului.

Nu există timp limitat pentru aplicarea inventarului, dar majoritatea persoanelor au nevoie de 30-40 minute. Subiecții cu vârste înaintate și cei care prezintă dificultăți de citire au nevoie de mai mult timp (în aceste cazuri examinatorul poate citi întrebările subiectului și poate nota răspunsurile acestuia pe foaia de răspuns).

Exemple de itemi:

- Simt deseori nevoia de a găsi ceva care să rupă monotonia.
- Sunt o persoană cu o dispoziție constantă.

7.3. COTARE, MODURI DE VALIDARE CAZUISTICĂ ȘI INTERPRETARE ÎNȚIALĂ

Validitatea răspunsurilor poate fi verificată prin itemii A,B,C. Itemul A verifică dacă subiectul a răspuns la toate întrebările într-o manieră onestă și precisă. Itemii B și C verifică dacă subiecții au răspuns la toate enunțurile și dacă au ales răspunsul adecvat și au ca principal scop să-l determine pe subiect să completeze toți itemii apoi să-și verifice poziția răspunsurilor. În funcție de răspunsurile subiectului, psihologul va decide validitatea datelor, după o discuție cu acesta.

Răspunsurile care lipsesc. După aplicare trebuie să verificăm dacă subiectul a răspuns la toți itemii. În caz contrar, subiectul trebuie să aleagă un răspuns, iar dacă nu este sigur asupra semnificației enunțului va alege răspunsul „neutru”. Dacă nu au fost completați peste 41 itemi, proba nu poate fi cotată. Dacă numărul itemilor rămași necompletați este mai mic de 41, vor fi considerați ca răspuns tip „neutru”. Fațetele trebuie interpretate cu prudență, atunci când lipsesc mai mult de trei răspunsuri în interiorul aceleiași fațete. În cercetare, media grupului pentru un item poate fi utilizată pentru răspunsul care lipsește.

Tendința de a fi de acord. Toate scalele inventarului sunt astfel constituite pentru a verifica efectele tendinței de a fi de acord. Aceasta înseamnă că subiecții care răspund într-un număr excesiv cu „acord” și „total acord” au tendința de a avea cote medii la toate scalele. Pentru a depista această tendință se însumează cele două tipuri de răspuns din ansamblul protocolului și în cazul în care suma depășește 150, protocolul va trebui interpretat cu prudență.

Negările. Negarea este indicată printr-un scăzut număr de răspunsuri „acord” și „total acord”. Se însumează răspunsurile „acord” și „total acord” din întreg protocolul și dacă această suma este mai mică de 50, rezultatele trebuie interpretate cu mare prudență.

Răspunsurile hazard. Subiecții pot să nu fie cooperanți și să răspundă hazardat sau fără mare atenție. O formă simplă pentru a evalua răspunsurile date la întâmplare este de a inspecta foaia de răspuns urmărind dacă aceiași opțiune s-a manifestat de-a lungul unei serii de itemi.

În urma aplicării se calculează cotele brute pentru fiecare fațetă din cele 5 domenii. În funcție de tipul de răspuns încercuit („total acord”, „acord”, „neutru”, „dezacord”, „total dezacord”) se acordă un punctaj de la 0 la 4, după cum sunt indicate pe foia de cotare. Rezultatele se vor raporta la „foaia de profil”, înainte de a face conversia cotelor brute în cote standard. Foaia de profil poate fi utilizată pentru subiecții începând de la 18 ani, fiind diferite pentru persoanele de sex bărbătesc și pentru cele de sex femeiesc.

În foaia de profil, rezultatele sunt rezumate pe cinci niveluri: foarte scăzut, scăzut, mediu, ridicat, foarte ridicat.

Interpretarea profilului va ține cont:

- 1) de toate fațetele existente, precum și de relațiile dintre ele, traversând domeniile;
- 2) analiza profilului poate fi considerată în termen de plan, fiecare având două dimensiuni: planul afectiv (definit prin domeniile N și E), care reprezintă stilul emoțional de bază al persoanei; planul interpersonal (E și A); planul interesului profesional (E și O);
- 3) analiza profilului poate viza următoarele combinații:

- E,C – determină scheme de activitate;
- O,A – atitudinile;
- O,C – rezultate școlare și profesionale;
- A,C – dimensiunea de bază a caracterului.

NEOPI-R este o probă validată și etalonată pe populația americană și franceză, realizându-se validitatea de structură a fațetelor și domeniilor, validitatea concurentă și consistența internă a fațetelor și domeniilor; noi am adaptat inventarul pe populație autohtonă, vom prezenta mai jos etaloanele obținute. La procedurile de adaptare din limba franceză au participat și următorii psih. dr Alina Mazilescu, și doi lingviști (Todea – coord - , Borza, 1997b).

7.4. VALENȚE CLINICE ALE PSIHODIAGNOZEI CU „NEO PI-R”.

Trăsăturile de personalitate sunt prin natura lor sisteme organizate stabile și constante în gândire, sentimente și comportamente.

După autorii chestionarului evaluarea personalității trebuie să înceapă de la dimensiunile superioare fie prin identificarea domeniilor cât mai largi posibile de trăsături, apoi să se analizeze fiecare din aceste domenii, și abia la urmă să se identifice trăsăturile mai importante și utile pentru evaluarea fațetelor.

Psihologul clinician, de fapt poate să nu-l utilizeze ca model descriptiv folosind o altă metodă de a-și pune în ordine observațiile. Psihologii avizați, din sănătate mai ales, au precauțiunea de a nu utiliza NEO PI - R decât în cadrul examenului psihologic complet și de a controla informațiile date de acest instrument, mai ales când ele par suspecte, prin intermediul anamnezei aprofundate sau a unor probe proiective ca testul Rorschach sau T.A.T.

În situația cunoștințelor actuale NEO PI-R este utilizat în psihologia clinică și în psihoterapie pe două căi distincte:

1. Pentru studiul personalității pacienților cu tulburări psihopatologice diagnosticate printr-o altă metodă, formularea prognosticelor relative la evoluție și indicațiile terapeutice.

2. Contribuția la psihodiagnostic a tulburărilor specifice ale personalității sau a personalității patologice aflate pe axa II a DSM IV sau secțiunea F90 - F96 din ICD 10.

Cotele la domeniile și la fațetele NEO PI - R facilitează înțelegerea personalității la persoane și la grupuri. Examinarea cotelor la domenii oferă un tablou rapid a caracteristicilor principale, studiul notelor fațetelor permite o analiză de detaliu a aspectelor specifice în care principalele domenii sunt exprimate.

De exemplu, dacă se examinează corelațiile cu fațetele (E) s-a constatat că:

- Afiliația este legată la (E1) = Căldură și (E2) = Gregaritate;
- Dominanța este legată cu (E3) = Asertivitatea, dar este corelată negativ cu (E5) = Căutarea senzațiilor, și comportamentul ludic (de joc) este legat cu (E6) = Emoțiile pozitive.

Studiile recente au arătat că NEO PI - R este la fel fidel și valid pe un număr mare de aplicații clinice care vizau programe de reinsertie după consumul de droguri (Brooner & al, 1991), la practicile de psihologie clinică în consultanța privată (Miller, T. 1991).

NEO PI - R poate fi aplicat pentru situații sociale foarte diferite, corelațiile între scalele de

personalitate și variabilele de orice vârstă, sex și nivel de studii trebuie să fie examinate pentru a determina influența acestor variabile și asupra rezultatelor ("Personality Reseach Form Manual" - PRFM, Jackson, D. N., 1984).

Persoanele mai în vârstă au tendința de a avea scoruri destul de scăzute la domeniile (N); (E) și (D) și destul de crescute la (A) și (C) decât adulții mai tineri, au fost observate diferențe nete între adulți în ansamblu, și studenți.

Femeile au tendința de a avea note mai crescute decât bărbații la (N) (mai ales N1 - Anxietate) și la (A) (mai ales la A2 - Corectitudine) și la (A3 - Altruism). Aceste diferențe sunt compatibile cu cercetările ce au utilizat și alte inventare de personalitate (Eysenck & Ey, 1975). Ele sunt, în termeni de nivel, în general modeste. Norme separate au fost propuse, dar se pot utiliza și norme combinate.

Singurul domeniu (C) arată o relație logică cu un numărul de ani de studiu.

Două sunt problemele de psihologie diferențială frecvente în clinică, este ușor de a le repera și explica:

- Prima vizează pacienții anxioși și /sau depresivi a căror note la (A) și / sau la (C) sunt crescute;
- A doua distorsiune observată adesea la pacienții atinși de tulburări somatoforme (isteria de conversie) sau la cei cu tulburări organice dar nu psihosomatice.

➤ **NEUROTICISMUL**

Primul grup al fațetelor cuprinde: anxietatea, depresia, timiditatea și vulnerabilitatea la stres. Aceste fațete, adesea legate între ele corespund unei dimensiuni de conflict intern și unei atribuții a responsabilității disfuncționării.

A doilea grup care cuprinde ostilitatea și impulsivitatea adesea asociate, corespund unei absențe a inhibiției.

➤ **EXTRAVERSIUNEA**

Conceptul de extraversiune este asociat tradițional cu noțiunile de sociabilitate dinamism și impulsivitate. Conceptul este vast și eterogen pentru a fi utilizabil în psihopatologie.

Interesul clinic însă există pentru unele fațete: notele gregarității și căldurii sunt în general scăzute la pacienți, cu excepția hipomaniacalilor sau a personalităților histrionice.

➤ **DESCHIDEREA**

Această dimensiune este din punct de vedere clinic unul din avantajele importante ale utilizării NEO PI - R. Deschiderea la imaginație, la emoții estetice, la sentimente personale, la acțiuni noi, la activități intelectuale ludice sau fără utilitate practică și deschiderea la idei și valori noi sau neobișnuite, sunt relativ independente în raport cu stabilitatea sau instabilitatea afectivă, mai ales că aceste fațete sunt serios limitate în anumite tulburări, *de exemplu* deschiderea la acțiuni limitate în multe tulburări anxioase, mai ales în fobii. Prezența unei tendințe pronunțate la (D) prezintă un bun prognostic: deschiderea la acțiuni permite să sperăm că pacientul va fi capabil de a-și schimba conduitele afective.

➤ **AGREABILITATEA**

Un nivel crescut de (A) este un punct pozitiv în evaluarea globală a resurselor unui pacient: aceasta indică o aptitudine de a înviora relațiile interpersonale armonioase, care este un factor de bun prognostic și care permite o stabilire spontană a unei colaborări fructuoase cu

terapeutul. Ea permite și orientarea spre o terapie de grup a acestor pacienți.

➤ **CONȘTIINȚA**

Principalele fațete ale acestei dimensiuni sunt date de starea „de a te simți competent”: ordonat, organizat și ambițios prin (voința de a reuși), autodisciplină, deliberare (sau gândirea prealabilă în fața unei acțiuni, opusă impulsivității și nereflectării).

7.5. PSIHOPATOLOGIE ȘI NEO PI - R

▪ **Personalitatea paranoică.** Această tulburare a personalității se caracterizează în esențial, după DSM IV, prin neîncredere și ostilitate suspicioasă. Logic se traduce prin note foarte scăzute la fațetele (A1) (încredere) (A2) (dreptate) și (A4) (compliance), dar printr-o notă crescută la fațeta (N2) (ostilitate).

▪ **Personalitatea schizoidă.** Trăsătura dominantă a acestor pacienți este introversiunea socială, care se traduce clar în NEO PI - R prin nivele foarte scăzute la (E), aceste persoane sunt sensibile la scalele de Căldură, Gregaritate. A doua caracteristică importantă, care este ascunderea afectivă, se traduce uneori printr-un nivel moderat al (N) și printr-un nivel foarte scăzut la (E5) (căutarea senzațiilor) și la (E6) (emoții pozitive) (Widiger & colab., 1994).

▪ **Personalitatea schizotipică.** Această categorie, proprie anglo-saxonă, corespunde celei din nomenclatorul OMS 1992, numită tulburare schizotipică, considerată nu ca tulburare specifică a personalității, ci ca o formă atenuată de schizofrenie. Această tulburare se caracterizează printr-o neîncredere paranoică, în particular sensibilă printr-un nivel foarte scăzut de încredere (A1= încredere) și printr-o introversiune socială marcantă (nivel foarte scăzut la Căldură și Gregaritate), care se asociază unui Neuroticism crescut și unei Deschideri excesive la visare - fantasme (D1) și la Idei și Valori (O5) & (O6).

▪ **Personalitatea antisocială.** Această tulburare de personalitate, pe care autorii francezi (și chiar anglo-saxoni) o numesc obișnuit psihopată, se caracterizează în principiu cu nivele foarte scăzute ale Agreabilității (evidentă la scalele de: franchețe, altruism, compliance, modestie și sensibilitate) și anumite fațete de la (C) (sensul reușitei, autodisciplinii și deliberării). Trebuie însă să atragem atenția asupra faptului că psihopații încearcă adesea să disimuleze intenționat aceste trăsături ale personalității lor și ale comportamentului lor.

▪ **Personalitatea borderline (de limită).** O oarecare incertitudine rămâne pentru profilul de personalitate a pacienților de tip borderline, dar asta se poate imputa doar insuficienței definiri a acestei tulburări în DSM IV și nu în defavoarea NEO PI - R. Unele cercetări au subliniat lipsa de specificitate și unitate a acestei categorii diagnostice. Diagnoza „Borderline” nu este singurul diagnostic aplicabil: pragurile de co-morbiditate cu un alt diagnostic de personalitate, rămâne de 100%. Se poate sublinia și heterogenitatea semiologică a tulburărilor regrupate sub acest diagnostic (B) „Borderline”.

▪ **Personalitatea histrionică.** Numită personalitate isterică, de psihologii practicieni francezi, se caracterizează înainte de toate prin nivele crescute și observabile la toate fațetele, adesea acompaniată cu relevarea multor fațete a neuroticismului (în principal: mânie, ostilitate, timiditate socială și vulnerabilitate la stres) dar și rezultate contrastante la fațetele agreabilității (nivel crescut de încredere asociat cu un nivel scăzut al dreptății și altruismului).

▪ **Personalitatea narcisică.** Această tulburare relativ rară (ceea ce explică tăcerea ICD 10 pe acest subiect) se traduce prin scăderea nivelelor de (A) (Agreabilitate) care se distinge de antagonismul observat, în alte tulburări de personalitate (paranoică, antisocială, B „Borderline”, pasiv-agresivă) prin concentrarea lor pe fațetele: dreptate, altruism, compasiune și modestie.

▪ **Personalitatea evitantă,** după DSM IV, corespunde personalității anxioase din ICD 10 și personalității fobice din clinica psihiatrică de limbă franceză (Guelfi et al., 1987, p. 484). Persoanele ce relevă acest diagnostic sunt în conflict între o dorință reală de relații cu altul și o stare proastă în relația interpersonală, ce se traduce în NEO PI - R prin nivele ridicate la (N) și introversiune (acestea ultimele se manifestă prin extindere la nivele excesiv de scăzute la (E)). De aceea, personalitățile evitante sunt diferențiate net de personalitățile schizoide care sunt indiferente față de alții și au un nivel moderat al (N). În același timp că scorul la fațetele (E) (E1 = căldură) este crescut, în măsura în care pacienții evitanți au o profundă dorință de schimburi interpersonale și nu sunt introvertiți decât aparent prin teamă și timiditate. Anxietatea antrenează adesea o teamă de situații necunoscute, care poate că scadă deschiderea la acțiuni.

▪ **Personalitatea dependentă.** Este descrisă în termeni vecini cu DSM IV și ICD 10. Clinicienii francezi o asimilează obișnuit la o formă clinică a personalității isterice (Guelfi et al., 1987, p. 370). Acești pacienți care caută protecția altuia și doresc să evite conflictele au șansă, cred ei, să obțină dragostea și susținerea din partea altuia prin supunere, se caracterizează printr-o agreabilitate patologică și compulsivă, care se traduce în NEO PI - R printr-o creștere extremă a notei globale la Agreabilitate și la cea mai mare parte a fațetelor acestei dimensiuni mai ales la Compliantă, Modestie și Altruism. Două fațete ale domeniului (E): (E1) (căldura) și (E2) (gregaritatea) sunt adesea și ele crescute. Se adaugă și un (N) crescut mai ales pe fațetele (N1) (anxietate), timiditate socială (N4) și vulnerabilitate la stres (N6).

▪ **Personalitatea obsesional - compulsivă.** În DSM IV descrisă și în ICD 10 sub numele de personalitatea anankastă, după tradiția psihopatologică germană, se caracterizează prin perfecționismul său și prin rigiditatea adeziunii sale la reguli și principii. În modelul celor 5 factori ea se traduce printr-o hipertrofie a (C) și (N). Pe de altă parte obsesivii au tendințe la Introversiune (uneori cu o tendință la asertivitate) și la antagonism, ei sunt obstinați și nu rezolvă problemele ușor prin compromis, ceea ce explică probabil o parte din E3 (asertivitatea) lor, în același timp nivelul lor scăzut la A4 (compliantă). Foarte închiși la variabile care le sunt străine, ei pot manipula pe alții pentru a face să prevaleze punctul lor de vedere, de unde posibilitatea scorurilor scăzute și foarte scăzute la A2 (dreptate) asociate cu scoruri scăzute la (D) spre valori.

▪ **Personalitatea depresivă** corespunde distimiei considerate de ICD 10 ca o tulburare persistentă a dispoziției și nu o personalitate patologică. Ea se traduce printr-un nivel crescut la (N) mai ales pe scalele: Depresie, Anxietate, Anxietate socială și Vulnerabilitate, uneori și la Mânie / Ostilitate. Nota la (E) este foarte scăzută, mai ales pe fațetele: Asertivitate, Activitate, Căutarea de senzații și Emoții pozitive.

▪ **Personalitatea pasiv-agresivă.** Uneori denumită negativistă (Miller, 1991), figurează și în DSM III. În DSM IV ea a fost retrasă din lista principalelor tulburări de personalitate și pusă

În anexa B. Clinicienii francezi o văd adesea ca o variantă a personalității isterice. În NEO PI - R ea se traduce prin scoruri scăzute a (A) cu nivele foarte joase la franchețe și complianță, și un scăzut nivel (C).

7.6. ETALOANE PE POPULAȚIE NORMALĂ - AUTOHTONĂ (RO) „NEO PI - R” (2001)

N = 730; n 1 (bărbați) = 252; n 2 (femei) = 478

Tabelul 7.2. Etaloane eșantion total domenii „NEO PI - R” (N = 730)

	NEUROTICISM	EXTROVERSIUNE	DESCHIDERE	AGREABILITATE	CONȘTIINȚĂ
V	— 130	— 140	— 141	— 140	— 145
IV	129 — 109	139 — 122	140 — 124	139 — 126	144 — 129
III	108 — 80	121 — 94	123 — 99	125 — 100	128 — 101
II	79 — 59	93 — 79	98 — 82	99 — 84	100 — 77
I	— 58	78 —	81 —	83 —	76 —
	ADAPTABILITATE	INTROVERSIUNE	REȚINERE	OSTILITATE	HEDONISM
σ	20,5	17,65	16,4	16,72	19,20
M	94,13	108,67	110,38	112,30	113,90

Tabelul 7.3. Etaloane - bărbați - domenii „NEO PI - R” (N = 252)

	NEUROTICISM	EXTROVERSIUNE	DESCHIDERE	AGREABILITATE	CONȘTIINȚĂ
V	— 117	— 144	— 139	— 139	— 152
IV	116 — 103	143 — 124	138 — 120	138 — 123	151 — 127
III	102 — 71	123 — 95	119 — 98	122 — 99	126 — 103
II	70 — 53	94 — 80	97 — 85	98 — 80	102 — 85
I	52 —	79 —	84 —	79 —	84 —
	ADAPTABILITATE	INTROVERSIUNE	REȚINERE	OSTILITATE	HEDONISM
σ	19,47	18,06	15,34	16,55	19,36
M	86,17	109,57	108,12	108,65	115,42

Tabelul 7.4. Etaloane - femei - domenii „NEO PI - R” (N = 478)

	NEUROTICISM	EXTROVERSIUNE	DESCHIDERE	AGREABILITATE	CONȘTIINȚĂ
V	— 133	— 139	— 145	— 141	— 144
IV	132 — 113	138 — 122	144 — 127	140 — 128	143 — 127
III	112 — 86	121 — 96	126 — 100	127 — 102	126 — 100
II	85 — 76	95 — 78	99 — 84	101 — 84	99 — 77
I	75 —	77 —	83 —	83 —	76 —
	ADAPTABILITATE	INTROVERSIUNE	REȚINERE	OSTILITATE	HEDONISM
σ	19,81	17,44	16,44	16,51	19,09
M	98,32	108,20	111,57	114,23	113,10

ETALOANE FAȚETE DOMENII „NEO PI – R” (N = 730)

Tabelul 7.5. Fațete **NEUROTICISM (N)**

	N1	N2	N3	N4	N5	N6
	ANXIETATE	MÂNIE	DEPRESIE	TIMIDITATE	IMPULSIVITATE	VULNERABILITATE
V	— 30	— 28	— 29	— 28	— 27	— 24
IV	29 — 23	27 — 22	28 — 22	27 — 21	26 — 21	23 — 18
III	22 — 13	21 — 11	21 — 11	20 — 10	20 — 11	17 — 8
II	12 — 6	10 — 5	10 — 4	9 — 4	10 — 5	7 — 2
I	5 —	4 —	3 —	3 —	4 —	1 —
	CURAJ	CALM	BUCURIE	ÎNDRĂZNEALĂ	STĂPÂNIRE	REZISTENȚĂ
M	16,87	15,82	15,50	17,75	16,11	12,08
σ	4,68	4,55	5,12	4,50	4,47	4,55

Tabelul 7.6. Fațete **EXTRAVERSIUNE (E)**

	E1	E2	E3	E4	E5	E6
	AFFECTUOASĂ	GREGARĂ	ASERTIVĂ	ACTIVĂ	DA / SENZAȚII	EMOȚII POZITIVE
V	— 29	— 29	— 26	— 29	— 29	— 29
IV	28 — 22	28 — 22	25 — 20	28 — 23	28 — 23	28 — 22
III	21 — 10	21 — 12	19 — 11	22 — 14	22 — 14	21 — 11
II	9 — 3	11 — 5	10 — 5	13 — 8	13 — 8	10 — 4
I	2 —	4 —	4 —	7 —	7 —	3 —
	DISTANTATĂ	SOLITARĂ	RETRASĂ	LENTĂ	NU / ANIMARE	REZERVATĂ
M	20,38	17,64	19,47	17,68	18,32	19,72
σ	4,33	5,11	4,38	4,03	4,39	4,62

Tabelul 7.7. Fațete **DESCHIDERE (O) (spre....)**

	D1	D2	D3	D4	D5	D6
	VISARE	ESTETICĂ	SENTIMENTE	ACȚIUNE	IDEI	VALORI
V	— 30	— 28	— 29	— 28	— 27	— 27
IV	29 — 23	27 — 22	28 — 23	27 — 21	26 — 21	26 — 21
III	22 — 13	21 — 12	22 — 14	20 — 11	20 — 12	20 — 14
II	12 — 6	11 — 6	13 — 8	10 — 5	11 — 6	13 — 8
I	5 —	5 —	7 —	4 —	5 —	7 —
	REALISM	INSENSIBIL	REZERVATĂ	STAGNARE	OBIECTUAL	TRADIȚIONAL
M	18,17	19,61	18,84	16,19	22,44	17,43
σ	4,62	5,56	4,27	3,72	5,01	3,15

Tabelul 7.8. Fațete AGREABILITATE (A)

	A1	A2	A3	A4	A5	A6
	ÎNCREDERE	ONESTITATE	ALTRUIISM	COMPLIANȚĂ	MODESTIE	SENSIBILITATE
V	— 29	— 30	— 27	— 27	— 29	— 30
IV	28 — 22	29 — 22	26 — 21	26 — 21	28 — 21	29 — 24
III	21 — 11	21 — 11	20 — 12	20 — 12	20 — 11	23 — 15
II	10 — 4	10 — 3	11 — 6	11 — 6	10 — 7	14 — 9
I	3 —	2 —	5 —	5 —	6 —	8 —
	SUSPICIUNE	NESINCERITATE	EGOISM	AGRESIVITATE	AROGANȚĂ	DURITATE
M	17,30	18,85	21,47	16,66	17,30	20,54
σ	4,77	5,40	5,35	4,35	4,42	3,47

Tabelul 7.9. Fațete CONȘTIINCIOZITATE (C)

	C1	C2	C3	C4	C5	C6
	COMPETENȚĂ	ORDINE	DORINȚĂ	VREA REUȘITĂ	DISCIPLINAT	DELIBERARE
V	— 29	— 28	— 30	— 29	— 28	— 29
IV	28 — 23	27 — 22	29 — 24	28 — 23	27 — 22	28 — 22
III	22 — 14	21 — 11	23 — 15	22 — 14	21 — 12	21 — 12
II	13 — 8	10 — 8	14 — 9	13 — 8	11 — 6	11 — 5
I	7 —	7 —	8 —	7 —	5 —	4 —
	NESIGURANȚĂ	DEZORDINE	DEZINVOLT	NEPĂSĂTOR	NEMOTIVAT	PRECIPITARE
M	18,18	18,36	21,18	20,35	18,45	17,38
σ	3,66	4,25	4,16	4,08	4,64	4,73

Capitolul VIII

Testări psihologice cu sprijinul calculatorului „T.A.C.”

INTRODUCERE

Calculatorul și testarea psihologică este o nouă tehnologie pe care psihologia aplicată din România o asimilează în ultimul deceniu. Ne amintim de cercetarea făcută împreună cu grupul de la Cluj-Napoca (1987) când testul „omnibus” „Wonderlich” este aplicat cu ajutorul calculatoarelor autohtone TIM-S, testul fiind înregistrat pe o casetă. Cercetarea ne-a atras atenția în legătură cu anxietatea de atunci, a subiecților testați astfel. Apoi tehnologiile noi, evoluând an de an și-au cucerit dreptul de a fi adevărate instrumente adaptate la necesitățile generale pentru a oferi accesul oricărei persoane la informație, acum aproape în timp real. Lumea evoluează într-un ritm debordant, conștiințele se restructurează spre a înțelege și a asimila facilitățile noilor tehnologii informaționale.

Nici psihologia aplicată, prin tehnologiile noi de construire și de testare, cercetarea aplicativă ca „oxigen profesional” pentru fiecare dintre psihologii practicieni nu a rămas în urmă. Firmele specializate din Europa și din lume oferă de mai mult de un deceniu softuri de testare psihologică cu sprijinul calculatorului, bineînțeles la prețuri concordante cu lumea civilizată și mai puțin cu puterea financiară actuală a psihologului autohton. Tranziția în acest sector încă domnește până când dinamica sa va ajunge pe un palier în care schimbarea va deveni un mod coerent de existență.

Pentru un „Centru de asistență psihologică” structurat pe bază de programe, calculatorul are cel puțin patru funcții:

- Funcția de evidență a persoanelor asistate, a tehnologiilor psihologice, a testotecii;
- Funcția de prelucrare a datelor test și non-test prin softuri dedicate (S.P.S.S. S.T.A.T., P.R.O.S.T.A.T.) acestor prelucrări etc. acumulate prin asistența pe care o oferă centrul, serviciul sau laboratorul, persoanelor doritoare cu statut de subiect, client sau pacient;
- Funcția de suport și instrument facilitator al cercetărilor aplicative pe bază de programe;
- Funcția de testare psihologică cu sprijinul calculatorului „T.A.C.”;

Considerăm că trebuie să facem un scurt comentariu, mai ales în legătură cu funcția „T.A.C.”, pentru a evita tendința care apare uneori la tinerii practicieni, de a crede că PC-ul rezolvă totul și în psihologie. Mai explicit, aceste persoane cred că orice test poate fi aplicat cu sprijinul calculatorului. Există astfel riscul ca practicianul să se autoexcludă din triumful asistenței psihologice „lăsând” calculatorul să-l înlocuiască. În acest context, testele care se

pretează a fi aplicate cu sprijinul calculatorului îl ajută pe psiholog printr-o neutralitate certă și rapidă a corectărilor răspunsurilor, beneficiază prin protocolul de testare rezultat, inclusiv de profilul obținut, prin raportarea cotelor test la etaloane. Aceasta presupune însă ca testul să aibă valențele standardizării (validitate, fidelitate, sensibilitate și etalonare). În acest context se disting testele de performanță aptitudinală care fac parte din „Fondul Aptitudinal General” (inteligența generală, atenția și calitățile sale, memoria, percepția, reprezentările, abilitățile cognitive generale, interesele) și cele care se adresează „Fondului Aptitudinal Specific” ne referim în primul rând, la testele adaptate exigențelor sau cerințelor profesionale, la ocupații, profesii, chiar talente în sfera practică mai ales.

O a doua categorie de probe psihologice care pot fi aplicate cu sprijinul calculatorului, sunt chestionarele care se adresează identificării existenței și dimensiunii unor trăsături de personalitate. Este de la sine înțeles că aceste chestionare trebuie să îndeplinească criteriile standardizării impuse de termenul uzual de test psihologic. Aceasta nu înseamnă că probe psihologice nestandardizate sau cele în curs de adaptare nu pot fi aplicate cu sprijinul calculatorului, dar acestea sunt sub condiția experimentării și nicidecum a psihodiagnosticării.

Există o a treia categorie de teste care, din păcate, nu credem că este deontologic să fie aplicate cu sprijinul calculatorului, ne referim la probele proiective care fac parte de obicei din testotecile metodelor cu caracter clinic, unde prezența efectivă în aplicare ca observator specializat a psihologului, se impune. La fel și cu subiecții pacienți din clinicile de specialitate unde abordarea în majoritatea cazurilor se supune exigențelor metodei clinice. Se poate imputa acestei poziții profesionale faptul că și probele așa-zis clinice trebuie să fie valide, fidele sensibile și unele chiar etalonate, vezi „Testul Holtzman” (1963) și „Testul Zulliger” (1952), ambele variante ale prototipului lor, „Testul Rorschach”. Însă, se știe foarte bine, în lumea psihologilor și nu a intrușilor, că metodele de validare pentru aceste probe sunt altele decât cele pentru testele de performanță. Metoda analizei și categorisirii răspunsurilor, a sintezei acestora, metoda perechilor, metoda diagnosticului orb, metoda simptomelor, toate aceste metode oferă posibilitatea de a tipiza oarecum răspunsurile libere caracteristice probelor proiective, și, astfel, a le include în contextul statistic non-parametric (calitativ) pentru a demonstra validitatea, fidelitatea și sensibilitatea lor.

Un fenomen subteran apărut la noi datorită penuriei de teste cu licență și drept de copyright la care psihologii și mai ales studenții la psihologie, și nu numai, s-au conectat, a fost și mai este „moda CD-rilor, parolate sau nu, pirat, cu teste” unde, la grămadă, găsim diverse „teste psihologice” cărora li s-a păstrat denumirea de origine și uneori structurală: 16PF, CPI, Luscher - forma scurtă-, EPQ, MPS, MPA etc.

8.1. „VIENNA TEST SYSTEM” (V.T.S.)

8.1.1. PREZENTARE GENERALĂ

Bibliografie: Viena Test System. Computerized Psychological Diagnostic, Catalog 2007/2008, Ed. Schuhfried, Mödling. Cu acceptul departamentului de cercetare al firmei, pentru demonstrații studenți

Au colaborat la traducere și redactare: psih. Mioara Țerovan și psih. Maria Lăcrămioara Catrina.

NOTĂ: prezentare cu acceptul domnului dr. Gernot Schuhfried, din Modling, Austria, creatorul sistemului „VTS”.

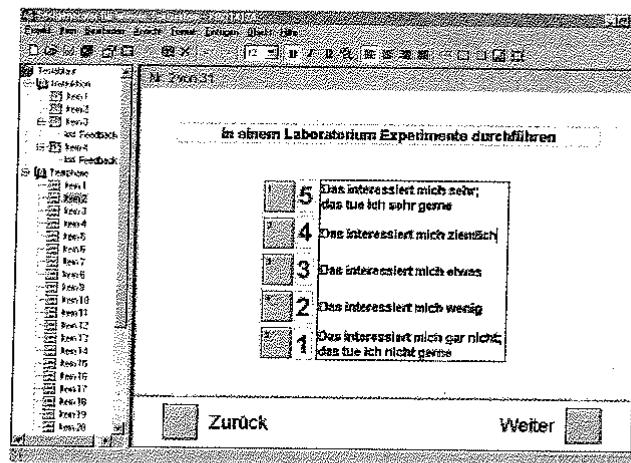


Figura 8.1. „Vienna Test System”

Vienna Test System este un standard mondial pentru diagnosticul psihologic asistat de calculator.

La sfârșitul anilor '70, firma Schuhfried a reușit să dezvolte un dispozitiv de testare universal, cu un monitor pentru prezentarea vizuală a variate și diferite programe de testare și capacitatea de a controla unitățile de testare periferice.

Sistemul suportă administrarea atât a unui singur test, cât și a bateriilor de teste. Majoritatea testelor sunt disponibile în mai multe versiuni. Aceste versiuni pot diferi, *de exemplu*, în termeni de durată sau dificultate a testului, sau pot fi forme paralele.

Orice test începe cu *instrucțiuni* pentru subiectul testat. De obicei, instrucțiunile sunt prezentate pe monitor. În unele cazuri – în special la procedurile privind dispozitivele periferice sau în testarea copiilor care nu pot citi încă – instrucțiunile trebuie date verbal de către administratorul testului. Următoarea fază este cea de *practică*, aceasta ne asigură că subiectul a înțeles instrucțiunile. Dacă un subiect nu poate rezolva sarcinile, va fi ajutat. Urmează *faza de testare* care continuă automat până la finalul testului.

Când un test sau o baterie au fost parcurse, cotarea se poate face imediat. Calculatorul numără scorurile obținute și face raportarea la etalon. Rezultatele celui testat sunt comparate cu un eșantion general, sau un subeșantion selectat după vârstă, sex, nivel de educație etc.

Rezultatele pot fi afișate într-o formă sumară pe monitor sau listate ca scor prescurtat. Datele detaliate sunt întotdeauna oferite în forma listată la imprimantă. Trăsăturile opțiunii de listare dau examinatorului posibilitatea de a specifica volumul datelor de listat, astfel încât să fie luate în considerare la imprimantă doar cele necesare. Asta înseamnă economie de timp și hârtie.

Orice imprimare cuprinde, ca minimum, un cap cu numele testului, parametrii testului, date despre subiect și rezultatele testării sub formă de table. Pentru variabilele cheie ale unui test, programul va realiza o comparare cu etaloanele existente.

Listele finale presupun eșantionul/eșantioanele normal(e) și comparativ(e), cotele brute și standard (de obicei în procente și cote-T-) și, dacă sunt disponibile fidelități, intervale de încredere ale cotelor standard. Cotele brute ale variabilelor de control nestandardizate și timpul de răspuns sunt arătate în tabelul cu *Rezultate adiționale*.

Opțiunile disponibile includ profilele test ale variabilelor cheie, tabele care prezintă diferențele critice dintre variabilele cheie și un raport de performanță ce prezintă răspunsurile și timpul de răspuns pentru fiecare item. Pentru listare se pot include și rezultate adiționale specifice testului cum ar fi grafice specifice, referințe privind grupurile de performanță, interpretări și, în unele cazuri, output pentru subiecții testați.

Programele parametru permit crearea unor versiuni de testare chiar de către utilizator, dându-i posibilitatea să exploreze chiar și arii particulare ale problemelor.

Programele de introducere a datelor realizează transferul răspunsurilor de la testele convenționale creion-hârtie la computer pentru cotare automată.

Funcția de conversie permite conversia datelor pentru procesarea rapidă prin programe de statistică standard. Acest lucru dă posibilitatea utilizării Vienna Test System ca adevărat instrument de cercetare.

SISTEME PERIFERICE

Completarea itemilor testului se face cu ajutorul mai multor instrumente și sisteme periferice:

Mouse sau tastatură

Se utilizează mouse-ul în mod obișnuit pentru activarea anumitor opțiuni pe monitor.

Utilizarea tastaturii presupune instrucțiuni detaliate, deoarece anumite butoane ale tastaturii activează cerințele testului de completare a itemilor.

Creion optic:

Este asemănător unui creion obișnuit, care funcționează apăsând direct anumite puncte vizibile pe monitorul calculatorului. Este foarte eficient în special în cazul persoanelor care nu utilizează PC-ul în mod obișnuit.

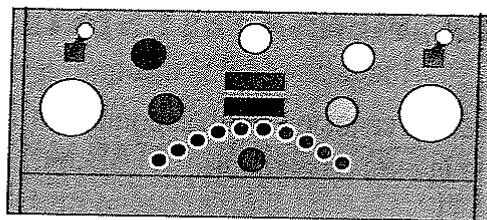


Figura 8.2. Universal Panel Uc

Paneluș universal (consola) este un tip de tastatură specială pentru o mare varietate de aplicații și cuprinde:

- 7 butoane de reacție în diferite culori (roșu, albastru, alb, galben, verde, negru și gri);
- 10 butoane cu numere (1...9, 0);
- 1 buton cu senzor (buton de relaxare pentru testele de reacție);
- conexiune cu două pedale de reacție la nivelul picioarelor;
- 2 butoane rotative;
- 2 joystick-uri.

Pedale de reacție

Sunt conectate la panelul universal. Sunt utilizate în special în testele de reacție, cum sunt cele pentru evaluarea șoferilor.

Flicker Fusion Analyser

Acesta permite prezentarea stimulilor luminoși cu posibilitatea creșterii de 0.1 Hertz, cu variații între 10.0 și 80.0 Hertz.

Oricare dintre variantele de îndeplinire a sarcinilor poate fi selectată conform preferințelor evaluatorului și/sau evaluatului. Doar testele cu opțiunii specifice include obligativitatea folosirii unei anumite opțiuni.

Cerințe de sistem:

- PC sau laptop cu Pentium-CPU 133 MHz sau mai mare (Pentium III 500 MHz sau mai mult recomandat);
- Windows 95, 98, 98SE, ME, NT4 (Service-Pack 3 sau mai mare) sau 2000;
- Internet-Explorer 4.0 sau mai mare (5.5 sau mai mult recomandat);
- Cel puțin 32 Mbyte de RAM (64 Mbyte sau mai mult recomandat);
- CD-ROM, hard disk, 3,5" floppy drive, mouse, tastatură;
- Port serial, paralel și USB (în funcție de ce tip de hardware adițional se folosește);
- Cel puțin 16 Bit color depth (65536 culori);
- 15" sau 17" monitor color cu cel puțin 75 Hz refresh rate. Dacă se folosește un ecran plat, viteza pentru display trebuie ajustată anterior deoarece aceste ecrane, nu sunt întotdeauna în concordanță cu cerințele testelor.

8.1.2. STRUCTURA „VIENNA TEST SYSTEM”

Adaptat în România înseamnă ca testele sunt disponibile în limba română, unele adaptate, altele în curs de adaptare altele în curs de adaptare.

1. TESTE DE ABILITĂȚI

1.1. Teste de inteligență

Analiza structurii inteligenței (ISA)

1.2. Teste de inteligență nonverbală

Testul Matrici Adaptative (AMT) - adaptat RO

Raven Matrici Progresive Colorate (CPM)

Raven Matrici Progresive Standard (SPM)

Raven Matrici Progresive Standard Plus (SPMPLS)

Raven Matrici Progresive Avansate (APM)

Calculul cu simboluri (RIS) - adaptat RO

1.3. Teste pentru abilități generale

Seriile de Performanță în Muncă (ALS) - adaptat RO

B19 - adaptat RO

Cognitrone (COG) - adaptat RO

Atenție continuă (DAUF) - adaptat RO

Detecția semnalului (SIGNAL) - adaptat RO

Vigilență (VIGIL) - adaptat RO

Test de Determinare Vienna (DT) - adaptat RO

Test de Reacție Vienna (RT) - adaptat RO

1.4. Teste pentru abilități speciale

Test pentru abilități spațiale adaptativ (A3DW)

Corsi-Block Tapping Test (CORSI) - adaptat RO

Flicker Fusion Analyser Automatic Method (FLIM)

Sarcina de recunoaștere vizuală continuă (FVW)

Test de interferență conform STROOP (STROOP)

Test de urmărire vizuală (LVT) - adaptat RO

Abilitatea perceptivă mecanico-tehnică (MTA)

Test de învățare nonverbală (NVLT) - adaptat RO

Test de învățare verbală (VLT)

Seriile de performanță motorie (MLS) - adaptat RO

Test de perseverență (PERSEV)

Percepție periferică (PP)

Testul spațial al pilotului (PST) - adaptat RO

Test de învățare a limbilor străine (SRL)

Coordonare senzorio-motorie (SMK) – adaptat RO

Testul tahistosopic de trafic Mannheim pentru monitor (TAVTMB) – adaptat RO

Coordonare ambidextră (2HAND) - adaptat RO

VISGED - adaptat RO

WRBTV - adaptat RO

Anticiparea mișcării timpului (ZBA) - adaptat RO

2. TESTE DE PERSONALITATE PSIHOMETRICE

2.1. Teste privind structura personalității

Inventarul de personalitate în 4 dimensiuni (4DPI) – adaptat RO

Atitudinea față de muncă (AHA) – adaptat RO

Profilul personalității Eysenck (EPP)

Test privind abilitatea de lider (FET) - adaptat RO

Scale pentru identificarea trăirii subiective și a insatisfacției (SBUSB) - adaptat RO

2.2 Teste de interese și atitudini

Testul structurii interesului general (AIST)

2.3 Proceduri clinice

Procedura de selecție a alcoolicilor (ATV) – adaptat RO

Chestionar pentru determinarea riscului de suicid (FBS) – adaptat RO

Chestionar referitor la alcoolismul funcțional (FFT) – adaptat RO

Chestionar privind reacția la durere (FSV) – adaptat RO

Scală de durere multi-dimensională (MSS) – adaptat RO

Test al severității stării depresive (TSD)

8.1.2.1. Testul Matrici Adaptative (AMT)

Lutz F. Hornke, Stefan Etzel and Klaus Rettig
© 1997-2008 Dr.G.Schuhfried GmbH., Mödling

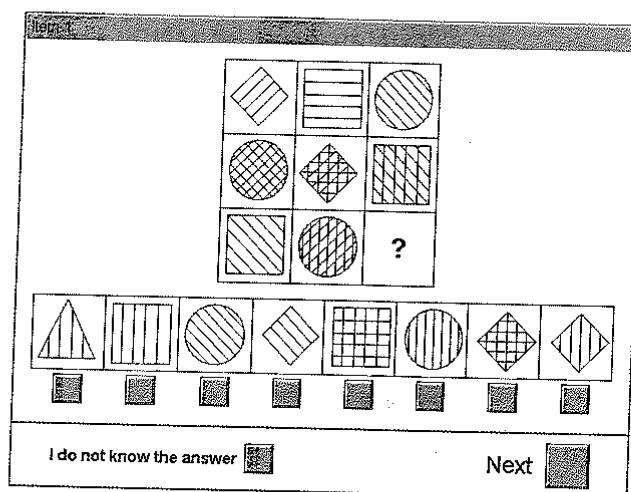


Figura 8.3. Exemplu de item la „Testul Matrici Adaptative” (AMT)

Aplicare:

AMT este un test nonverbal de analiză a inteligenței generale. Ariile de aplicare sunt: selecția și trainingul personalului, orientare în carieră, la nivel academic, consiliere educațională, psihologia traficului, diagnosticul abilităților, diagnosticul clinico-psihologic, cercetare.

Fundamente teoretice:

Itemii sunt similari sarcinilor din matricele clasice, dar au fost construiți pe baza unei raționalități explicite. O colecție de 300 de itemi a fost asamblată conform acestei raționalități de construct și evaluați pe un eșantion comprehensiv, într-un studiu la scară foarte mare realizat în Aachen, Katowice, Moscova și Vienna. Au fost estimate pentru itemi valorile caracteristice probabilistice. Rezultanta ne permite acum o prezentare de test adaptativă, cu toate avantajele unui diagnostic modern asistat de calculator: un timp de testare mai scurt cu o acuratețe a măsurării îmbunătățită și motivație crescută a subiectului bazată pe o selecție de itemi adecvat adaptată la performanță.

Administrare:

Itemii sunt prezentați adaptativ. Nu este posibilă evitarea unui item sau întoarcerea la unul anterior. Cele 9 alternative de răspuns determină o probabilitate scăzută de ghicire a răspunsurilor.

Versiunile testului:

Există trei forme de testare disponibile, care diferă în ceea ce privește acuratețea estimării parametrilor personali (PAR). Deviația estimării este de 0.7 pentru forma de testare S1, 0.6

pentru S2 și 0,5 pentru S3.

Screeningul de la S1 poate fi folosit pentru a realiza o scanare rapidă, dacă examinarea nu are consecințe pentru subiect (*de exemplu* în cazul studiilor în care inteligența generală este unul din factorii de control analizați).

Forma lungă S3 ar trebui să fie administrată doar în timpul examinărilor speciale în care este foarte importantă o mare acuratețe a evaluării (*de exemplu* în cazul martorilor în procese).

Creșterea acurateței măsurării (=descreșterea în deviația estimării) bineînțeles determină o creștere a fazei de testare.

8.1.2.2. Cognitrone (COG)

Test de evaluare a atenției

© 1986-2008 Dr. G. Schuhfried Ges.m.b.H., Mödling

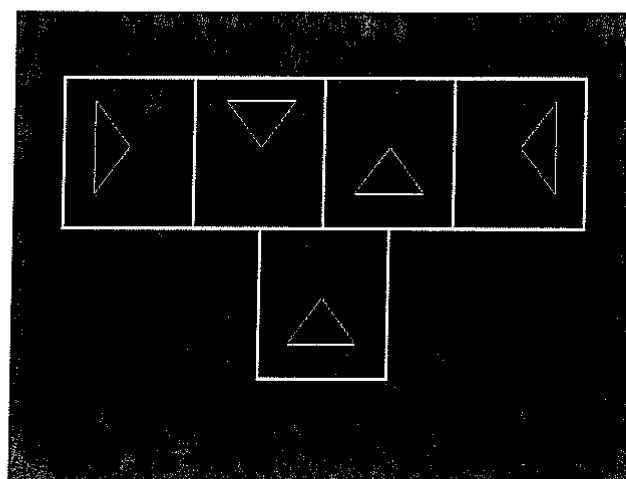


Figura 8.4. Exemplu de item la testul „Cognitrone” (COG)

Aplicare:

Test de performanță generală pentru evaluarea atenției și concentrării acesteia.

Administrare:

Itemii sunt prezentați într-un mod convențional în toate formele de testare. Se folosește panelul sau tastatura. O fază de instrucțiune animată și o fază practică de eroare senzitivă, conduc spre prezentarea itemilor. În formele testului fără limită de timp, subiectul trebuie să compare o figură abstractă cu un model și să emită o judecată privind identitatea (identitate = butonul verde, nonidentitate = butonul roșu). După ce s-a dat un răspuns, programul trece automat la următorul item. Nu este posibilă evitarea unui item, întoarcerea la unul anterior sau corectarea unui răspuns. În formele de testare cu limită de timp, o reacție este cerută doar dacă o figură este identică cu modelul afișat jos (buton de reacție = butonul verde). Când timpul de prezentare a expirat, programul trece automat la următorul item. Nici aici nu este posibilă evitarea unui item, întoarcerea la unul anterior sau corectarea unui răspuns.

Formele testului:

Există șase forme de testare fără limită de timp (S1-S3, S7-S9) și trei forme cu o limită de timp de 1.8 sec (S4-S6). Formele de testare S1/S4, S2/S5 și S3/S6 conțin același material stimul. Cele trei grupuri diferă în ceea ce privește complexitatea eșantionului. Forma S7 conține material stimul extrem de redus: figura din câmpul itemului trebuie comparată doar cu o figură dintr-unul din câmpurile de pe monitor. S8 și S9 conțin material stimul constant, foarte ușor, deși forma S8 este ceva mai dificilă. Cele două forme test sunt de asemenea limitate în timp la

7 minute (când acestea au expirat testul se oprește automat).

Fidelitate:

Pentru toate variabilele au fost găsiți coeficienții split-half între .67 și .98.

Validitate:

Pe lângă viteză, acuratețe și consistență a performanței atenției, acest test evidențiază și stilul de lucru (impulsiv/reflexiv) dar și aspecte ale procesării informației vizuale (global vs. analitic).

Etalon / eșantioane comparative:

S1: Datele de la 788 persoane sunt disponibile pentru realizarea tabelor de cotare. În plus, s-a adăugat un eșantion de conducători auto cu risc crecut care a fost standardizat (N = 1218). S-a realizat și un etalon pentru copii (N = 240, vârsta 8-15 ani).

S4: „Adulți”: eșantion general (N = 530) și vârsta-specifică: 16-20; 21-30; 31-40; 41-50; 51-60; 61-70; peste 71. Grupuri de comparație specifice: „cei în căutarea unui loc de muncă”: eșantion general (N=410) și vârsta-specifică: 20-29; 30-39; și peste 40.

S6: „Piloți”: Acesta este un eșantion care cuprinde 284 tineri care doreau un training ca piloți și care au fost supuși unei testări psihologice anterioare.

S7: „Copii”: eșantion general (N=75; vârsta: 8-14 ani).

S8/S9: „Adulți” (N = 193/105)

Celelalte forme de testare sunt în curs de etalonare.

Durata testării:

S1 - S7 aproximativ 15 minute; S8 sau S9 cca 7 minute.

8.1.2.3. Atenție continuă (DAUF)

Test de evaluare a atenției selective pe perioade lungi de timp

© 1986-2008 Dr. G. Schuhfried Ges.m.b.H., Mödling, Austria

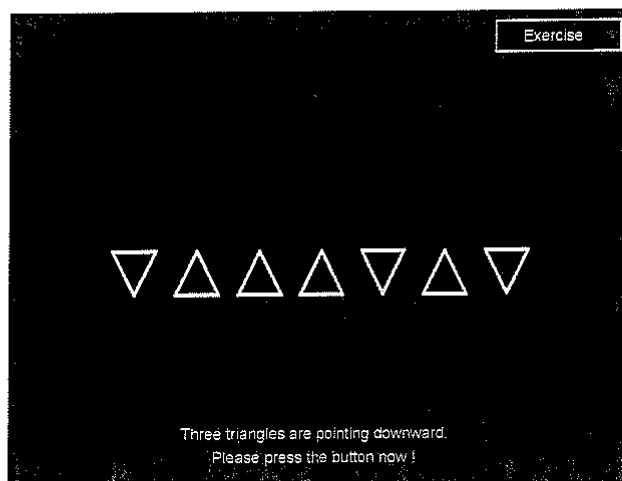


Figura 8.5. Exemplu de item la testul „Atenție continuă” (DAUF)

Aplicare:

Măsurarea „Atenției și concentrației pe perioade lungi de timp” la copii și adulți.

Fundamente teoretice:

Conform unei definiții de bază, atenția înseamnă selecție: percepția și imaginația sunt ajustate și limitate la o parte din stimuli care acționează simultan asupra organismului. Aspectul continuu subliniază faptul că dacă se efectuează repetiții continue, devine mai dificil să fie menținute procesele atenționale. În contrast cu vigilența, atenția continuă este definită operațional ca memorare selectivă a continuității și/sau frecvenței stimulilor. Măsurarea atenției continue presupune în principal înregistrarea aspectelor: abilitatea, performanța generală și/sau disponibilitatea pentru performanță care sunt, într-un sens larg al cuvântului, independente de inteligență.

Administrare:

Triunghiurile sunt prezentate într-un rând pe ecran, în condiții de timp critice, iar vârfurile triunghiurilor sunt orientate fie în sus, fie în jos. Când un număr de triunghiuri, anterior determinat sunt orientate în jos, subiectul trebuie să apese butonul de reacție.

Formele testului:

S1: Forma clinică 1 (rânduri de 5 triunghiuri, linia regulată se deplasează pe monitor);

S2: Forma clinică 2 (rânduri de 5 triunghiuri, linia neregulată se deplasează pe monitor);

S3: Forma normală (rânduri de 7 triunghiuri, linia neregulată se deplasează pe monitor).

Formele de testare S1 și S2 ar trebui să fie folosite în examinarea pacienților la care se

așteaptă o performanță deficitară a atenției.

Cotare:

Variabilele cotate sunt:

Sumă corecte;

Sumă incorecte;

Media de timp corecte (secunde);

Media de timp corecte (pe intervale parțiale);

Media de timp incorecte (pe intervale parțiale);

Distribuție corecte (pe intervale parțiale);

Distribuție incorecte (pe intervale parțiale).

Fidelitate:

În funcție de forma testului și eșantionului comparativ, coeficienții pentru „consistența internă” (Cronbach Alfa) și / sau pentru fidelitatea split-half au fost între .76 și .93.

Validitate:

Există în sensul validității de criteriu.

Etalon / Eșantioane comparative:

Etaloanele bazate pe valori-T- și procentaje (parțial cu intervale de încredere) sunt disponibile pentru toate formele testului. Etaloanele sunt generale și pe sexe pentru „adultți” (N=248, 120 bărbați, 148 femei), dar și pentru „pacienți neurologici” (N=322) la forma de testare S1. Forma S2 a fost etalonată pe un eșantion comparativ după vârstă, sex și nivel de educație (N=298, vârstă 20-70 ani). Etaloanele pentru „adultți” (N=119) sunt disponibile pentru forma S3.

Durata testării:

S1 și S2 ocupă aproximativ 20 minute.

S3 aproximativ 35 minute.

8.1.2.4. Detectia semnalului (SIGNAL)

Test de evaluare a abilității de detecție a semnalului

© 1986-2008 Dr. G. Schuhfried Ges.m.b.H., Mödling, Austria

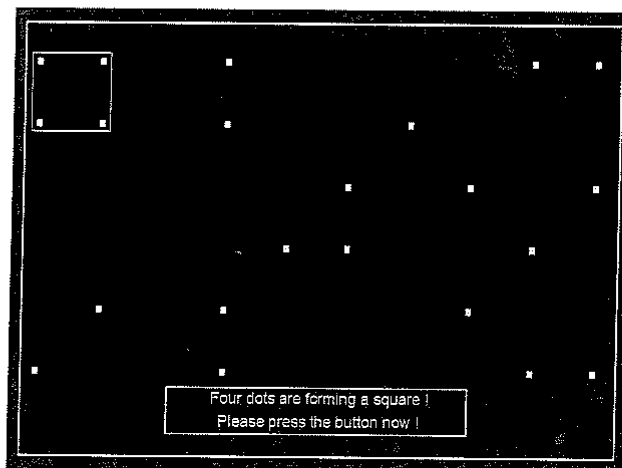


Figura 8.6. Exemplu de item la testul „Detectia semnalului” (SIGNAL)

Aplicare:

Se folosește în psihologia aplicată și clinică pentru copii și adulți, pentru măsurarea abilității diferențierii vizuale și determinarea fenomenelor de neglijare a unui camp vizual (de exemplu, diagnosticul de neglijare).

Fundamente teoretice:

Teoria Descoperirii Semnalului – sinonimă cu Teoria Detecției Semnalului a lui Green și Swets (1966) – descrie percepția semnalelor slabe pe un fundal în continuă schimbare. Această teorie nu este limitată la o performanță de diferențiere vizuală pentru un tip de semnal specific în proximitatea pragului. Mai degrabă examinează întrebarea: în ce circumstanțe este recunoscută existența unui semnal slab, pe un fundal de semnale interferente sau în prezența altor semnale care ocazional pot fi confundate cu semnalul relevant? Aici este o conexiune cu teoria deciziei statistice. *Reacția „semnalul există” sau „semnalul nu există” nu este tratată foarte mult ca o întrebare a sensibilității față de diferențe, ci mai degrabă ca o problemă a deciziei între două reacții alternative a probabilității de diferențiere.*

Administrare:

Punctele sunt prezentate pe întreg ecranul și apoi pseudo-aleator eliminate, în timp ce altele sunt adăugate. „Constelația stimulilor critici” apare atunci când se formează un pătrat din 4 puncte.

Formele testului:

S1: Forma standard: puncte albe pe un fundal negru;

S2: Forma standard inversată: puncte negre pe un fundal alb;

S3: Forma standard inversată cu semnal de scurtă durată;

S4: Balanța semnalelor: număr egal de semnale critice pe ambele jumătăți de ecran (de exemplu, pentru diagnoza neglijării ariilor ecranului).

Cotare:

Principalele variabile utilizate (cu un etalon de comparație): „Sumă de reacții corecte și întârziate” ca măsură a fidelității procesului de detecție și „Mediana timpului detecției” ca măsură pentru viteza procesului detecției. „Sumă de reacții incorecte” sau „stimuli critici omiși” sunt și ei evaluați printre alte variabile. Mai mult, cotarea separată este realizată pentru ambele părți (stângă și dreaptă) ale ecranului, dar și pentru fiecare quadral individual al monitorului. Astfel, este posibil să se determine preferințele sau instanțele de neglijare ale ariilor specifice ale ecranului.

Serii de tabele și reprezentări grafice, dar și un protocol al testului (fiecare stimul, fiecare reacție) constituie interpretarea rezultatelor, în mod clar și simplu.

Etalon / Eșantioane comparative:

Etaloanele sunt disponibile pentru formele individuale ale testului (cote -T- și procentaje, fiecare cu intervale de încredere) la următoarele eșantioane de comparație:

S1: Persoane considerate normale, în raport de grupele de vârste;

S2: Tineri peste 14 ani;

S3: Adulți selectați după vârstă;

S4: Pacienți neurologici.

Durata testării:

14-20 minute.

8.1.2.5. Vigilență (VIGIL)

Test de evaluare a vigilenței

© 1986-2008 Dr. G. Schuhfried Ges.m.b.H., Mödling, Austria

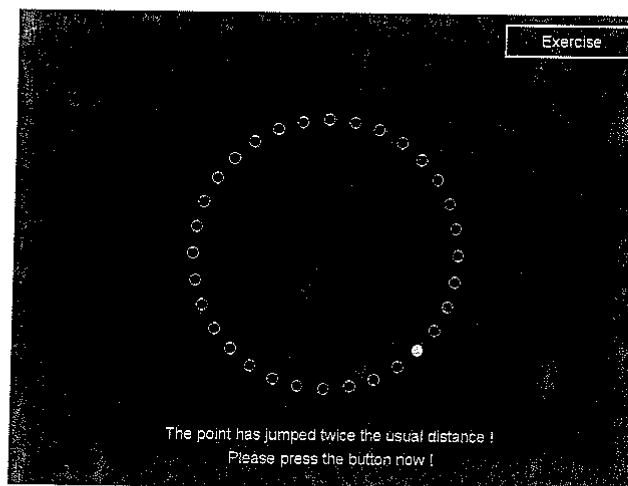


Figura 8.7. Exemplu de item la testul „Vigilență” (VIGIL)

Aplicare:

Testul este utilizat pentru verificarea performanței atenției în sensul „supraveghere susținută în situații de observare stimulo-deficiente” (vigilență), în special în psihologia clinică.

Fundamente teoretice:

Cerințele în ceea ce privește vigilența sunt determinate de următoarele condiții: o examinare extinsă presupune supraveghere neîntreruptă din partea subiecților. Semnalele ce trebuie observate apar neregulat și nu invocă „atenție involuntară”. Aceste rezultate ale unei cerințe, bazate pe o intensitate relativ scăzută a prezentării stimulului și o frecvență scăzută a apariției elementelor critice. În general, un maxim de 60 stimuli critici sunt sugerați pe oră. Descreșterea performanței în timpul experimentelor de vigilență este explicată de descreșterea nivelului de activare al subiectului și creșterea corespunzătoare a latenței reacției. Conform teoriei activării neuropsihice, cortexul este insuficient stimulat, ca și consecință a creșterii activării reticulare. Cortexul cerebral nu primește „impulsurile de trezire” necesare pentru a susține anumite activități, ceea ce conduce la oboseală psihică și scăderea eficienței performanței. Teoria dezactivării se bazează pe considerații similare: în cazul influxului scăzut de informații (fără stimuli noi și semnificativi), activarea formațiunii reticulare este scăzută. Astfel, se ajunge la o „supraveghere” scăzută și la o neglijare ocazională a semnalelor în timpul activității de observare pură. Acesta este contextul în care apar termenii „supraîncordare prin stimulare redusă”.

Administrare:

Un punct luminos se plimbă pe un traseu circular, cu salturi mici, de la un punct la altul.

Uneori, punctul luminos realizează o săritură dublă, la care subiectul trebuie să răspundă apăsând un buton de reacție.

Formele testului:

Forma standard S1: „Quatember-Maly”:

Punctele individuale de pe traseul circular sunt prezentate pe ecran (ca cerculețe). Această formă diferă doar în ceea ce privește performanța sub-medie semnificativă (în special urmată de examinări ale pacienților pentru care se presupune un deficit de vigilență semnificativ)

Forma standard S2: „Müggenburg”:

În această formă, pe ecran nu apare nici un traseu circular. Subiecții trebuie să aprecieze unde acel punct luminos a realizat un dublu salt (stimulul critic).

Frecvența stimulilor critici în S2 este semnificativ mai mică decât în forma standard S1. Efectele vigilenței fiind determinate mai bine în această formă de testare. Această formă diferă, de asemenea, în aproximare și variații de performanță ridicată.

Cotare:

Sunt afișate următoarele variabile: „creșterea / descreșterea în timpi de reacție (în % pe oră)”, „creșterea / descreșterea în timpi de reacție, dar și exactitatea corespunzătoare (calculată prin funcția de regresie) ca măsură a schimbării vigilenței pe parcursul testului, suma totală de reacții corecte sau incorecte și valoarea medie a timpilor de reacție (variabile etalon). Un raport al progresului și un protocol de test detaliat pe intervale parțiale elucidează și simplifică interpretarea rezultatelor.

Etalon/eșantioane comparative:

S1: eșantion comparativ „studenți” (N=120), eșantion comparativ copii/tineri între 7 și 12 ani (N=141);

S2: eșantion comparativ grupat după vârstă și nivel de educație „adulți” (N=200), eșantion comparativ „pacienți psihiatrici” (N=111).

Durata testării:

S1: aproximativ 30 minute; S2: aproximativ 35 minute.

8.1.2.6. Test de Determinare Vienna (DT)

Complex de stimuli multipli, reacția la alegeri multiple

© 1996-2008 Dr. G. Schuhfried Ges.m.b.H., Mödling, Austria

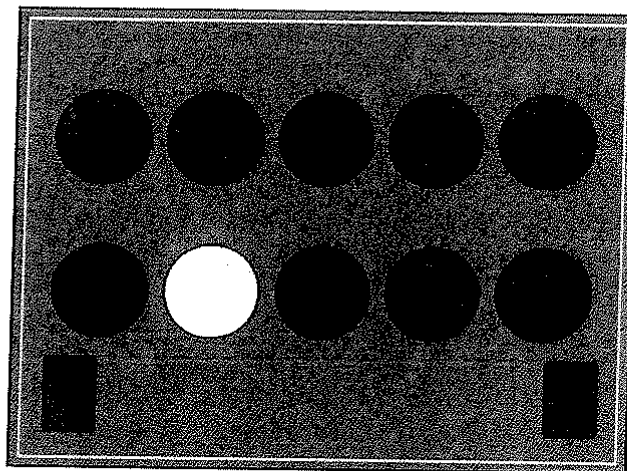


Figura 8.8. Exemplu de item la „Testul de Determinare Vienna” (DT)

Aplicare:

Test pentru măsurarea toleranței stresului reactiv, verificarea abilității în susținerea reacției alegerilor multiple la schimbarea stimulilor, dar și înregistrarea tulburării de deficit de atenție a performanței și diagnostic în: neurologie, psihologia traficului, a sportului și farmacopsihologie.

Fundamente teoretice și administrare:

Obiectele centrale ale măsurării în testul D sunt: toleranța stresului reactiv și viteza de reacție asociată. Testul D presupune ca performanțe parțiale cognitive: discriminarea culorilor și a semnalelor acustice, memorarea caracteristicilor relevante ale configurației stimulilor și butoanele de reacție, dar și regulile de realizare a sarcinilor și selectarea reacțiilor relevante conform regulilor expuse în instrucțiuni și / sau învățate pe parcursul testului. Dificultatea testului D este să se ajungă la reacții continue, susținute, rapide și variate sub influența stimulilor care se schimbă rapid.

Formele testului:

Sunt disponibile următoarele forme ale testului DT: S1 (adaptativă scurtă), S2 (adaptativă), S3 (Forma Rostock), S4 (Forma Hannover), S5 (Forma Vienna A), S6 (Forma Vienna B) și S16 (Forma Turcă). Următoarele forme au fost dezvoltate în principal pentru examinări clinice: S7 (Mittenlicht - prezentare), S8: Forma Meidling A (culori, tonuri, picior drept, picior stâng), S9: Forma Meidling B (culori, tonuri, picior stâng), S10: Forma Meidling C (culori, tonuri, picior drept), S11: Forma Meidling D (culori, tonuri), S12: Forma Meidling E (culori, picior drept, picior stâng), S13: Forma Meidling F (culori, picior drept), S14: Forma Meidling G (culori, picior stâng) și S15: Forma Meidling H (culori).

Cotare:

Sunt cotate următoarele variabile conform modului de reacție la stimuli:

- Mediana timpului de reacție;
- Sumă corecte (la timp, întârziate), incorecte și reacții omise;
- Total stimuli.

Durata testării:

Între 6 și 15 minute.

8.1.2.7. Testul de Recunoaștere Vizuală Continuă (FVW)

Test de cuantificare a deficitelor mnemonice

Josef Kessler and Uwe Pietrzyk

© 1990-2008 Garching Instrumente G.m.b.H, München - Dr. G. Schuhfried Ges.m.b.H., Mödling, Austria

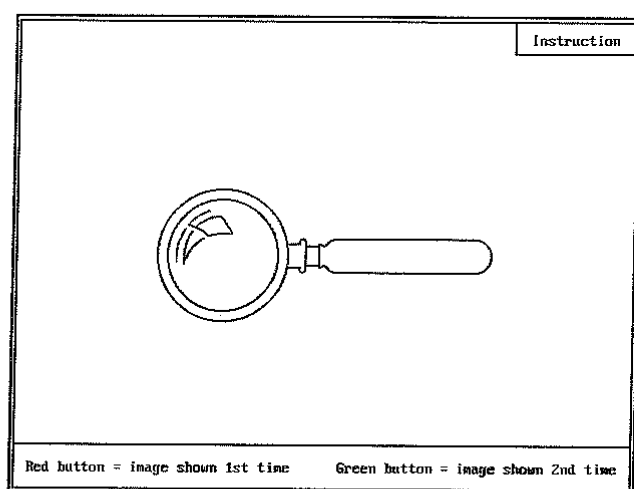


Figura 8.9. Exemplu de item la „Testul de Recunoaștere Vizuală Continuă” (FVW)

Aplicare:

Procedura de testare pentru verificarea performanței memoriei și a deficitelor de funcționare a creierului pentru diagnosticul memoriei normale, în funcție de vârstă și a deteriorării patologice în diagnosticul performanței generale, farmacologie și cercetare.

Fundamente teoretice:

Cele mai multe teorii presupun că fiecare informație (item) în memorare are o anumită familiaritate, care depinde de numărul de prezentări. Se mai presupune că această familiaritate este subiectul deviațiilor aleatorii, și că itemii familiari pot fi evaluați ca noi, iar cei noi ca familiari. Diferite valori caracteristice ale acestei arii de suprapunere sunt folosite pentru a judeca certitudinea cu care subiectul diferențiază între itemii familiari și cei noi. Deficitele de memorie pot fi indicatori senzitivi ai deficitului de funcționare cerebrală și sunt citați foarte frecvent ca simptome ale deteriorării creierului. Performanța de recunoaștere este, de asemenea, considerată un indicator al îmbătrânirii patologice.

Administrare:

În funcție de forma de testare, cuvinte, obiecte, numere, silabe fără sens, combinații litere-numere și itemi dificil de denumit, prezentarea se face în secvențe. Subiectul trebuie să decidă dacă un item este prezentat pentru prima oară sau a mai apărut pe monitor.

Formele testului:

FVW este disponibil în 7 forme (S2 la S8);

Formele de la S2 la S5 diferă în ceea ce privește nivelul de dificultate. Fiecare formă conține 210 itemi (105 verbali și 105 nonverbali);

S6 și S7 sunt forme scurte cu un nivel de dificultate scăzut, în special utilizat în clinică;
S8 este o formă specială pentru copii.

Cotare:

Cotarea se face în funcție de variabilele:

- „Sumă hits”. Această variabilă caracterizează suma de itemi recunoscuți corect;
- „Sumă incorecte pozitiv” (Sumă de răspunsuri-DA în timpul distragerilor, *de exemplu*, un item care a fost arătat doar odată este văzut ca fiind arătat de 2 ori);
- „Media timpului de reacție la hits”;
- A' (fără distribuție) ca măsură a abilității pacientului de a diferenția itemii prezentați odată sau repetat (familiaritate);
- B'(h) (fără distribuție), ca măsură a tendinței răspunsurilor. Exprimă dacă subiectul răspunde „conservativ” (la îndoielnic-NU) sau „liberal” (la îndoielnic-DA);
- „Timpul de lucru”.

Durata testării:

Aproximativ 15 minute.

8.1.2.8. Test de Urmărire Vizuală (LVT)

Test de percepție vizuală pentru identificarea percepției concentrării țintite

Bernd Biehl

© 1996-2008 Dr. G. Schuhfried Ges.m.b.H., Mödling, Austria

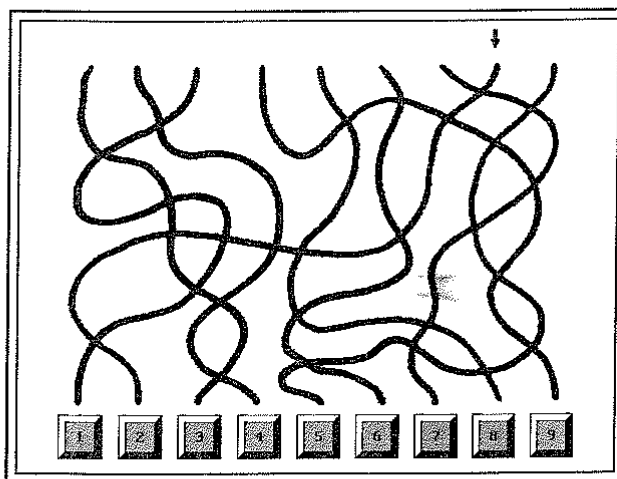


Figura 8.10. Exemplu de item la „Testul de Urmărire Vizuală” (LVT)

Aplicare:

LVT este un test de percepție vizuală pentru identificarea percepției concentrării țintite. Aceste teste sunt folosite în mod curent în examinările din psihologia traficului.

Fundamente teoretice:

Procedurile psihologice speciale sunt necesare pentru a verifica dimensiunile complexe ale percepției. În viziunea dezvoltării istorice a câtorva dintre aceste proceduri se poate stabili că, în timp ce nu pot fi găsite baze teoretice comprehensive, aceste teste au fost dezvoltate conform examinărilor psihologico-experimentale specifice sau practice. Acest lucru se aplică și testelor de urmărire liniară. Testele de urmărire liniară disponibile nu reprezintă doar o nouă versiune a procedurilor vechi, ci, mai degrabă, au rezultat din experiențe și observații ale numeroaselor rezultate anterioare. Testul este special construit pentru a identifica aspectul performanței orientării vizuale ce constă în urmărirea structurilor vizuale simple într-un mediu relativ complex, cu un anumit scop și independent de perturbări, sub presiunea timpului.

Administrare:

Testul presupune un instructaj combinat și faza de practică. Dacă cele 8 exemple exercițiu sunt executate cu mai puțin de 3 greșeli, programul trece la itemii test. Tempoul de lucru poate fi selectat de subiect.

Formele testului:

În prezent sunt disponibile următoarele versiuni:

S1: versiunea lungă (80 imagini);

S2: versiunea scurtă (40 imagini);

Cotare:

Testul este cotate după următoarele variabile:

- Sumă de răspunsuri corecte;
- Timpul median pentru răspunsuri corecte (sec);
- Scor;
- Număr de vizualizări;
- Timpul median pentru răspunsuri incorecte (sec);
- Timp de lucru.

Etaloane:

În acest moment sunt disponibile următoarele etaloane:

1. Forma lungă: un eșantion de 163 adulți sănătoși;

2. Forma scurtă:

- un eșantion (eșantion reprezentativ de populație) de 677;
- Conducători auto cu risc crescut – un eșantion de 4104 persoane (din instituții care se ocupă cu psihologia traficului în Germania și Austria).

Durata testării:

Aproximativ 15 minute.

8.1.2.9. Abilitatea perceptivă mecanico-tehnică (MTA)

K. Liedl

© 1998-2008 Dr. G. Schuhfried GmbH., Mödling, Austria

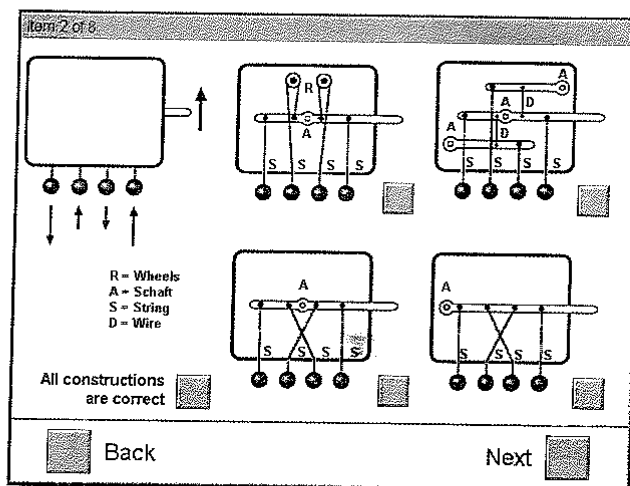


Figura 8.11. Exemplu de item la testul „Abilitatea perceptivă mecanico-tehnică” (MTA)

Aplicare:

Testul abilității perceptive mecanico-tehnice aparține grupului de teste de verificare a abilităților specifice și măsoară înțelegerea mecanico-tehnică. Testul este aplicat în selecția de personal și identificarea abilităților specifice (vezi Liedl, 1989).

Este potrivit în diagnosticul și prognosticul:

- identificării abilității comprehensiunii mecanico-tehnice ca un aspect relativ autonom al inteligenței generale;
- ca procedură suplimentară în examinările diagnostice în care inteligența generală este măsurată doar prin semnificația testelor de inteligență verbală;
- în consilierea persoanelor interesate de nivelul lor de comprehensiune mecanico-tehnică;
- pentru selecția de personal, retraining sau educație ulterioară;
- oricând există cerințe de evaluare a performanței mecanico-tehnice.

Fundamente teoretice:

Abilitatea perceptivă mecanico-tehnică s-a demonstrat a fi omogenă după modelul lui Rasch, analiza Rasch (Rasch, 1960). Este unul din primele teste cu itemi animați (dispozitivele individuale se mișcă). În aceste teste, pentru prima oară, este exploatat întregul potențial al computerului în timpul prezentării.

Obiectivitate:

MTA evidențiază maximum de obiectivitate, de exemplu, independență de evaluator, claritatea interpretării și eliminarea greșelilor de calcul.

Administrare:

În prima rulare, sunt prezentate 4 planuri pentru fiecare dispozitiv și soluția sarcini constă în descoperirea unui singur plan care nu permite progresul mișcării prezentate (acest lucru este prezentat printr-o animație a dispozitivului). Dacă toate cele patru construcții permit mișcarea, răspunsul „Toate construcțiile sunt corecte” este cel care trebuie selectat. În a doua rulare, un singur plan corect trebuie descoperit dintre cele patru dispozitive prezentate sau răspunsul este „Toate construcțiile sunt incorecte”. În prima rulare poate exista un plan incorect, iar în a doua rulare poate fi un plan corect printre cele patru planuri prezentate pentru fiecare dispozitiv.

Cotare:

Cotarea testului presupune numărul de răspunsuri corecte la itemi.

Etaloane:

Sunt disponibile pe stanine și procentaje, bazate pe un eșantion de 176 adulți.

Alte trei eșantioane cuprind datele de la 556 elevi din școli vocaționale, care au fost subdivizați conform vocației care presupune comprehensiune tehnică ($N = 339$) și vocații care nu presupun comprehensiune tehnică ($N = 217$).

Realizarea altor etaloane este în derulare.

Durata testării:

20-30 minute.

8.1.2.10. Test de învățare a limbilor străine (SRL)

Învățarea regulilor sintactice și lexicale

© 1996 Dr. G. Schuhfried Ges.m.b.H., Mödling, Austria

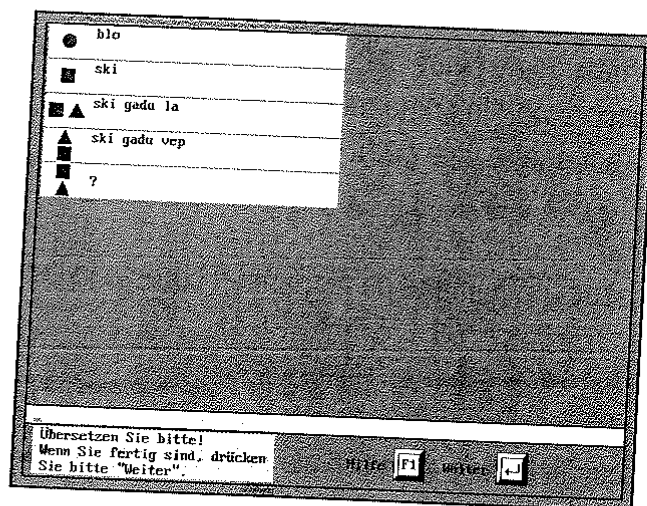


Figura 8.12. Exemplu de item „Test de învățare a limbilor străine” (SRL)

Aplicare:

Test pentru determinarea componentelor importante ale abilității de învățare a limbilor străine. Poate fi folosit pentru testarea elevilor începând cu clasa a V-a și a adulților.

Fundamente teoretice:

Acest test diagnostichează abilitatea de învățare după vorbire fără a utiliza limbajul natural. În particular, abilitatea de a recunoaște regulile (abilitatea de învățare inductivă după studiul orientat pe factor analitic al lui Carrol privind abilitatea pentru limbile străine) ar trebui să fie testată într-o situație tipică cerută de abilitatea de învățare a limbilor străine. Mai întâi este cerută recunoașterea relațiilor unei structuri („limbaj”), aceasta trebuind apoi transformată într-o altă structură („operare asupra figurii” în psihologia cognitivă, (vezi Klix, 1983). Mai mult, este testată sensibilitatea gramaticală și abilitatea de memorare mecanică (apud Carrol, 1991). Partea fonetică a abilității de învățare a vorbirii nu este testată. Acest test este construit ca un test de învățare de scurtă durată și utilizat ca program de diagnoză. Simulează un proces de învățare folosind feedback și crescând sistematic nivelul de dificultate.

Formele testului:

Este disponibilă o versiune de testare (14 itemi).

Administrare:

Figurile geometrice sunt repartizate sensibilității silabelor. Testatul trebuie să recunoască legătura dintre figuri și silabe (de exemplu, învățarea unui lexic simplu, a gramaticii și sintaxei simple). Itemii completați vor rămâne pe ecran. Astfel, cel testat îi poate folosi ca și „memorie externă” și poate

forma sau corecta ipotezele.

Cotare:

Cotarea are în vedere complexitatea itemilor și ia în considerare faptul că a fost sau nu nevoie de ajutor în rezolvarea itemilor. Mai mult, este înregistrat timpul de răspuns la o întrebare. Timpul trebuie considerat în relație cu „rapiditatea tastării”.

Durata testării:

Aproximativ 35 minute.

8.1.2.11. Coordonare ambidextră (2HAND)

Test pentru verificarea coordonării oculo-motorii.

© 1986-2008 Dr. G. Schuhfried Ges.m.b.H., Mödling, Austria

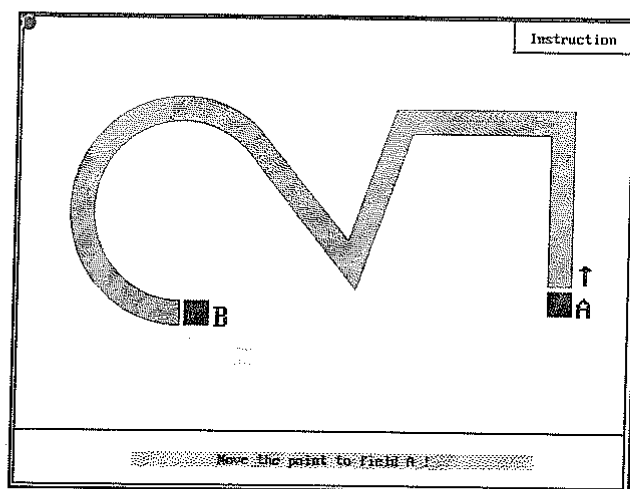


Figura 8.13. Exemplu de item la testul „Coordonare ambidextră” (2HAND)

Aplicare:

Procedura are în vedere verificarea abilității tehnice-motorii, mai presus de coordonarea ochi-mână și mână-mână. Testul este folosit în performanță și diagnosticul predictiv (în special pentru șoferii care lucrează în construcții, mecanicii de locomotivă și macaragiști, dar și personal pentru supraveghere și supervizare), în psihologia traficului, medicina muncii și pentru verificarea deficitelor de coordonare în grupurile clinice.

Fundamente teoretice:

Două componente ale abilității realizează cadrul testării: coordonarea senzoriomotorie între ochi și mână, dar și între mâna dreaptă și mâna stângă. Performanța de acest tip este explicată, în general, cu ajutorul modelelor din tehnologia reglementărilor. Principiul constă în adăugarea deviațiilor între magnitudinile ideale și actuale cu semne opuse ultimei valori a magnitudinii actuale. Dificultatea în coordonarea ambelor mâini constă în încercarea de a verifica parțial idealul stâng și drept și deviațiile actuale asupra sistemului vizual și de a le utiliza în proceduri de aranjare corespunzătoare.

Administrare:

Sarcina este de a muta cursorul pe un traseu dat cu ajutorul a două manete sau joystick-uri. Acest traseu presupune trei secțiuni care au cerințe diferite în ceea ce privește coordonarea mâinii drepte sau a celei stângi. Cursorul este mișcat de la dreapta la stânga.

Formele testului:

Există patru versiuni disponibile:

S1: Administrarea cu joystick-uri, 10 ture;

S2: Administrarea cu joystick-uri, 4 ture;

S4: Administrarea cu manete de control, 10 ture;

S5: Administrarea cu joystick-uri (sarcina direcționării inverse), 10 ture.

Cotare:

Sunt cotate următoarele variabile:

- media duratei generale;
- media duratei erorii generale;
- durata erorii în procente (rezultatele raportului dintre durata erorii generale și durata generală);
- dificultatea coordonării (diferențele de timp dintre secțiunile cu și fără cerințele de coordonare etalonate pe parcursul urmăririi).

Această variabilă arată cu ce acuratețe sunt îndeplinite cerințele de coordonare. Cotele arată cu ce factor trebuie extinse cerințele de timp când același traseu este parcurs odată (cu arc circular și formă în V), și odată fără o cerință de coordonare senzorio-motorie (L inversat). Variabila este astfel o măsură a abilității de coordonare a subiectului.

Durata testării:

Aproximativ 10 minute.

8.1.1.12. Inventar de Personalitate Dimensional (4DPI)

St. Menghin & K. D. Kubinger

© 1999-2008 Dr.G.Schuhfried GmbH., Mödling, Austria

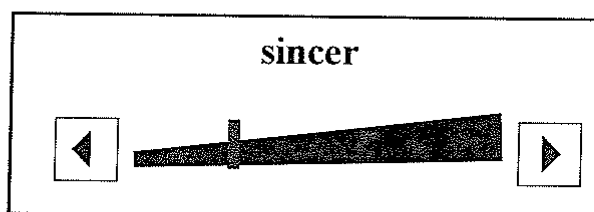


Figura 8.14. Exemplu de item la „Inventarul de Personalitate Dimensional” (4DPI)

Aplicare:

4DPI este un inventar de personalitate multidimensional care evidențiază următoarele dimensiuni: 1. extraversiune, 2. (In)compatibilitate, 3. conștiinciozitate și 4. sociabilitate.

Fundamente teoretice:

În multe chestionare apare formatul de răspuns deja categorizat. Acesta nu permite subiecților să reacționeze în concordanță cu ceea ce simt ei cu adevărat. Asta se întâmplă deoarece scalele utilizate tind să simplifice evaluarea mai degrabă decât să ofere subiecților opțiuni adecvate deciziilor lor. Chestionare ca: Freiburg Personality Inventory (Fahrenberg, Hampel & Selg, 1993) și German Personality Research-Form (Stumpf, Angleitner, Wieck, Jackson & Beloch-Tile, 1985) oferă un format de răspuns dihotomizat, subiecții având minimum de alegere. Astfel de restricții pot determina tendințe de răspuns nedorite. 16 PF oferă posibilitatea de răspuns pe trei categorii. Totuși, nici această modalitate nu este suficientă pentru a evalua atitudinea subiectului față de itemii chestionarului. Testul Gießen (Beckmann, Brähler & Richter, 1991) conține o valorizare pe șapte trepte, subiectul fiind din nou forțat să aleagă una din cele 7 categorii. Ca alternativă la scalele convenționale, chestionarul prezentat de noi se bazează pe o scală analogică. Aceasta tinde să elimine răspunsurile dezirabile social sau anumite stiluri de răspuns, fapt ce a fost determinat prin analiza de itemi.

Administrare:

După o introducere generală, itemii sunt prezentați unul după altul. Răspunsul este introdus prin deplasarea liniei gri pe banda neagră care reprezintă gradul în care persoana este de acord cu afirmația exprimată prin adjectiv. Itemii anteriori nu pot fi corecți.

Fidelitate:

Fidelitatea, în sensul consistenței interne, este dată de validitatea modelului Rasch. Totuși, fidelitățile retest au fost calculate: 93 subiecți din 1004 au fost testați a doua oară după 3 luni, pentru a determina stabilitatea. Fidelitățile retest sunt situate între .71 și .84.

Validitate:

A fost exprimată de autori prin validitate de conținut, validitate convergentă și discriminantă și validitate de construct.

Etaloane/Eșantioane comparative:

Este disponibil un eșantion considerat normal de „Adulți” ($N = 134$). Se oferă și un eșantion de evaluare ($N = 314$; constând în special din studenți și muncitori de fabrică), acesta nefiind reprezentativ.

Durata testului:

15-20 minute, maxim 45 minute.

Testul este disponibil inclusiv în limba română.

8.1.2.13. Atitudinea față de muncă (AHA)

K.D. Kubinger and J. Ebenhöh

© 1998-2008 Dr.G.Schuhfried GmbH., Mödling, Austria;

© 1996 Swets Test Services

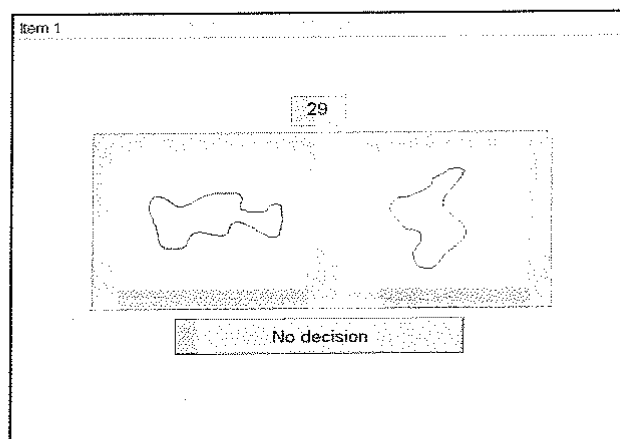


Figura 8.15. Exemplu de item la testul „Atitudinea față de muncă” (AHA)

Aplicare:

Această procedură de testare este aplicabilă în diagnoza carierei.

Fundamente teoretice:

„Comportamentul în muncă” este o procedură de testare obiectivă care examinează atât stilul cognitiv, „Impulsivitate / Reflexivitate”, cât și constructele psihologice ale motivației: „Nivel de dificultate”, „Motivația performanței” și „Toleranța la frustrare”. Înregistrarea motivației performanței se bazează pe abordările lui McClelland și Atkinson.

Administrare:

Subtestul „Compararea suprafețelor” evaluează impulsivitatea / reflexivitatea. Sunt disponibile trei posibilități (dreapta / stânga / nici o decizie) pentru evaluarea mărimii a două suprafețe prezentate simultan. Al doilea subtest „Codarea simbolurilor” măsoară nivelul de dificultate și toleranța la frustrare. Subiecții trebuie să alege un simbol unor figuri abstracte conform unei chei de codare și să dea un prognostic cu referire la următoarea performanță. Întotdeauna subiectului îi este oferit un feedback. Al treilea subtest, „Diferențierea figurilor”, evaluează motivația pentru performanță. Sarcina subiecților constă în identificarea figurii care nu aparține unui rând de simboluri. Durata testului pentru acest subtest este de maxim 45 minute.

Cotare:

Subtestul „Compararea suprafețelor” examinează trei valori caracteristice: exactitate, decizie și impulsivitate / reflexivitate. Subtestul „Codarea simbolurilor” oferă valorile caracteristice ale nivelului de performanță, nivel de dificultate, toleranța la frustrare, timpul vârfului de

performanță și discrepanța de timp. Ultimul subtest „Diferențierea figurilor” evaluează valorile caracteristice motivației pentru performanță.

Solicitări:

Trăirea mentală rezultată din frustrare, dar și din cerințe „energetic”-motivaționale puternice ale subtestului „Diferențierea figurilor” impune ca utilizarea acestei baterii de testare să se facă luând în considerare fiecare caz și cerințele acestuia.

Durata testării:

Durata de administrare a subtestelor „Compararea suprafețelor” și „Codarea simbolurilor” presupun cam 15 minute. Pentru subtestul „Diferențierea figurilor” se alocă un timp de lucru de aproximativ 20 minute (maxim 45 minute).

8.1.2.14. Test privind abilitatea de leader (FET)

Test pentru determinarea potrivirii persoanelor pentru asumarea unor responsabilități de leader.

Walter Schmidt

© 1997-2008 Dr. G. Schuhfried GmbH Mödling, Austria

Aplicare:

Testul privind abilitatea de leader a fost dezvoltat ca și instrument de ajutor pentru determinarea potrivirii personale cu responsabilități de leadership. Acesta poate fi utilizat pentru selecția și trainingul managerilor. Testul poate fi utilizat și pentru orientare în carieră a celor care ținesc spre astfel de poziții, în special pentru a determina nevoile de dezvoltare.

Fundamente teoretice:

Designul acestui test se bazează pe convingerea că succesul privind leadership-ul depinde (parțial) de anumite atitudini personale, întrucât sunt evidente serii de caracteristici structurale comune pentru toate situațiile de leadership și anumite atitudini de personalitate cerute pentru a patrona astfel de situații. Atitudinile sunt entități complexe constând din componente cognitive și afective, dar și independență de corespunzătoarea formă organizațională a unei instituții, ale cărei legi proprii, influența asimilărilor de către personal și experiența proprie contează. Atitudinile subiecților care răspund la întrebări pot fi derivate direct din răspunsuri.

Administrare:

După instrucțiuni, întrebările sunt prezentate consecutiv pe ecran. Subiectul răspunde cu „adevărat” sau „fals”. Se acceptă o singură corecție pe item sau variantă de evitare. Toți itemii la care nu s-a răspuns sunt prezentați încă o dată la finalul testului, dar nu există obligativitatea de a răspunde.

Etaloane/eșantioane comparative:

Eșantionul comparativ este format din 100 persoane (71 manageri de departament și 29 manageri de departament de top și directori). Criteriile externe folosite incluse în următoarele caracteristici de carieră: venitul brut, prime, poziție în companie, nivel educațional, vârstă, vechime în poziție. Un al doilea grup de criterii reprezintă descrierile și / sau judecățile privind abilitățile de lider privite de subordonați.

Durata testului:

15-20 minute.

8.1.2.15. Selecția alcoolicilor (ATV)

Test pentru conducătorii auto cu probleme privind alcoolul.

Bernd Biehl

© 1996-2008 Dr.G.Schuhfried GmbH., Mödling, Austria

Aplicare:

Test pentru conducătorii auto cu probleme în ceea ce privește consumul de alcool.

Fundamente teoretice:

Acest test provine de la Böcher (1965) din „Evaluarea Manson” americană. Conține un total de 39 de afirmații care au fost, în cea mai mare parte, traduse din chestionarul Manson. Acest instrument de testare nu ar trebui să înregistreze prioritar alcoolismul deja manifestat, ci deficiențele interioare care pot conduce la consumul crescut de alcool.

Administrare:

După instrucțiuni, itemii sunt prezentați consecutiv pe monitor. Subiectul introduce răspunsurile (adevărat / fals) cu un creion optic. Este permisă o singură corecție dar și saltul peste itemi. Toți itemii la care nu s-a dat un răspuns sunt prezentați încă o dată la sfârșitul testului, dar nu este „obligatoriu” să se dea un răspuns.

Formele testului:

Există o formă lungă cu 39 de itemi și o formă Rasch-omogenă scurtă cu 29 de itemi.

Cotare:

Sunt evaluate variabilele „riscul față de alcool” și „disimularea”. Prezentarea cuprinde un tabel de rezultate cu cote brute și standard pentru ambele variabile, dar și timpul de lucru, și opțional un protocol de analiză a itemilor.

Durata testării:

Aproximativ 10 minute.

8.1.2.16. Chestionar pentru determinarea riscului de suicid (FBS)

Test pentru determinarea stării depresiv-suicidare.

Jochen Storck

© 1996-2008 Dr.G.Schuhfried GmbH., Mödling, Austria;

© 1972 Otto Müller Verlag, Salzburg, Austria

Aplicare:

FBS servește la determinarea stării de personalitate depresiv-suicidară la tineri începând cu vârsta de 17 ani și adulți, în domeniul clinic.

Fundamente teoretice:

Testul evaluează „domeniului suicidar conștient”, la care poate fi atribuit suicidul fatal, tentativele de suicid și tendințele suicidare (gânduri suicidare, intenții suicidare, expresii ale tentativei de suicid și frica de a comite suicid). Sunt măsurate și tipuri de comportament „domeniul suicidar inconștient” *de exemplu*, abuzul de droguri sau alcool, comportamentul asocial). În construirea formei finale a FBS, a fost luat în considerare un eșantion comparativ de peste 2700 subiecți. După o analiză a comportamentului suicidar, au fost formate patru grupuri în funcție de cât de pronunțate sunt tendințele suicidare (gânduri suicidare, intenții, expresii ale intenției suicidare, frica de a comite suicidul) dar și de posibilitatea apariției tentativelor de suicid.

Administrare:

Cei 52 de itemi sunt prezentați consecutiv, răspunsul dându-se pe o scală bipolară (corect / incorect). Este permisă o singură corecție a unui item sau saltul peste itemi. Toți itemii fără răspuns sunt prezentați încă o dată la finalul testului, dar nu este obligatoriu să se dea un răspuns.

Cotare:

Un scor general (scor brut) și timpul de răspuns este calculat pentru fiecare item. Subiectul este repartizat în una din cele 5 grupe („Normalitate”, „Normalitate îndoielnică”, „Risc de suicid scăzut”, „Risc de suicid crescut”, „Risc de suicid extrem de mare”). Este calculat și un scor global al rezultatelor testului.

Etaloane/eșantioane comparative:

Scorul general dobândit de subiect este evaluat verbal. Acesta se bazează pe rezultatele comparative ale grupurilor care diferă în ceea ce privește criteriul: „tendințele suicidare” și „tentativele de suicid”.

Durata testării:

10-15 minute.

8.1.2.17. Chestionar privind reacția la durere (FSV)

Test pentru înregistrarea comportamentului și procesare în cazul durerilor.

Ullrich Klages

1996-2005 Dr.G.Schuhfried GmbH., Mödling, Austria

Aplicare:

Acest chestionar este un instrument multi-dimensional pentru înregistrarea comportamentului determinat de durere. A fost dezvoltat pentru diagnoza pacienților cu dureri cronice. Rezultatele pot oferi instrucțiuni pentru determinarea indicațiilor pentru terapia psihologică a durerii dar și pentru un plan de tratament. Testul poate fi utilizat și pentru verificarea progresului terapeutic.

Fundamente teoretice:

În limitele conceptelor medicale comportamentale, programele de tratament sunt oferite pentru pacienți cu dureri cronice. FSV înregistrează sub-abilități în confruntarea cu durerea utilizând patru scale factoriale care corespund construirii blocurilor de training în conceptele tratamentului durerii.

Scalele: evitare, activitate și suport social se bazează pe teoria învățării durerii operante, conform căreia experiența durerii poate fi intensificată prin întărire negativă (*de exemplu*, finalizarea unei condiții aversive prin retragere) dar și promovată prin întărire pozitivă (*de exemplu*, întoarcerea la persoane de referință semnificative) și, în cele din urmă, redusă prin confruntare (*de exemplu*, continuarea activităților).

Scala control cognitiv se referă la verificarea experimentală a capacităților de relaxare, imaginație și auto-instrucție.

Administrare:

După câteva instrucții generale privind modul de completare a itemilor testului, urmează instrucțiunile cu un item exemplu. Itemii sunt apoi oferiți consecutiv. Subiectul răspunde pe o scală în cinci nivele cu extremele: „nu se potrivește deloc” și „se potrivește foarte mult”.

Etaloane/eșantioane comparative:

Valorile normate sunt diferențiate pentru pacienții cu reumatism (N=325) și dureri de cap (N=124).

Durata testării:

3-5 minute.

NOTĂ: Prezentarea aceasta se datorează unei perioade de colaborare consistentă între cei menționați cu numele aici și cei de la departamentul de cercetare și dezvoltarea a firmei austriece. Aceste persoane au fost și autorizate să utilizeze bateria „V.T.S.”, mai mult au realizat schimburi de experiență participând la seminarii comune cu cercetătorii austrieci. Dacă autorul

acestui îndrumător a adus în testoteca facultății de psihologie probele psihologice prezentate în acest volum, nu în totalitatea numărului lor, colaborarea universității cu firma austriacă a completat testoteca electronică a facultății sprijinind consistent demersul de acreditare.

Sperăm într-o continuare fructuoasă a acestei colaborări științifice. Idem și pentru bateria cognitivă prezentată în continuare.

8.2 . BATERIA DE TESTE PSIHOLOGICE DE APTITUDINI COGNITIVE (B.T.P.A.C.)

BIBLIOGRAFIE: Cognitrom, (2003), Bateria de teste psihologice de aptitudini cognitive. Manual de utilizare, Ed. ASCR, Cluj-Napoca

A colaborat cu noi la redactare std. psih. Camelia Giurgi, acum în Italia.

Prezentare făcută cu acceptul domnului dr. psih. Mircea Miclea din Cluj Napoca, creatorul sistemului B.T.P.A.C.

8.2.1. PREZENTARE GENERALĂ

Bateria de teste psihologice de aptitudini cognitive (B.T.P.A.C.), construită de Cognitrom, Cluj-Napoca, conține 23 de instrumente de măsurare a funcționării mintale, baterie de teste rezultată din operaționalizarea cercetărilor cognitive de ultimă generație.

8.2.2. APTITUDINILE MĂSURATE DE B.T.P.A.C.

BTPAC măsoară aptitudinile cognitive, adică principalele noastre capacități endogene de prelucrare a informației, ele fiind cei mai stabili și puternici factori implicați în performanțele noastre. S-a demonstrat că aptitudinile cognitive sunt principalul predictor în performanța de lucru și în parcurgerea cu succes a unei pregătiri academice sau profesionale.

Stabilirea aptitudinilor măsurate de BTPAC s-a bazat pe luarea în considerare a clasificărilor existente în literatura de specialitate (ex. Carrol, 1993; Fleishman și colab., 1984) și aptitudinile la care se face referire în Catalogul Ocupațiilor din România (COR, 2000) și în Profilele Ocupaționale (1998-2000). Prin corelarea acestor surse a rezultat un număr de 8 aptitudini cognitive:

- **Abilitatea generală de învățare:** capacitatea de a dobândi noi cunoștințe și de a opera cu ele;
- **Aptitudine verbală:** capacitatea de utilizare adecvată a lexicului, sintaxei și de comprehensiune a textelor;
- **Aptitudine numerică:** capacitatea de a înțelege și opera cu conținuturi numerice;
- **Aptitudinea spațială:** capacitatea de a reține și de a opera cu reprezentări mintale spațiale;
- **Aptitudinea de percepție a formei:** capacitatea de percepere a constanței formei și a detaliilor obiectelor și de discriminare figură-fond;
- **Abilități funcționărești:** capacitatea de a identifica și corecta detalii verbale și numerice din textele scrise;
- **Rapiditatea în reacții:** capacitatea de reacție motorie la stimuli și rapiditatea procesării informației;
- **Capacitatea decizională:** abilitatea de a lua decizii concrete, cât mai raționale.

8.2.3. TESTELE B.T.P.A.C.

Fiecare dintre cele 8 aptitudini cognitive a fost operaționalizată printr-o serie de teste care măsoară performanța academică și profesională. Numărul prin care s-a operaționalizat o aptitudine variază în funcție de complexitatea aptitudinii. Numărul total al testelor este de 23, din care 3 – cele referitoare la timpul de reacție – există doar în varianta soft.

8.2.4. VARIANTELE DE ADMINISTRARE ALE B.T.P.A.C.

BTPAC are două variante: creion-hârtie și soft. Ele diferă prin mediul de prezentare al itemilor testelor: pe suport de hârtie, respectiv pe suport software. Testele care măsoară rapiditate în reacții sunt numai în varianta soft, deoarece varianta creion-hârtie nu conferă precizie măsurării.

Cotarea rezultatelor se face automat pentru varianta pe calculator și manuală pentru varianta creion-hârtie. Scorurile obținute la varianta creion-hârtie se pot introduce manual de către operator într-o aplicație auxiliară variantei soft BTPAC care permite apoi calcularea automată a profilului aptitudinal ca și la varianta soft.

8.2.5. UTILIZAREA B.T.P.A.C. VERSIUNEA LUNGĂ ȘI VERSIUNEA SCURTĂ

Bateria de teste psihologice de aptitudini cognitive poate fi utilizată în două scopuri:

1. pentru consiliere și orientare profesională (consiliere și orientare vocațională);
2. pentru evaluarea performanțelor cognitive individuale prin raportare la o normă pe populație.

8.2.5.1. B.T.P.A.C. și consilierea/orientarea profesională

Fiecare ocupație are un anumit profil aptitudinal, exprimate pe cinci niveluri (1 - foarte slab, 2 – slab, 3 – mediu, 4 – bun, 5 – foarte bun), astfel se primește stabilirea nivelului fiecărei aptitudini, în funcție de performanțele la testele aferente, tot pe cinci niveluri sau clase normalizate. Ca atare, profilul aptitudinal al individului se suprapune peste profilul aptitudinal al ocupației. În funcție de diferența dintre cele două profiluri se poate stabili măsura în care, din punct de vedere aptitudinal, o anumită persoană corespunde unei profesii sau unei mulțimi de profesii.

Compararea profilului aptitudinal al individului cu profilurile aptitudinale ale profesiilor se face în mod automat de către calculator astfel:

Nivel 0 – se selectează acele profesii care corespund exact profilului aptitudinal al individului

Nivel 1 – se selectează acele profesii care presupun aptitudini cu un nivel mai jos decât

aptitudinile individului

Nivelurile 2, 3 și 4 – se selectează toate ocupațiile care presupun aptitudini cu 2, 3 și 4 niveluri mai jos decât nivelul aptitudinal al individului.

La fiecare nivel sunt afișate profesiile selectate la nivelul respectiv precum și profesiile selectate la nivelurile anterioare.

Astfel, i se oferă persoanei care este testată un meniu de alternative ocupaționale din ce în ce mai mare, pentru care ea poate opta. Aceasta poate alege, de pildă, o ocupație pentru care profilul aptitudinal propriu se suprapune exact sau poate alege o ocupație inferioară profilului său aptitudinal, dar pe care o preferă din alte motive.

Dacă clientul dorește să știe dacă aptitudinile sale se potrivesc pentru o profesie anume, pe care el o specifică direct, consilierul poate accesa profilul aptitudinal al acelei ocupații și peste el poate suprapune profilul aptitudinal al clientului. În acest fel se pot identifica nu numai ocupațiile pentru care clientul are aptitudini necesare, ci și la ce distanță se află față de profesii ce solicită aptitudini peste nivelul aptitudinilor sale. Consilierea orientându-se astfel spre stabilirea modalităților prin care aceste diferențe se pot eventual compensa pentru a îndeplini cu succes astfel de ocupații.

Stabilirea profilului aptitudinal individual se face prin combinarea scorurilor la testele aferente aptitudinilor. Performanța la fiecare test se exprimă într-un scor, care este raportat apoi la o anumită clasă normalizată sau nivel de performanță, de la 1 – foarte slab la 5 – performanță foarte bună, adică performanța individuală este peste performanțele a 93,3% din populație.

Consilierul psiholog poate opta pentru versiunea lungă a testului, care presupune efectuarea tuturor celor 23 de teste, de la toate aptitudinile. Bateria se poate aplica secvențial în mai multe ședințe. Necesită un timp mediu de administrare de aproximativ 3 ore în funcție și de capacitatea subiecților de a înțelege instrucțiunile testelor.

Versiunea scurtă înseamnă efectuarea numai a 8 teste, cele care s-au dovedit cele mai relevante pentru evaluarea aptitudinilor. Această versiune este doar o aproximare a versiunii lungi. Timpul de aplicare al versiunii scurte este de aproximativ 70-80 de minute. Ea conține testele: raționament analitic, capacitate de inhibiție cognitivă, atenție concentrată, vocabular, raționament matematic, orientarea spațială, constanța formei, testul de abilități funcționărești.

8.2.5.2. B.T.P.A.C. și evaluarea funcționării cognitive

Testele din BTPAC se pot utiliza individual sau în diverse combinații pentru a face diagnoza unor procese cognitive. Combinațiile sunt numeroase și depind de scopul urmărit de utilizator. Performanțele individuale la teste se raportează la etaloane stabilite și se interpretează ca atare.

8.2.6. FIDELITATE. VALIDITATE. ETALONARE

Fidelitatea unui test se referă la consistența sa internă și la stabilitatea în timp a rezultatelor. Consistența internă a BTPAC a fost analizată pe baza coeficienților de consistență internă Alfa Cronbach, și respectiv pe baza metodei înjumătățirii. Valorile obținute la fiecare test indică o bună consistență internă, deci se poate spune că ele măsoară fidel constructele. Calculând coeficientul de stabilitate prin

corelarea rezultatelor de la prima administrare a testului, cu cele de la readministrarea lui după două săptămâni, se observă că acest instrument este fidel deoarece relevă aproximativ aceleași valori, care variază între 0,50 și 0,80.

Validitatea unui test se referă la gradul în care un test măsoară ceea ce își propune să măsoare, adică relația dintre scorul obținut la test și un anumit criteriu sau o performanță externă. Pe baza unui studiu pilot, a fost analizată concordanța interevaluatori în ceea ce privește conținutul itemilor. Au fost păstrați doar acei itemi la care experții au fost de acord că se referă la constructul ce era măsurat. Corelațiile interevaluatori pentru itemii care s-au păstrat au fost mai mari de 0,90. Itemii care nu au respectat acest criteriu, au fost fie rescriși și reanalizați, fie au fost înlăturați din test.

Etalonarea unui test reprezintă stabilirea unui cadru de referință, a unei scări care să permită determinarea locului ocupat de rezultatele unui subiect față de rezultatele unei populații de referință. Etaloanele BTPAC au fost construite separat pentru fiecare test pe sexe, respectiv pe patru intervale de vârstă: 12-15 ani, 16-18 ani, 19-29 ani și peste 30 de ani.

8.2.7. STRUCTURA BATERIEI

8.2.7.1. Abilitatea generală de învățare

Abilitatea generală de învățare reprezintă aptitudinea de a asimila informații noi, de a le reorganiza și de a opera cu aceste informații. Se referă la trei fațete: asimilarea selectivă de noi cunoștințe (implică concentrarea atenției și rezistența la interferență), capacitatea de organizare a informațiilor în memorie (implică inhibiția cognitivă și memoria de scrută durată) și o componentă de operare (implică raționament analitic, transfer analogic, memorie de lucru și flexibilitatea în categorizare).

Nivelul aptitudinal pentru abilitatea generală de învățare se calculează pe baza scorurilor obținute la testele descrise mai jos. În urma analizei factoriale, abilitatea generală de învățare apare ca o rezultantă a asimilării selective de noi cunoștințe, a capacității de organizare a informațiilor în memorie și o componentă de operare.

Dacă se optează pentru varianta lungă a bateriei, se ține cont de ponderea fiecărui test în cadrul aptitudinii, respectiv de nivelul fiecăruia dintre testele componente, utilizând formula:

$$\text{Nivel AGI} = (1 \times \text{nivel RA} + 1 \times \text{nivel IC} + 1 \times \text{nivel TA} + 1 \times \text{nivel FC} + 0,3 \times \text{nivel INTC} + 0,5 \times \text{nivel AC} + 0,75 \times \text{nivel ML}) / 5,55$$

Valoarea obținută reprezintă pe o scală de la 1 (foarte slab) la 5 (foarte bun), nivelul abilității de învățare.

Dacă se optează pentru varianta scurtă a bateriei, se folosește următoarea formulă:

$$\text{Nivel AGI} = (1 \times \text{nivel RA} + 0,5 \times \text{nivel IC} + 0,3 \times \text{nivel AC}) / 1,8$$

8.2.7.1.1. Testul de raționament analitic (RA)

Abilitatea de raționament joacă un rol deosebit în profesiile care presupun rezolvarea unor probleme complexe (inginer construcții, manager), inferențe pe baza unor informații date (avocat, medic,

etc). Raționamentul este procedura prin care se obțin informații noi din combinarea celor deja existente. Raționamentul deductiv reprezintă trecerea de la general la particular, iar cel inductiv, trecerea de la particular la general. Datele de cercetare indică faptul că raționamentul deductiv joacă un rol esențial în activitățile profesionale și extraprofesionale cotidiene, în special în planificare, decizie, argumentare. Iar în ceea ce privește raționamentul inductiv, el este în strânsă corelație cu factorul g al inteligenței. Se face distincția între raționamentul formal (forma unui argument, adevăr logic și consistența logică dintre premise și concluzii) și cel informal, de zi cu zi, contextualizat, cunoștințele fiind derivate din experiență.

Testul evaluează capacitatea subiectului de a descoperi reguli, și de a utiliza aceste reguli pentru a rezolva probleme de raționament. Testul are două subscale, una pentru raționament inductiv (Raționament A), cealaltă pentru raționament deductiv (Raționament B), fiecare dintre ele fiind formată din 12 itemi.

Ex. 1 Z, V, T, R, —

a) O
b) M
c) Q
d) R

Ex. 2

a) b) c) d)

În cadrul subscalei Raționament B, persoanei examinate îi sunt prezentate premisele, sub forma unor situații, și 4 concluzii, dintre care trebuie să o aleagă pe cea care decurge cu necesitate din afirmațiile anterioare ei.

Ex. 1 Toate mamiferele au sânge cald.
Nici un șarpe nu are sânge cald.

a) Toți șerpii sunt mamifere.
b) Unii șerpi sunt mamifere.
c) Unii șerpi nu sunt mamifere.
d) Nici un șarpe nu este mamifer.

Ex. 2 David, Claudiu, George și Doru sunt membrii echipei de box a liceului. Ei se încadrează în categorii de greutate diferite:

- 1) Doru este mai greu decât Claudiu
- 2) George este mai ușor decât Doru.
- 3) David este mai greu decât George și mai ușor decât Claudiu.

Care dintre următoarele afirmații este ADEVĂRATĂ CU NECESITATE?

a) David este cel mai greu.
b) Doru este mai greu decât David.
c) George este mai greu decât Claudiu.
d) David este mai greu decât Doru.

Figura 8.16. Exemple de itemi la „Testul de Raționament Analitic” (RA)

Testul se administrează și se cotează atât în varianta soft, cât și în varianta creion-hârtie. Rezultatele se raportează la etalon.

8.2.7.1.2. Testul de transfer analogic (TA)

Transferul analogic vizează procesele care ne oferă posibilitatea rezolvării de probleme noi pe baza similitudinii cu probleme deja rezolvate. Cuprinde două faze: de învățare și de aplicare. Transferul este un mecanism cognitiv pe care îl utilizăm pentru generarea unor concluzii și pentru asimilarea de cunoștințe noi, învățarea eficientă depinzând de ea. Este important și transferul eficient de cunoștințe asimilate într-un context în situații noi.

Testul are ca scop evaluarea capacității unei persoane de a aplica în situații noi cunoștințe asimilate anterior, pe baza analogiei. Mai precis, se evaluează transferul de cunoștințe declarative. Testul conține două subscale, una referitoare la conținuturi verbale (22 itemi) și cea de a doua la cele figurale (18).

Administrarea și cotearea se face în varianta soft sau creion-hârtie. Rezultatele se raportează la etalon.

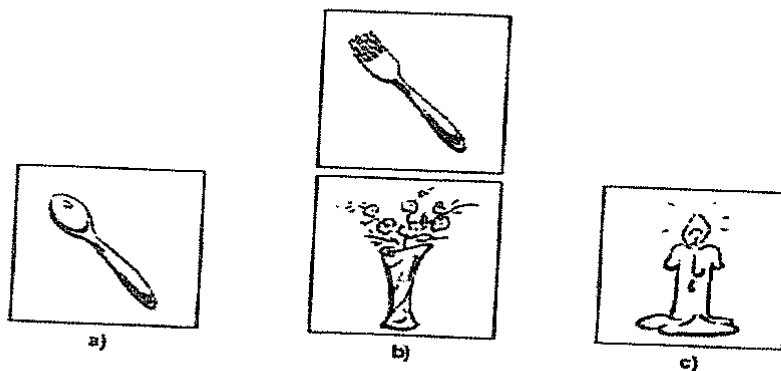
8.2.7.1.3. Testul de flexibilitate a categorizării (FC)

Categorizarea reprezintă capacitatea de a schimba rapid criteriul de categorizare și de a grupa obiectele pe baza noului criteriu, fiind parte integrantă a abilității generale de învățare. Acest test a fost introdus în BTPAC deoarece abilitatea de a categoriza flexibil este foarte necesară în activitatea cotidiană, în rezolvarea creativă a problemelor, în realizarea raționamentului analogic și stă la baza abilității de a forma și de a utiliza concepte abstracte.

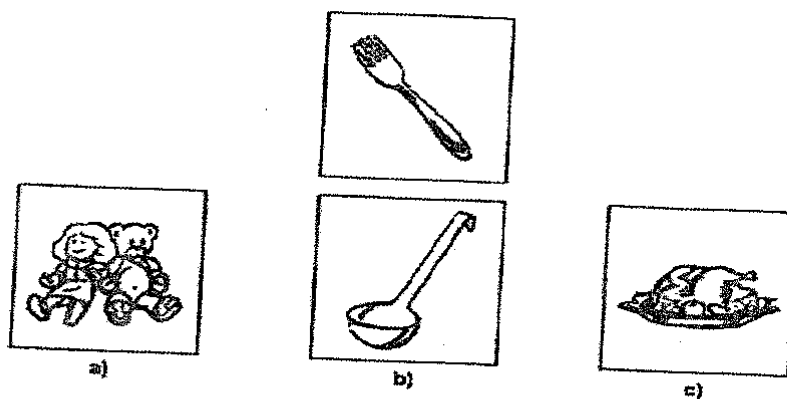
Scopul testului este de a evalua capacitatea unei persoane de a grupa aceleași obiecte în categorii diferite, pe baza mai multor criterii de clasificare: perceptiv, tematic și taxonomic. Testul este alcătuit din 9 itemi, fiecare cu aceste 3 criterii de clasificare, în total 27 de seturi de imagini. I se cere subiectului să fie obiectul care face parte din aceeași categorie, fie cel care arată la ce se folosește obiectul țintă.

Exemplu

Ex.1 Alegeți imaginea care face parte din aceeași categorie cu obiectul:



Ex.2 Alegeți imaginea care arată la ce se folosește obiectul:



Ex.3 Alegeți imaginea care seamănă cel mai bine cu obiectul:

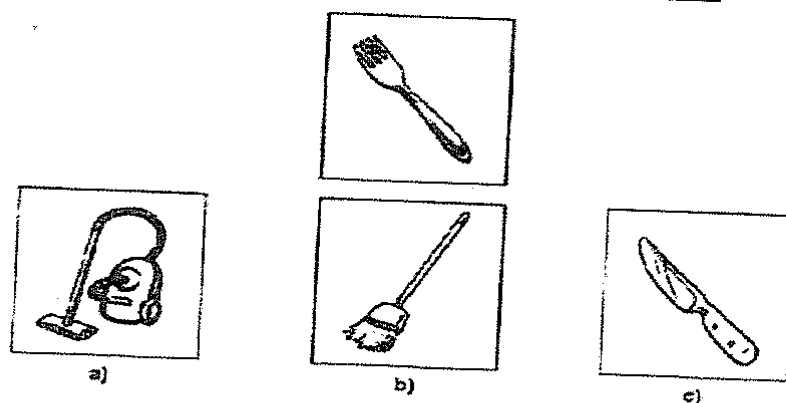


Figura 8.17. Exemple de itemi la „Testul de Flexibilitate a Categorizării”

Administrarea și cotearea se face în varianta soft sau creion-hârtie. Rezultatele se raportează la etalon.

8.2.7.1.4. Testul de inhibiție cognitivă și memorie de scurtă durată (IC)

Acest test se referă la capacitatea de atenuare, de amânare sau de reprimare a răspunsului imediat la un stimul, adică la inhibiția cognitivă și la retenția lui pentru scurt timp în memoria de scurtă durată.

Testul măsoară inhibiția cognitivă și capacitatea memoriei de scurtă durată. Inhibiția cognitivă se evaluează prin performanțele la o sarcină de uitare intenționată. Subiectul primește lista de cuvinte pe care trebuie să le memoreze, citindu-le o singură dată. I se comunică apoi că a fost doar un exercițiu, și trebuie să uite toate cuvintele. După ce parcurge și a doua listă, i se cere să reproducă toate cuvintele pe care și le poate reaminti în timp de trei minute de la ambele liste. Inhibiția cognitivă se măsoară prin diferența dintre numărul de cuvinte corect reamintit din a doua și prima listă. Acest test permite și evaluarea memoriei verbale de scurtă durată.

Testul este alcătuit din patru liste de cuvinte (numerotate de la 1 la 4), fiecare listă conținând un număr de 15 cuvinte. Se utilizează doar 2 dintre liste, însă există posibilitatea de a face mai multe evaluări persoanelor examinate, dacă este cazul.

Administrarea și cotarea se face fie în varianta soft, fie în varianta creion-hârtie, iar rezultatele se raportează la etalon. Acest test se poate administra atât individual, cât și în grup.

8.2.7.1.5. Testul de memorie de lucru (ML)

Memoria de lucru este definită ca fiind capacitatea sistemului cognitiv uman de a stoca pe o durată scurtă de timp informații relevante din punct de vedere al sarcinii și de a opera în paralel cu aceste informații. Ea are două componente: de stocare pe termen scurt și de procesare.

Testul evaluează capacitatea de stocare și procesare simultană a informației.

Testul de memorie de lucru este structurat pe zece serii a câte 5 șiruri de cifre și litere. Fiecare șir este format dintr-un număr variat de cifre și litere. Cifrele și literele alternează în cadrul șirului, fiecare cifră fiind urmată de o literă și invers. Numărul elementelor care formează un șir crește de la o serie la alta.

Administrarea și cotarea se face în varianta soft sau în varianta creion-hârtie. Rezultatele se raportează la etalonul pe cinci clase normative.

8.2.7.1.6. Testul de interferență cognitivă (INTC)

Interferența se referă la scăderea performanțelor în diverse sarcini de lucru ca urmare a intervenției unor informații sau comportamente nerelevante în raport cu acele sarcini. Rezistența la interferență este abilitate de a face abstracție de aceste informații sau aspecte nerelevante, obținând performanțe crescute în sarcina curentă.

Testul evaluează capacitatea unei persoane de a se concentra asupra aspectelor

relevante ale unei sarcini.

Testul conține trei liste de itemi (Lista de familiarizare, Lista neutră și Lista de interferență), fiecare fiind format dintr-o grupare de 1 până la 4 cuvinte, încadrată într-un chenar. Lista de familiarizare conține 32 de itemi și are rolul de a familiariza subiectul cu sarcina, lista neutră conține 64 de itemi reprezentând nume de animale, iar lista de interferență este formată din 64 de itemi, compuși din cuvinte care denumesc cifre.

Pe fiecare pagină a testului se găsesc două coloane a câte 8 itemi, persoana examinată având sarcina de a-i parcurge pe rând.

Testul se administrează și se cotează atât în varianta soft, cât și în varianta creion-hârtie. Rezultatele se raportează la etalon.

8.2.7.1.7. Testul de atenție concentrată (AC)

Atenția este procesul psihofiziologic complex de utilizare a resurselor cognitive în vederea realizării eficiente a activităților umane. Ea este o condiție primară pentru funcționarea cognitivă și comportamentală a subiectului uman.

Testul elaborat pentru a măsura atenția concentrată se bazează pe sarcinile de amorsaj negativ. Acest test este format din două liste a câte 48 de cuvinte denumind culori, cuvinte scrise la rândul lor în diferite culori, așezate în două coloane a câte 24 de cuvinte. Subiecților li se cere să numească în ordine cât mai repede culorile în care sunt scrise cuvintele din fiecare listă, ignorând sensul cuvântului.

Testul se administrează numai individual, atât în varianta creion-hârtie, cât și în varianta soft. În urma coterii, rezultatele se raportează la etalon.

8.7.3.2. APTITUDINEA VERBALĂ

Abilitățile verbale reprezintă o componentă esențială în relațiile interumane. Nivelul lor de dezvoltare permite desfășurarea eficientă a majorității profesiilor, în special a celor ce presupun înțelegerea și comunicarea unor conținuturi precise, prezente în domeniul educațional, juridic, relațiilor cu publicul etc. Acest test cuprinde un test de vocabular – evaluează înțelegerea sensurilor cuvintelor și operarea corectă cu acestea. Un test de sintaxă care verifică abilitatea de a combina pe baza unor reguli precise cuvinte în propoziții și propozițiile în fraze. Și un test de înțelegere a textelor scrise pentru a evalua capacitatea cititorului de a-și face o reprezentare cât mai coerentă a unui mesaj scris, apelând la anumite operații mintale.

Timpul de aplicare este relativ scurt (22 de minute). Se poate aplica în ambele variante (soft, creion-hârtie).

Analiza factorială a celor trei dimensiuni – abilitatea de vocabular, abilitățile sintactice și abilitățile de înțelegere a textelor – a confirmat asumția conform căreia cele trei abilități sunt subsumate abilității verbale în general. Formula de calcul a performanței subiectului este:

Nivel aptitudine verbală = $[(\text{nivel vocabular} \times 1) + (\text{nivel Sintaxă} \times 1) + (\text{nivel Înțelegerea textelor} \times 0,5)] / 2,5$

Valoarea obținută reprezintă pe o scală de la 1 (foarte slab) la 5 (foarte bun), nivelul aptitudinii verbale.

Dacă timpul nu permite aplicarea celor trei teste, se recomandă aplicarea doar a testului de vocabular, el fiind cel mai reprezentativ pentru abilitatea verbală, însă, nu acoperă tot spectrul aptitudinii verbale.

8.3.7.2.1. Testul de vocabular (T.V)

Testul evaluează modul în care subiectul reușește să opereze cu sensurile cuvintelor pentru a stabili gradul lor de apropiere sau de depărtare semantică. Acest test cuprinde numărarea cuvintelor cunoscute, definirea de către subiect a unor cuvinte date, folosirea corectă a unor cuvinte în propoziții și stabilirea corespondenței între definiții și cuvintele desemnate de ele.

Testul este conceput sub forma a două probe, implicând relații de sinonimie, respectiv antonimie și surprinde elemente esențiale ale abilității de vocabular. Fiecare dintre cele două sarcini are un timp de rezolvare de 2 minute.

Prima probă cuprinde 15 itemi, ordonați în funcție de dificultate, se bazează pe sinonimie. Subiectul alege din variantele de răspuns cuvântul care este cel mai apropiat ca sens de cuvântul dat.

A doua probă cuprinde tot 15 itemi, se bazează pe conceptul antonimiei, subiectul trebuind să identifice din patru variante de răspuns, pe aceea cu sens opus față de cuvântul dat.

Setul de cuvinte a fost restrâns la setul de cuvinte folosite la registrul de termeni asimilați până la vârsta de 12 ani.

Administrarea și cotearea se fac individual sau în grup, fie în varianta soft, fie în cea creion-hârtie. Rezultatele se raportează la etalon.

8.3.7.2.2. Testul de sintaxă (T.S.)

Scopul testului este acela de a măsura abilitatea de a construi propoziții și fraze. Această abilitate este foarte importantă, nu numai în comunicarea cotidiană, dar și în diferite profesii în care performanța depinde de cunoștințele sintactice temeinice.

Testul cuprinde completarea de fraze cu expresia corectă (pentru a evalua construcția structurii), identificarea de expresii greșite în fraze (pentru a evalua buna utilizare a acordului) și reformulări (pentru a evalua identificarea rolurilor în propoziție). În construirea testului s-au utilizat cunoștințe gramaticale conform programei școlare, cunoștințe care se presupune că au fost dobândite până în clasa a VIII-a.

Administrarea și cotearea se fac atât în varianta soft, cât și în varianta creion-hârtie. Rezultatele se raportează la etalon.

8.3.7.2.3. Testul de înțelegere a textelor (T.I.T.)

Înțelegerea textelor vizează acele operații mintale la care recurge un cititor pentru a-și face o reprezentare cât mai coerentă a unui mesaj scris.

Testul de înțelegere evaluează abilitatea subiecților de a deriva sensul adecvat al unor cuvinte sau expresii din textele citite și de a combina informațiile din text sub formă de inferențe conștiente sau inconștiente. Pe scurt capacitatea subiectului de a construi sensul și de a genera inferențe.

Testul conține trei pasaje de text, al căror grad de dificultate crește progresiv. Au fost utilizate pasaje organizate atât pe baza unei structuri narative, cât și pasaje organizate pe baza unor structuri expositive. Conținutul lexical al paragrafelor are un caracter familiar pentru majoritatea subiecților. Fiecare text este succedat de un număr de 6-8 itemi, grupați în trei categorii distincte: derivarea sensului, inducerea unor relații explicite din text și generarea de inferențe implicite.

Testul se administrează și se cotează atât în varianta soft, cât și în varianta creion-hârtie. Rezultatele se raportează la etalon.

8.3.7.3. APTITUDINEA NUMERICĂ

Evaluarea aptitudinii numerice este o componentă importantă atât a bateriilor de evaluare a aptitudinilor cât și a evaluării inteligenței.

Aptitudinea numerică reprezintă capacitatea de a înțelege și opera cu conținuturi numerice. În componența ei intră abilitatea de calcul matematic și capacitatea de raționament matematic. Diferențele individuale în aptitudinea de calcul matematic apar semnificativ mai mari la persoanele de sex feminin, până la vârsta de 15 ani și în cazul copiilor supradotați, iar performanța de raționament matematic este superioară în cazul persoanelor de sex masculin, în special după vârsta de 14 ani și în cazul copiilor supradotați.

În versiunea scurtă, se utilizează Testul de raționament matematic.

Formula de calcul a nivelului aptitudinii numerice este:

Nivel aptitudine numerică = (Niv. Calcul Matematic + Niv. Raționament Matematic) / 2

8.3.7.3.1. Testul de calcul matematic (T.C.M.)

Scopul acestui test este de a evalua aptitudinea numerică operaționalizată prin rapiditatea și corectitudinea de realizare a calculelor matematice simple. Această abilitate este un aspect important al cogniției, reprezentând în mare măsură capacitatea de prelucrare a cunoștințelor matematice achiziționate. În realizarea calculelor matematice sunt implicate cunoștințele de calcul matematic și procesarea informațiilor numerice, principalele metode de evaluare fiind calculul matematic exact, estimările și adunările succesive.

Testul cuprinde 15 exerciții matematice simple de adunare, scădere, înmulțire și împărțire cu numere naturale. Sarcina subiecților este de a efectua calculele și de a alege varianta corectă de răspuns dintre 4 alternative date. Exercițiile sunt gradate din punct de vedere al dificultății.

Testul se administrează și se cotează atât în varianta soft, cât și în varianta creion-hârtie. Rezultatele se raportează la etalon.

8.3.7.3.2. Testul de raționament matematic (T.R.M.)

Raționamentul matematic este conceptualizat ca abilitate de a înțelege și organiza datele unei probleme matematice și de a selecta metoda/formula matematică adecvată pentru rezolvarea ei. Pentru evaluarea raționamentului matematic se cunosc două tipuri de sarcină: rezolvarea de probleme și completarea șirurilor de numere.

Scopul testului este de a evalua raționamentul matematic operaționalizat prin capacitatea de a identifica relațiile matematice dintre numerele unui șir ordonat și de a utiliza aceste relații pentru completarea șirului.

Acest test cuprinde 20 de șiruri de numere ordonate. Din fiecare șir lipsesc două numere, locul lor fiind marcat cu spații libere. Șirurile au la bază una, două sau trei reguli de formare. Regulile de ordonare au la bază diverși algoritmi matematici. Sarcina este de a identifica regula sau regulile de formare a șirurilor și de a completa spațiile libere din șir cu numerele corespunzătoare, conform regulilor identificate.

Administrarea și cotarea se fac individual sau în grup, fie în varianta soft, fie în cea creion-hârtie. Rezultatele se raportează la etalon.

8.3.8.4. APTITUDINEA SPAȚIALĂ

Aptitudinea spațială este adesea o componentă principală a bateriilor de teste psihologice de aptitudini sau a modelelor inteligenței. Ea reprezintă capacitatea de a genera, a reține și a transforma imagini vizuale abstracte.

Nivelul aptitudinal pentru abilitățile spațiale va fi obținut pe baza a trei teste care evaluează: relațiile spațiale, orientarea spațială și generarea de imagini mintale. Performanța la astfel de teste este mai bună la bărbați decât la femei. Este foarte importantă în domenii academice cum ar fi matematica, chimia, informatica și științele tehnice.

Când se optează pentru varianta lungă a bateriei se folosește formula:

$$\text{Nivelul aptitudinii spațiale} = (1 \times \text{nivel OS} + 1 \times \text{nivel IMT} + 0,5 \times \text{nivel GI}) / 2,5$$

Valoarea obținută reprezintă pe o scală de la 1 (foarte slab) la 5 (foarte bun) nivelul aptitudinii spațiale.

Când se optează pentru varianta scurtă a bateriei, nivelul aptitudinii spațiale este reprezentat de nivelul obținut de subiect la testul Orientare spațială.

8.3.8.4.1. Testul de imagini mentale – transformări (I.M.T.)

Scopul acestui test este acela de a evalua capacitatea unei persoane de a transforma reprezentările imagistice, în principal prin rotire. Testul vizează capacitatea de a reprezenta relațiile topologice dintre elemente.

Testul este alcătuit din 10 itemi, ordonați în ordine crescătoare a dificultății acestora. Fiecare item este alcătuit dintr-o figură țintă și patru alternative de răspuns. Atât figura țintă, cât și variantele de răspuns sunt figuri compuse din câte 10 cuburi. Cuburile au aceeași dimensiune și textură a suprafeței,

îmbinarea dintre ele făcându-se pe fețele acestora. Cele 10 figuri sunt distincte și nu pot fi obținute una prin rotirea alteia. Variantele de răspuns pentru fiecare item cuprind două răspunsuri corecte și două greșite. Răspunsurile corecte au fost obținute prin rotirea figurii țintă, rotiri realizate în plan, în adâncime și combinat. Răspunsurile greșite au fost obținute atât prin rotirea în spațiu cât și prin re poziționarea axelor componente.

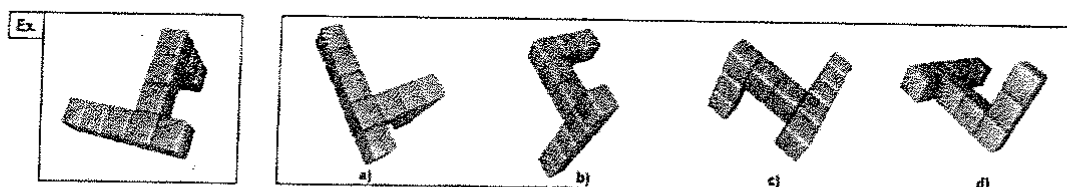


Figura 8.18. Exemplu de item la „Testul de Imagini Mentale - Transformări”

Administrarea și cotarea se fac individual sau în grup, fie în varianta soft, fie în cea creion-hârtie. Rezultatele se raportează la etalon.

8.3.8.4.2. Testul de orientare spațială (O.S.)

Orientarea spațială măsoară capacitatea unei persoane de a analiza un câmp de stimuli dintr-o perspectivă dată și de a oferi informații despre acel câmp pornind de la o nouă perspectivă cerută. Este un factor important în predicția succesului în carieră, mai ales pentru domeniile ingineresti, în pilotaj și navigare.

Testul pornește de la principiul schimbării perspectivei. Este alcătuit din 10 itemi, ordonați în ordinea dificultății. Fiecare este alcătuit din: o figură țintă și patru alternative de răspuns. Atât figura țintă cât și variantele de răspuns sunt figuri compuse dintr-o suprafață sub formă de stea cu 6 colțuri pe care sunt poziționate un număr variat de figuri geometrice: cuburi, sfere și piramide. Atât cuburile, cât și sferele și piramidele au dimensiuni identice, având aceeași textură și culoare. Pentru a facilita direcția de orientare spațială, variantele de răspuns conțin un cerc, un „X” și o săgeată. Sarcina subiectului este de a analiza dintr-un punct fix o suprafață pe care se găsesc mai multe obiecte și apoi de a alege din mai multe alternative două care sunt identice cu perspectiva inițială.

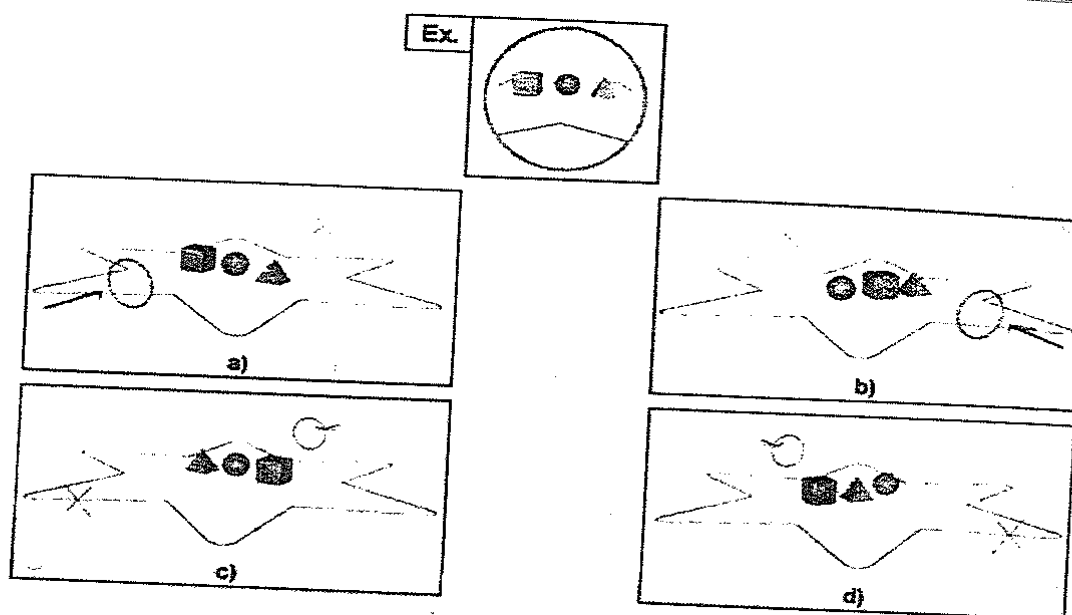


Figura 8.19. Exemplu de item la „Testul de Orientare Spațială”

Testul se administrează și se cotează atât în varianta soft, cât și în varianta creion-hârtie. Rezultatele se raportează la etalon

8.3.8.4.3. Testul de generare de imagini (G.I.)

Generarea de imagini mintale se referă la capacitatea unei persoane de a reține mintal o serie de imagini și apoi de a le combina. Această probă implică procese de analiză și structurare a problemei, de monitorizare și adaptare a strategiei pe parcursul desfășurării probei.

Testul presupune analiza unui câmp perceptiv – alcătuit din două cadrane pe care se află poziționate pătrate negre – și combinarea informațiilor din acestea pentru ca mai apoi subiectului să i se ceară recunoașterea stimulilor generați prin combinare. Operațiile cognitive implicate în rezolvarea testului sunt: analiza perceptivă a unui câmp de stimuli, encodarea imaginilor pe plan mintal, combinarea imaginilor și recunoașterea imaginilor combinate dintre altele asemănătoare.

Testul este alcătuit din 10 itemi, ordonați în ordinea crescândă a dificultății acestora. Fiecare item este alcătuit dintr-o fază de prezentare și o fază test. În faza de prezentare, persoanei examinate îi sunt expuse pe un cartonaș de dimensiune 182 x 257 mm două pătrate transparente pe care se află un număr de pătrate negre. În faza de test sunt prezentate patru cadrane dintre care doar unul se obține prin suprapunerea celor două cadrane din faza de prezentare. Gradarea itemilor s-a făcut pornind de la numărul de elemente pe care trebuie să le combine mintal subiectul. Astfel, de la o combinare cu 3 elemente, se ajunge la 6 elemente.

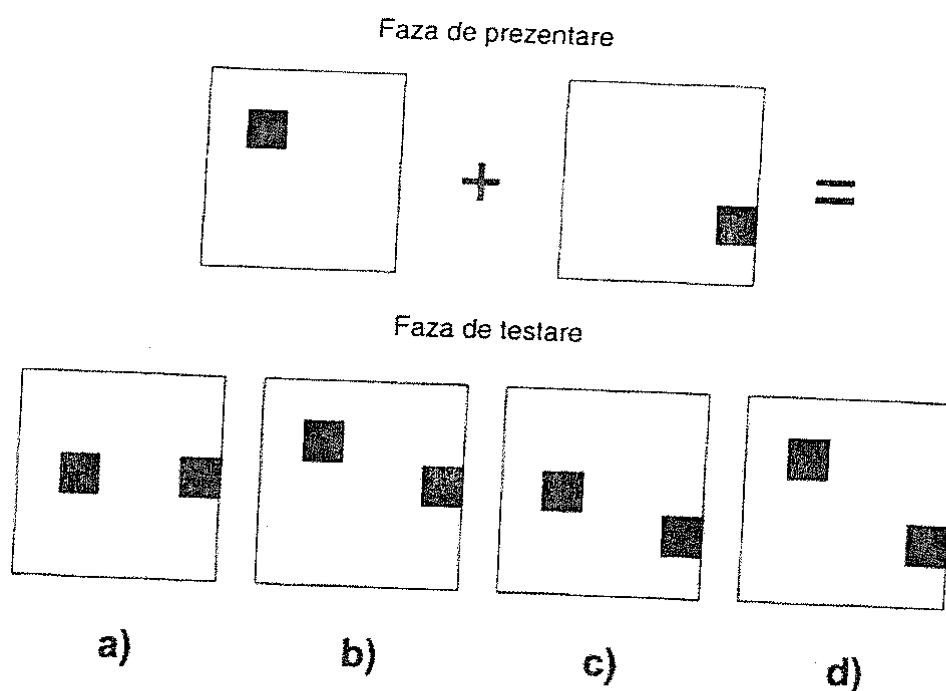


Figura 8.20. Exemplu de item la „Testul de Generare de Imagini”

Administrarea și cotarea se fac individual sau în grup, fie în varianta soft, fie în cea creion-hârtie. Rezultatele se raportează la etalon.

8.3.8.5. APTITUDINEA DE PERCEPȚIE A FORMEI

Percepția este procesul de reflectare nemijlocită și imediată în sistemul cognitiv al însușirilor fizice ale obiectelor și fenomenelor în totalitatea lor, în condițiile acțiunii acestora asupra analizatorilor. Testele de percepție își propun să evalueze percepția vizuală.

Probele se referă la capacitatea de percepere a formelor prezentate în plan, acestea conținând trei abilități: constanța formei, discriminarea figură-fond și poziția în spațiu.

Setul de teste de percepție a formei cuprinde trei teste care măsoară abilități perceptiv vizuale diferite, dar interrelaționate.

Testul de constanță a formei măsoară abilitatea de detecție a formei, dar și pe cea de identificare a poziției în spațiu a figurilor. Testul de analiză perceptuală complexă măsoară abilitatea de discriminare figură-fond, dar și pe cea de identificare a poziției în spațiu a figurilor. Testul de percepție a detaliilor implică toate cele trei abilități perceptiv-vizuale prezentate mai sus.

Printre ocupațiile în care este necesar un nivel ridicat al percepției vizuale se găsesc: bijutier, ceasornicar, coafor, cosmetician, operator calculator, pictor, tehnician dentar etc.

Calculul nivelului de aptitudini de percepție a formei (PF), atunci când se optează pentru varianta lungă a bateriei, se calculează cu formula:

$$\text{Nivelul PF} = (1 \times \text{nivel CF} + 1 \times \text{nivel PD} + 1 \times \text{nivel APC}) / 3$$

Când se optează pentru varianta scurtă a bateriei, se ia în considerare nivelul obținut la constanța formei.

8.3.8.5.1. Testul de constanță a formei (C.F.)

Scopul acestui test este de a evalua nivelul de dezvoltare a abilității de percepere a constanței formei obiectelor. Constructul operaționalizat de acest test se referă la discriminarea vizuală de nivel înalt, care face posibilă recunoașterea unor figuri ca având aceeași formă, chiar în condițiile în care se modifică mărimea sau poziția acestora.

Persoanei examinate i se prezintă o figură de o anumită formă pe care apoi va trebui să o recunoască printre alte figuri. Sarcina este de a stabili de câte ori apar figuri de aceeași formă cu figura inițială, în condițiile în care acestea pot avea mărimi diferite, pot fi rotite în plan sau incluse în grupări de figuri.

Testul este alcătuit din 12 itemi, ordonați în ordinea crescândă a dificultății. Fiecare este alcătuit din 2 chenare suprapuse, primul conținând o formă geometrică, iar al doilea, patru figuri sau grupări de figuri cu diferite grade de complexitate. Figurile din chenarul al doilea, care au aceeași formă cu figura din primul chenar, sunt numite „ținte”. În cadrul fiecărui item există cel puțin 2 ținte, numărul maxim fiind de 10. În acest chenar, pe lângă ținte apar și figuri de diferite forme, numite distractori, care au rolul de a crește dificultatea itemului. Rezolvarea itemului presupune identificarea de către persoana testată a tuturor țintelor din itemul respectiv și oferirea răspunsului corect, adică numărul exact al țintelor.

EXEMPLU:

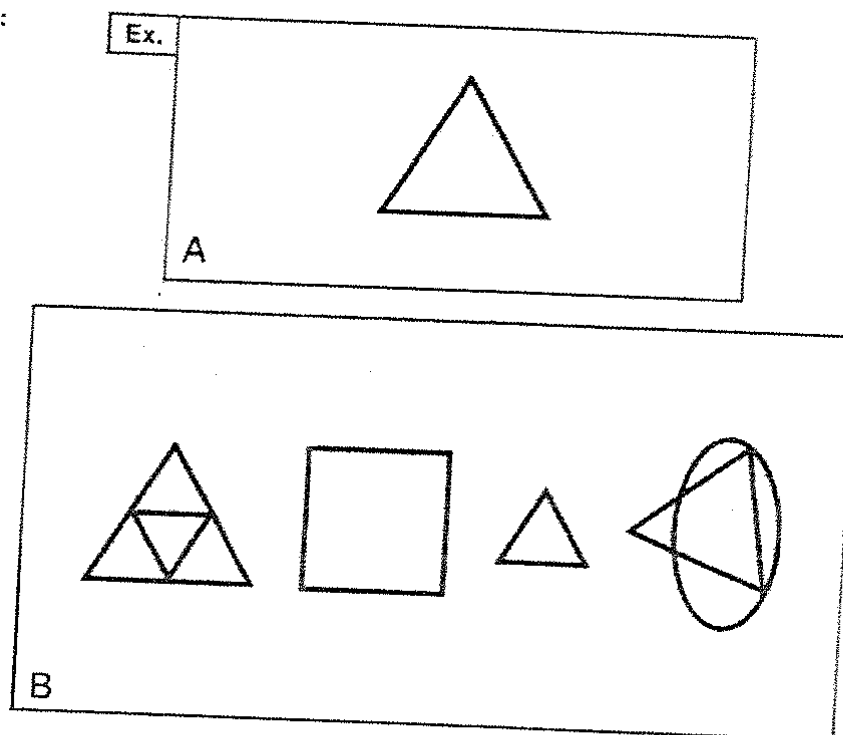


Figura 8.21. Exemplu de item la „Testul de Constanța Formei”

Administrarea și cotarea se fac individual sau în grup, fie în varianta soft, fie în cea creion-hârtie. Rezultatele se raportează la etalon.

8.3.8.5.2. Testul de percepere a detaliilor (P.D.)

Scopul acestui test este de a evalua nivelul abilității de percepere al detaliilor pertinente din materiale grafice și obiecte, fiind un bun predictor pentru performanță în diferite ocupații care necesită abilități perceptive.

Sarcina este de a identifica, dintre patru figuri prezentate în partea dreaptă, pe aceea care este identică unei figuri inițiale, prezentate în partea stângă.

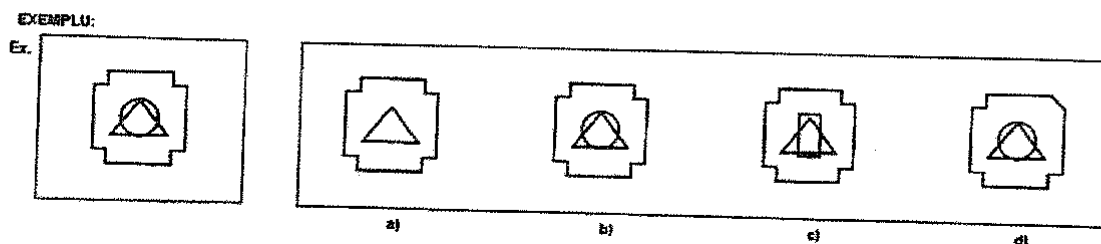


Figura 8.22. Exemplu de item la „Testul de Percepere a Detaliilor”

Testul este alcătuit din 12 itemi, ordonați în ordinea dificultății. Fiecare este alcătuit din 5 obiecte, dintre care un obiect este prezentat separat, în partea stângă, iar celelalte 4 obiecte sunt prezentate împreună, într-un chenar în partea dreaptă. În chenarul din partea dreaptă doar unul dintre cele 4 obiecte este copia fidelă a obiectului din partea stângă.

Testul se administrează și se cotează atât în varianta soft, cât și în varianta creion-hârtie. Rezultatele se raportează la etalon.

8.3.8.5.3. Testul de analiză perceptuală complexă (A.P.C.)

Scopul testului este de a evalua nivelul de dezvoltare al abilității de discriminare figură-fond. Persoana examinată va trebui să recunoască anumite figuri, numite „ținte”, în cazul apariției acestora printre figuri de alte forme, numite distractori. Prin modalitățile specifice de prezentare a țintelor, respectiv a distractorilor se urmărește abilitatea persoanelor testate de a discrimina figurile de contextul perceptiv în care apar.

Testul este alcătuit din 12 itemi, ordonați în funcție de dificultatea crescândă a itemilor. Fiecare item este alcătuit din 2 chenare suprapuse. Chenarul B (jos) conține 10 figuri geometrice, numite „ținte” numerotate de la 1 la 10. Chenarul A al fiecărui item are o combinație de ținte și figuri care au o altă formă. Sarcina persoanei examinate este de a identifica țintele din chenarul B, prezente în chenarul A. În cazul fiecărui item al testului cel puțin una dintre cele 10 figuri din chenarul B este prezentă în chenarul A, deci, există cel puțin un răspuns corect la oricare dintre itemi.

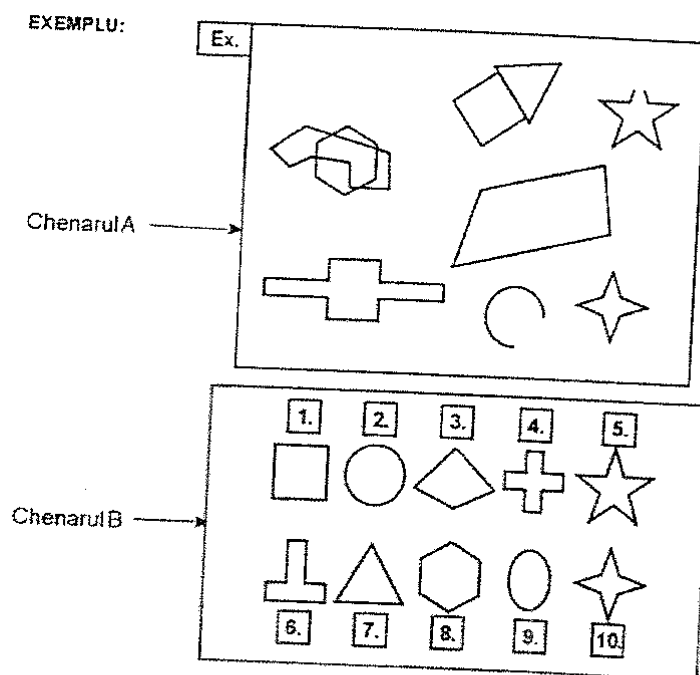


Figura 8.23. Exemplu de item la „Testul de Analiză Perceptuală Complexă”

Administrarea și cotearea se fac individual sau în grup, fie în varianta soft, fie în cea creion-hârtie. Rezultatele se raportează la etalon.

8.3.8.6. ABILITĂȚILE FUNCȚIONĂREȘTI

Această probă are ca obiectiv măsurarea capacității persoanei evaluate de a identifica detalii semnificative și greșeli din materiale scrise și tabele.

Testul are un conținut verbal și numeric, constând în prezentarea unui tabel în original și a copiei acestuia, tabel care cuprinde mai multe cuvinte și numere, sarcina subiectului fiind de a răspunde la trei tipuri de întrebări ce vizează abilitatea de a percepe detalii specifice din materialele scrise, abilitatea de a corecta cuvintele greșite dintr-un text, abilitatea de a identifica diferențele între variante diferite ale aceluiași text.

Testul cuprinde 25 de întrebări care se referă la conținutul unui tabel original și al copiei acestuia. Cele două tabele cuprind cuvinte, cifre și coduri și sunt prezentate unul sub celălalt. Primele 10 întrebări vizează abilitatea de a percepe detaliile specifice din materialele scrise și tabele. Detaliile țintă vizează atât grupuri de două litere cât și grupuri de două cifre. Astfel, subiectului i se cere să identifice de câte ori apare un grup de litere sau cifre într-un anumit rând sau coloană a tabelului original. Următoarele 5 întrebări se referă la abilitatea de a corecta cuvintele greșite dintr-un text, comparând conținutul tabelului original cu cel al copiei acestuia. Cuvintele sunt denumiri de orașe, străzi, numele unor persoane. Greșelile se referă la înlocuirea unor litere cu alte litere. Subiectului i se cere să identifice cuvintele greșite dintr-un anumit rând sau coloană țintă, comparând tabelul original și copia acestuia. Ultimele 10 întrebări vizează

abilitatea de a identifica diferențele între variante diferite ale aceluiași text. Diferențele constau în înlocuirea unor litere sau cifre. Subiectului i se cere să numere toate literele sau cifrele diferite dintr-un anumit rând sau coloană, comparând cele două tabele.

În varianta creion-hârtie, subiectul va trece răspunsurile pe foaia de răspuns, ulterior completării secțiunii de informații generale (nume, prenume, data nașterii, data testării, profesia, județ / localitate, locul de muncă, naționalitate, CNP, nivel de școlarizare).

În varianta soft, răspunsurile se dau printr-un click pe o scală de la 1 la 10.

Rezultatele se raportează la etalon, iar apoi se face interpretarea.

8.3.8.7. RAPIDITATEA ÎN REACȚII

În rezolvarea de probleme reușita este dependentă de rapiditatea cu care informațiile relevante pentru sarcină devin disponibile prelucrărilor cognitive superioare. Orice întârziere în preluarea informației externe poate conduce la eșec în rezolvarea problemelor. Rapiditatea în reacții are o pondere deosebită în performanțele din diferite profesii: conducător auto, pilot de avion, controlor de trafic aerian, polițist, instructor de arte marțiale, cascador, stenodactilograf.

Testele de rapiditate în reacții evaluează de fapt abilitățile cognitive, îndeosebi inteligența generală.

Testele sunt doar în varianta soft, deoarece varianta creion-hârtie nu oferă o evaluare acurată a rapidității.

Calculul nivelului aptitudinii rapiditatea în reacții se realizează însumând cele trei scoruri obținute la cele trei teste, suma împărțindu-se apoi la 3.

Această aptitudine nu este inclusă în versiunea scurtă a BTPAC, deoarece ea nu apare în profilul aptitudinal al ocupațiilor.

a) Testul timp de reacție simplu (T.R.S.) evaluează rapiditatea procesării informației prin timpul scurs între prezentarea vizuală a unui singur stimul și răspunsul motor oferit de subiect, ca dovadă a identificării acestuia. Subiecților le sunt expuse succesiv în centrul monitorului un număr de 30 de figuri geometrice. Imediat după apariția fiecărui stimul, sarcina lor este de a apăsa, cât mai repede posibil, bara spațiu ca dovadă a faptului că au identificat figura prezentată.

b) Testul timp de reacție în alegeri (T.R.A.). Subiectul este confruntat cu doi sau mai mulți stimuli și, respectiv, două sau mai multe modalități de răspuns. Subiectul trebuie să decidă asupra modalităților de dispunere relativă în spațiu a două figuri geometrice care, la fiecare prezentare, sunt inserate într-un set de 5 elemente, ce include alături de ținte și trei factori distractori. Răspunsul se dă prin apăsarea uneia dintre cele două taste prestabilite. Corectitudinea răspunsului și timpii de reacție sunt înregistrați automat de către programul informatic elaborat în acest sens.

c) Testul timp de reacție în accesarea memoriei (T.R.M.) evaluează timpul necesar scanării de către subiect a conținutului memoriei de scurtă durată, pentru a decide dacă un stimul recent expus a aparținut sau nu unui set de mai multe elemente prezentat anterior.

Subiectul trebuie să decidă cât mai repede cu putință dacă diverse litere, expuse individual, au fost sau nu prezentate într-un set de șase litere afișate anterior.

8.3.8.8. CAPACITATEA DECIZIONALĂ

Luarea unei decizii constă într-o secvență de prelucrări cognitive care duc la alegerea unei alternative dintr-o mulțime de variante posibile.

Obiectivul acestei probe este evaluarea raționalității decidentului. Prin aceasta se înțelege o sensibilitate redusă la biasările decizionale evidențiate de cercetările empirice care au abordat problematica raționalității limitate a decidentului uman.

Testul cuprinde 14 itemi care descriu situații decizionale și prezintă alternativele pentru care pot opta subiecții, fiind construiți sub forma unor situații cu răspunsuri la alegere.

Testul se administrează și se cotează atât în varianta soft, cât și în varianta creion-hârtie. Rezultatele se raportează la etalon și se interpretează.

În sfârșit mai jos vă redăm un posibil model de înțelegere a relației psiholog-SPC în care situația de evaluare psihologică este privită din ambele sensuri și la un nivel care poate fi înțeles de persoana asistată psihologic.

Capitolul IX

ASISTENȚA PSIHOLAGICĂ ESTE PENTRU DUMNEAVOASTRĂ!

- în loc de concluzii: un scenariu -

PSIHOLOGII CENTRULUI DE ASISTENȚĂ PSIHOLAGICĂ VĂ SPUN: „BINE AȚI VENIT!”

La noi puteți avea trei ipostaze:

- Subiect voluntar;
- Client;
- Pacient.

Indiferent de ipostaza în care vă veți afla în fața noastră, trebuie să știți că vă vom respecta cu strictețe drepturile fundamentale ale persoanei, asistența psihologică înseamnă și colaborare și confidențialitate.

Ca subiect voluntar sau client, iată mai jos câteva informații și sfaturi, pe care trebuie să le respectați sau să le știți.

Lucrați sau veți lucra într-un mediu profesional cu risc, într-o firmă pe un post oarecare, dar care necesită aptitudini și o personalitate coerentă, pe scurt într-un mediu în care OMUL este sau poate fi, paradoxal, cel mai sigur component al acestuia dar, în același timp, și cel mai puțin sigur, mai ales din punct de vedere psihologic și comportamental.

Din acest motiv, și nu numai, noi vă oferim selecția și asistența psihologică pe bază de programe de consiliere, revederi și testări periodice, necesare ca să fiți cât mai siguri pentru sistem și pentru clienții acestuia.

Sperăm că sunteți odihniți, sănătoși și nu ați consumat alcool în cazul în care ați fost programați la evaluare psihologică.

Aveți grijă cu aceste aspecte dacă veți fi programați la vreo altă examinare psihologică, fiind inclus într-un program activ și țintit:

- **Selecție pentru: școlarizare sau formare**, schimbare loc de muncă, angajare, reangajare. Opțiunea vă aparține dvs. sau angajatorului;

- **Asistență periodică:** la dorința angajatorului sau la dorința dumneavoastră;

- **Expertiza psihologică:** Aceasta se face:

- la sesizarea oficială a angajatorului pe bază de argumente pertinente;
- la solicitarea oficială a medicilor de specialitate din teritoriu sau din spitale;

- **La solicitarea factorilor juridici îndreptați să o facă;**

- **Dacă solicitarea este motivată corect, noi o acceptăm și vă programăm!**

- **Consiliere individuală.** Dacă ne doriți sfatul profesional sau existențial pentru a vă sprijini și în probleme de viață care vă frământă, să ni-l cereți fără ezitare;

- Asistența psihologică se face pe principiul confidențialității și sperăm să vă ajutăm;
- Consilierea este opțiunea dumneavoastră!

Să ne sfătuim și să încercăm să vă informăm despre ceea ce facem!

1. Probabil v-ați pus singuri unele întrebări în legătură cu ceea ce înseamnă ASISTENȚA PSIHOLOGICĂ

R: Cariera dumneavoastră profesională este o opțiune proprie, condiționată însă și de riscurile profesiei alese, care nu pot fi asumate decât dacă sunteți un om echilibrat ca personalitate, aveți aptitudini și ați urmat o formă de specializare în acest domeniu, sau doriți să o urmați.

În această caz noi vă putem ajuta și să:

- vă orientați profesional;
- vă reorientați profesional.

Ați optat ?!!

Atunci, cu metodele noastre specifice (baterii de teste psihologice) putem să vă *selectăm* și să vă *asistăm psihologic* pentru a vă optimiza existența generală sau cea profesională.

Ați reușit la o selecție psihologică sau la asistența periodică programată?!

R1: În caz de reușită, atunci, dacă vă adaptați solicitărilor, ne vom întâlni probabil după un timp în cadrul programului *asistenței psihologice periodice* când vom constata cum ați evoluat și cum veți evolua în cariera dumneavoastră.

R2: Vă felicităm pentru calitățile dumneavoastră!

DAR SUNT ȘI ALTE CAZURI POSIBILE:

Dacă nu ați reușit și doriți să faceți o carieră în domeniul vizat?

R: Solicitați o nouă examinare de selecție!

Dacă nu ați reușit nici a doua oară?

R: Înseamnă că trebuie să optați pentru o altă profesie, pentru alte preocupări, în funcție de consilierea noastră. Aceasta fiindcă riscați prea mult în existența dumneavoastră și noi astfel vă atenționăm cu cele mai bune intenții profesionale.

Vă putem însă reorienta, dacă doriți !?

Nu ați reușit să vă adaptați la cerințele postului?

R1: Puteți să cereți dumneavoastră o reorientare sau apropiatii dvs. să ne ceară să vă expertizăm. Vă sfătuim să nu așteptați aceasta!

Nimeni nu este obligat să presteze un serviciu sau să continue un stil de viață dacă nu vrea sau nu poate!

R2: La întâlnirile programate cu noi sau din proprie inițiativă, atunci când aveți probleme în familie, cu prietena, cu prietenul, cu copiii, cu șefii, cu colegii sau orice altfel de probleme ale existenței (vieții dumneavoastră), solicitați-ne cu încredere sfatul și urmați-l numai dacă îl acceptați!

2. Ce înseamnă o evaluare psihologică sau un EXAMEN cum i se spune în mod frecvent?

R: El înlocuiește sau completează un examen sau un concurs, adică apreciază șansele dumneavoastră de reușită în direcția pe care doriți să o urmați!

3. Din ce se compune o astfel de evaluare test sau examen psihologic?

R1: Cuprinde întotdeauna teste psihologice (creion-hârtie, uneori aparate speciale de testare) și foarte important, o discuție cu scop anamnestic cu psihologul.

Anumite teste (creion-hârtie) pot fi aplicate la mai multe persoane în același timp identic, ca într-un concurs, etaloanele, baremele fiind adecvate scopului.

Altele, din contră, cer doar prezența dumneavoastră, a testului (a aparatului) și a psihologului în timpul aplicării.

R2: Discuția este întotdeauna:

INDIVIDUALĂ ȘI CONFIDENȚIALĂ, LA FEL ȘI INFORMAȚIILE SCRISE PE CARE LE NOTĂM NUMAI DACĂ DUMNEAVOASTRĂ NE DAȚI ACCEPTUL, FIIND ÎN INTERESUL DIRECT AL DVS.!

4. Ce este un test psihologic?

R: Este o probă, sarcină standard, destinată evaluării aptitudinilor dvs. (adică a capacităților), a atitudinilor (adică a modului cum reacționați adaptat sau nu la situațiile testate), și a altor calități ale personalității dumneavoastră pentru a le putea compara cu solicitările și exigențele psihologice caracteristice mediului social din care veniți.

5. Testele psihologice se pot învăța?

R1: Dacă veți crede că le puteți învăța în așa fel încât să le rețineți pentru mai mult timp, trebuie să fiți sigur că vă înșelați. Testele sunt construite în mod special pentru a nu putea fi învățate, mai mult, noi dispunem de teste paralele care urmăresc aceleași calități, dar forma de prezentare poate fi alta.

R2: Vă sfătuim să nu „îi învățați pe colegi și pe prieteni”, aceasta îi poate încurca uneori rău de tot. Persoanele cărora li se aplică un test psihologic trebuie să învețe și să se adapteze la sarcinile testului atunci când le este aplicat, în acest fel dacă au calitățile sau problemele cu care se confruntă care ne interesează noi putem să le descoperim și așa vom ști ce vom face în continuare.

R3: Un test psihologic nu este un test de cunoștințe! Testul de cunoștințe poate fi trecut dacă veți continua să învățați și să memorați pe tema dată.

R4: În cazul calităților psihologice și comportamentale, acestea nu sunt așa de schimbătoare în timp, unele le poți avea din naștere, cu altele nu te-ai născut, dar precis posezi altele. Cele pe care le aveți se pot dezvolta pe parcurs, dacă formarea și mediul îți oferă această șansă.

6. Fiecărei profesii situații existențiale prin care treceți le corespund și teste speciale?

R: Nu în mod obligatoriu, căci situații diferite pot cere calități foarte asemănătoare. Totdeauna există un sistem de comparare, de pildă a performanțelor obținute de dvs. la unele teste, aceste teste au etaloane specifice.

De exemplu, sunt profesii care cer combinații speciale din partea calităților dumneavoastră. Aceste calități sunt investigate și evaluate cu probe speciale situaționale, cu inventare de personalitate.

7. Cât timp, aproximativ, durează o evaluare psihologică?

R1: Bateriile de teste dedicate, aplicate, sunt compuse din probe psihologice scrise, de aptitudini și chestionare de personalitate, din probe speciale situațional-profesionale pentru anumite profesii (*de exemplu, Simulatoare*) și discuția despre istoria și experiențele individuale pe care le-ați întâlnit. Între aceste probe pot surveni pauze scurte de 5-10 minute.

R2: Unele teste se aplică în timp stabilit de la 7' – 20', altele se aplică în timp liber de execuție după instructajul adecvat, acestea pot dura între 10' - 1h45', depinde de probă și de dumneavoastră. Discuția cu psihologul poate dura între 30'-1h.

R3: În consecință, timpul total de examinare variază între circa 2h – 3h minimum. În general, evaluările care cer timp sunt pentru problemele dvs. complexe. Poate apărea și necesitatea unor reîntâlniri programate. Timpul total este influențat și de asistat, selecționat sau expertizat, consiliat.

R4: Activitatea pentru psiholog însă nu s-a terminat, evaluările cu teste trebuiesc corectate, baremate, analizate și concluzionate, pentru ca avizele psihodiagnostice să aibă acuratețe și să vă ofere satisfacție, chiar dacă psihologul va ajunge la alte concluzii decât cele ale dumneavoastră. Uneori trebuie să ne edificăm și cu informații de la persoane terțe, însă numai cu acceptul dumneavoastră.

8. Testele psihologice sunt în raport direct cu activitatea și existența dvs.?

R: Da, testele sunt într-o legătură strânsă, noi am studiat și cunoaștem exigențele mediului, cu aspectele sale.

9. Rezultatele testelor rămân aceleași la o eventuală reaplicare?

R1: La a doua examinare, de obicei, la toți asistații se schimbă, în sens pozitiv, uneori negativ, indicându-ne cum ați reușit sau nu să vă adaptați exigențelor reale ale mediului și ce șanse aveți să fiți performant în viitor, sau ce va trebui să faceți pentru a vă optimiza propria existență în ceea ce depinde de dvs.

R2: Schimbări mai apar după maturizare și mai ales spre sfârșitul carierei profesionale, la pensionare și după, acestea încep aproximativ după vârsta de 40 de ani, dar puteți, prin experiență mobilizare și ascultând de sfaturile noastre, să vă mențineți la nivelul dorit sau cerut.

R3: Important este să vă mențineți în formă, printr-un regim de viață echilibrat. În acest caz, schimbările în sens negativ sunt minore, nesemnificative.

R4: Față de aceste două momente existențiale, în general, rezultatele testelor se schimbă puțin, însă fiecare dintre noi are șansa să se schimbe în bine. Important este să nu apară schimbări majore în sens negativ, dar și atunci vă putem sfătui ce să faceți, de exemplu în carieră, sau chiar să o schimbați.

10. Rezultatele la teste se pot modifica dacă sunteți bolnav sau ați consumat alcool?

R1: Când sunteți testat veți fi întotdeauna, mai mult sau mai puțin, emoționați, chiar fricoși sau iritați, nervoși. Dar, întâlnind psihologul, acesta vă va evalua gradul de emotivitate situațională și va încerca să vă liniștească. Aceasta nu înseamnă că nu vă puteți liniști mai ales cu ajutorul voinței proprii. Este și recomandabil.

R2: ATENȚIE! Dacă sunteți bolnav fizic sau ați consumat alcool, spuneți psihologului sau nu semnați acceptarea examinării, pentru a nu risca rezultate defavorabile la teste. Dacă aveți probleme existențiale, prima dată veți discuta cu psihologul pe care l-ați ales să vă fie sprijin pentru a vă echilibra interior.

R3: Psihologul va lua măsurile necesare în caz de boală fizică și vă va trimite imediat la medic, pentru ca apoi să vă reprogrameze la o altă întâlnire!

În cazul în care ați consumat alcool înainte, mai bine nu veniți la examinare, riscul este major, cereți o reprogramare!

Vă sfătuim: existența dumneavoastră nu se împacă deloc cu consumul de alcool și cu dezordinea posibilă din viața dumneavoastră!

Extra profesional „**TOTUL CU MĂSURĂ!**”

11. Cum sunt corectate și notate testele?

R: Cu ajutorul unor grile speciale, iar rezultatele se raportează la baremele fixate anterior, cel puțin pe categorii de vârstă. Oricare este psihologul-corector al rezultatelor dumneavoastră la teste, acestea vor fi aceleași. Abia apoi psihologul va analiza și va evalua rezultatele și vi le va explica pe înțelesul dvs.

12. Cum se exprimă rezultatele unei evaluări psihologice cu ajutorul testelor?

R: Rezultatele se exprimă în general printr-un profil grafic, apoi printr-un referat profesional descriptiv și explicativ, și la final printr-o scurtă apreciere, o concluzie: psihodiagnosticul având la bază datele întregii evaluări și cele anterioare, mai mult, uneori și aprecierile terților dacă dumneavoastră acceptați acest lucru.

13. Puteți să vă informați asupra rezultatelor?

R1: Da, acestea se trimit dacă este cazul la solicitator sau vi se înmânează personal.

NU UITAȚI!

Fiecare dintre noi putem avea rezultate psihologice *de exemplu*, slabe pentru o profesie și bune pentru alta, într-un impas existențial, șansele de succes variază de la o profesie la alta, impactul impasului este mai mic sau mai mare, toate acestea le apreciem noi psihologii specialiști și vi le vom comunica transparent.

R2: Puteți întreba psihologul care vă sunt punctele forte sau slabe și nu uitați că puteți solicita o reevaluare.

14. Ce aveți de făcut după o evaluare psihologică?

R: După orice investigație și evaluare psihologică interesați-vă de rezultat, uneori imediat, alteori după câteva zile, acest lucru numai psihologul decide.

Acest rezultat poate fi :

- **Favorabil** dorinței dumneavoastră. Posedați, spre exemplu, acele calități profesionale cerute și vă puteți angaja!
- **Favorabil dar cu recomandări.** Prin acest psihodiagnostic se evită pentru dvs. suprasolicitarea profesională și / sau existențială, schimbarea mediului de viață, a modului de viață;
- **Nefavorabil** dorințelor dumneavoastră. Atunci precis veți fi introdus într-un program de consiliere și / sau psihoterapie. Totul în favoarea dumneavoastră.
- Când este **nefavorabil total**, precis veți deveni pacient și veți urma psihoterapiile adecvate suferinței dumneavoastră, care sperăm să fie trecătoare, dacă urmați sfaturile noastre profesionale.

Dacă aveți întrebări în legătură cu cele de mai sus, nu ezitați să ne contactați. Suntem totdeauna alături de dumneavoastră!

Din text răzbat principiile codului de etică și deontologie ale psihologului, acestea trebuie promovate permanent și transparent.

BIBLIOGRAFIE

1. ALBU, M. (1998), *Construirea și utilizarea testelor psihologice*, Ed. Clusium, Cluj-Napoca;
2. ALLPORT, G.W. (1991), *Structura și dezvoltarea personalității*, Ed. Didactică și Pedagogică, București;
3. ANASTASI, A. (1976), *Psychological Testing*, Ed. MacMillan, Publ. Co. Inc., N.Y.;
4. ANASTASI A. (1979), *Fields of applied psychology*, N.Y. Mc Graw-Hill Book Comp.;
5. BLOCH, H., CHEMAMA, R., GALLO, A., LECONTE, P., Le NY, J.-F., POSTEL, J., MOSCOVICI, S., REUCHLIN, M., VURPILLOT, E., (1994), *Grand dictionnaire de la psychologie - Larousse*, Paris;
6. BOTEZ, C. (1971), „Utilizarea testelor pentru depistarea și aprecierea aptitudinilor profesionale” art. din *Revista de psihologie*, vol. 17, nr.1, Ed. Academiei București;
7. BURT, C., (1949), The structure of the mind, în *British Journal of educational psychology*, vol. 19;
8. CATTELL, R. B. (1963), Theory of fluid and cristallised intelligence: a critical experiment, în *Journal of educational psychology*, vol. 54;
9. CATTELL, R. B. (1972), - The 16 P.F. and basic personality structure: A reply to Eysenck, in *Journal of Behavioral Science*, nr. 1, p. 169-187;
10. CEAUȘU, V. (1987), „Obiective, cerințe și condiții ale examenului psihologic în procesul selecției profesionale”, în *Revista de Psihologie*, tom 33, nr. 2/1987, București, p. 113-118;
11. CHELCEA, S. (1975), *Chestionarul în investigația sociologică*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București;
12. COGNITROM, (Manual), (2003), *Bateria de teste psihologice de aptitudini cognitive. Manual de utilizare*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca;
13. COSTA, T. P., Jr. & McCRAE, R. R., (1990), Personality disorders and the five-factor model of personality, în *Journal of Personality Disorders*, vol. 4;
14. COSTA, T. P., Jr. (1991), *Clinical use of the five-factor model: An introduction*, in *Journal of Personality Assessment*, nr. 57, p. 472-476;
15. COSTA, T. P., McCRAE, R. R., ROLLAND, J.- P. (adapatation française), PETOT, J.- M. (1998), - *NEO PI – R - Inventaire de Persoanlité - Révisé*, Édition du Centre de Psychologie Appliquée, Paris ;
16. DELAY, J., PICHOT, P. & PERSE, J. (1966), *Methodes psychometriques en clinique*, Éd. Masson, Paris;
17. DICKES, P., TOURNOIS, J., FLIELER, A., KOP, J.-L. (1994), *La psychométrie*, Ed. P.U.F., Paris;
18. DYE, D. A., (1991), *Construct validity of the Individual Achievement Record: Phase II – A clarification of the underlying factors*. Washington, DC: Office of Personnel Management;
19. DIGMAN, J. M., (1990), *Personality structure : Emergence of the five-factor are not basic. Personality and Individual Differences*, vol. 13;
20. DORON, R. & PAROT, F. (1999), *Dicționar de psihologie*, Ed. Humanitas, București;
21. FEIST, J. (1985), *Theory of personality*, Ed. Halt, SUA;
22. EYSENCK, H. J., & EYSENCK, S.B.G. (1964), *Manual of the Eysenck Personality Inventory*, Ed. University of London Press, London;

23. GOLU, M. (2007), *Conceptul de normalitate și limitele utilizării lui în psihologia aplicată* – articol de pe www.apsi.ro
24. GORGOS, C. & Colab., (1987, 1988, 1989, 1992), *Dicționar enciclopedic de psihiatrie*, - Vol. I, (A – D) II (E – L) III (M – R), IV (S – Z), Ed. Medicală, București;
25. GUELFI, J.D., BOYER, P., CONSOLI, S., & OLIVIER-MARTIN, R. (1987), *Psychiatrie*, P.U.F., Paris;
26. GUILFORD, J. P., (1936), *Psychometric Methods*, - Mc Graw-Hill, Co., N.Y.,
27. HEBB, D. O., (1949), *The organization of behavior*, J. Wiley, N. Y.;
28. HEDGES, P. (1999), *Personalitate și temperament - Ghidul tipurilor psihologice* - Seria „Practic”, Ed. Humanitas București;
29. JACKSON, D. N., (1984), *Personality Reschearch Form Manual – P.R.F.M.*, Port Huron, MI: Research Pszchologist Press;
30. JUÉS, J-P. (1998), *Caracterologia*, Ed. Teora, București;
31. KELLY, G.A. (1955), *The theory of personnal constructs*, Ed. Norton, N. Y.;
32. KLAGES, L. (1928), *Die Grundlagen der Charakterkunde*, Ed. Barth, Leipzig;...pt. pg.11
33. LANDY, F. J. (1985), *Psychology of Work Behavior*, The Dersey Press, Homewood, Illinois;
34. LEONHARD, K. (1979), *Personalități accentuate în boală și în literatură*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București;
35. LYMAN, H. B., (1963), *Test Scores and What They Mean*, Pretice-Hall, Englewood Clifs, N.Y.;
36. MAGNUS, K., DIENER, E., FUJITA, F., & PAVOT, W. (1993), „Extraversion and neuroticism as predictors of objective life events: A longitudinal analysis”, in *Journal of Personality and Social Psychology*;
37. MANUS, A., (1998), *Psihozele și nevrozele adultului*, Ed. Științifică, București ;
38. MĂRGINEANU, N. (1983), *Orientarea și selecția profesională*, Ed. D. P., București;
39. McCRAE, R. R. (1987), Creativity, divergent thinking, and openness to experience, în *Journal of Personality Psychology*, vol. 52;
40. McCRAE, R.R. & JOHN, O.P. (1992), „An introduction to Five-Factor Model an its applications” din *Journal of Personality*, vol. 60, nr. 2, p. 175-216;
41. McCRAE, R.R., COSTA, P.T. (1995), „Trait explanations in personality psycholgy”, en *European Journal of Personality*, vol. nr. 9, p. 231-252;
42. MILLER, T. (1991), The psychoterapeutic utility of teh five-factor model of personality: A clinician's experience, în *Journal of Personality Assesment*, vol. 57, p. 415-433;
43. MINULESCU, M., (1996), *Chestionarul de personalitate în evaluarea psihologică*, Ed. Garell Publishing House, București;
44. MUCCHIELLI, R. (1992), *L'examen psychotechnique*, Ed. E.S.F. Paris ;
45. MURRAY, H. (1938), *Exploration in Personality*, Ed. Oxford University Press;
46. OAKLAND, Th., (2004), Use of Educational and Psychological Tests Internationally, in *Applayed Psychology: An International Rewiew*, 2004, 53 (2), p. (154-156);
47. PAROT, FR., RICHELLE, M. (1992), *Introducere în psihologie, istorie și metode*, Ed. Humanitas, București;
48. PAVELCU, V. (1972), *Drama psihologiei*, Ed. Didactică și Pedagogică, București;
49. PICHOT, P. (1952), *Méthodes d'investigation de la personnalité*, în Pičron, H., (red.), *Traité de psychologie appliquée*, P. U. F., Paris;

50. PREDA, V. (1978), „Chestionar referitor la experiența subiectivă a timpului”, în *Îndrumător psihodiagnostic, „uz intern”*, vol. IV, Ed. Universității „Babeș – Bolyai” Cluj - Napoca, Cluj - Napoca, p. 180 – 197;
51. RADU, I., (1976), *Introducere în psihologia experimentală și statistică*, Ed. D. P. București;
52. RAVEN, J., (2004), Recent research with the Raven Progressive Matrices, in Vol. Bilingv „*In extenso*” a „IV International Conference of Applied Psychology”, Timisoara, oct. 2003, Ed. Eurobit, Timisoara
53. REUCHLIN, M., (1999a), *Évolution de la psychologie différentielle*, Éd. P.U.F., Paris ;
54. REBER., S. A., (1985), *Dictionary of psychology* – Ed. Penguin Books, London;
55. ROLLAND, J.P., & PETOT, J.M. (1994), *Questionnaire de Personnalité NEO PI-R*, (traduction française habilitée), Univ.Paris.X (Nanterre), Notă n.n.: ulterior a fost publicat în 1998 E.C.P.A., Paris;
56. ROȘCA,AL.,& ZÖRGÖ,B., (1971), „Valoarea și limitele testelor psihologice - dezbateri”, *Rev. de Psihologie*, 1/1971,pg.81 - 102;
57. ROȘCA, AL. & ZÖRGO, B. (1972), *Aptitudinile*, Ed. Științifică București;
58. ROȘCA, M. (1972a), *Metode de psihodiagnostic*, Ed. Didactică și Pedagogică, București ;
59. ROȘCA, M. (1972b), „Valoarea și limitele metodelor de diagnostic al personalității”, art. din *Revista de Psihologie*, vol. 17, nr. 1, Ed. Academiei, București;
60. SCHMIT, M. J. & RYAN, A. M. (1993), „The Big Five in personnel selection: Factor structure in applicant and nonapplicant populations”, in *Journal of Applied Psychology*, nr. 78, p. 966-974;
61. SHELDON, W.H. (1951), *Les variétés du tempérament*, P.U.F., Paris ;
62. SPEARMAN, Ch. (1972), *The abilities of man*, Ed. Macmillan, Ltd., N.Y.,
63. STAN, A. (2002), *Testul psihologic – evoluție, construcție, aplicații* -, Seria „Colegium”, Ed. Polirom, Iași;
64. ȘCHIOPU, U., (coord.), (1997), *Dicționar de psihologie*, Ed. Babel, București;
65. THURSTONE, L.L., (1937), *Primary Mental Abilities*, Chicago, Univ. Press,
66. TODEA, V. G. (1979), „Mutații posibile și necesare în elaborarea unui psihodiagnostic de selecție”, în Volum tematic: *A doua Conferință pe țară a psihologilor din transporturile române*, Baia-Mare, 11-13 octombrie 1979, România, p. 39-51;
67. TODEA, V. G., (1987), „Expertiza psihologică, modalitate de investigare a stării de dezadaptare în context socio-profesional”, în Volum tematic: *A cincea Consfătuire de Psihiatrie Antropologică*, Oradea, România, p. 85-93;
68. TODEA, V. G. (1994a), „Les vulnerabilites et le stress professionnel”, Volum tematic bilingv: *2er Congres de psychologie des chemins de fer europeens, Le stress du personnel de securite*, Ed. DB „Personal Direktion” & Union internationale des chemins de fer, Karlsruhe, Germany, p.18 – 24
69. TODEA, V. G. (1997a), „Clinic și experimental în psihologia aplicată”, în Volum tematic: *Zilele psihologiei timișorene*, Ed. Augusta, Timișoara, p. 31 – 36
70. TODEA, V. G.(coord), BORZA S. (1997b), *Adaptarea NEO PI-R la populație autohtonă* , Lucrare de licență, Cluj-Napoca & Timișoara;
71. VERNON, Ph., E. (1952), *La structure des aptitudes humaines*, P.U.F., Paris;
72. VERNON, Ph., E. (1971), *Analysis of cognitive ability*, in British Medical Bulletin, vol. nr. 3;
73. VRIGNAUD, P., (1996), Les Tests au XXI siècle, - în *Rev. Pratiques Psychologique*, (1996), N 4, p. (5 – 29), Ed.L'Esprit du Temps, Paris;

74. WATSON, D., & CLARK, L.A., (1992), On traits and temperament: general and specific factors of emotional experience and their relation to the five-factor model, in *Journal of Personality*, nr. 60, p. 441-476;
75. WEIL-BARAIS, A., (coord.) (1997), *Les Méthodes en Psychologie*, Éd. Bréal, Rosny ;\
76. WESSMAN, E. A. (1973), „Personality and subjective experience of time”, în *Journal of Personality Assessment*, tom. 37, nr. 2; (TEQ)
77. WIDIGER, T.A., TRULL, T.J., CLARKIN, J. F., SANDERSON, C. & COSTA, P. J., (1994) – A description of the DSM – III – R DSM-IV disorders with the five-factor model of personality, în P.T. Costa & T.A. Widiger (Eds.) (1994), p. 41-56;
78. WONDERLICH, E. F., (1973), *Wonderlich Personal Test*, Northfield;
79. ****, Catalogue ECPA (2004) *Les Editions du Centre de Psychologie Appliquée*, Paris;
80. ****, Catalog , (2007), „Vienna test System” – computerized psychological assessment -, 2007/2008, Ed. Schuhfried, Qualität durch Kompetenz

CUPRINS

PREFAȚĂ.....	5
Capitolul I- PSIHODIAGNOSTIC. APLICAȚII DE LABORATOR ȘI AUTONOME	7
INTRODUCERE: Psihodiagnostic – aplicații - sau o experiență trăită	7
CAPITOLUL 2 - PROGRAMUL MODULELOR DE LABORATOR.....	11
2.1. Semestrul I	11
ETAPA I – PREGATITOARE (4 ORE) / 2 LABORATOARE.....	11
ETAPA II - APLICATIVĂ (24 ORE) / 12 LABORATOARE	11
2.2. Semestrul II	12
ETAPA III - RECUPERĂRI ȘI EVALUĂRI	13
ETAPA IV - LABORATOARE CU DEMONSTRAȚII ȘI APLICAȚII: INVENTARE DE PERSONALITATE, TESTAREA CU SPRIJINUL CALCULATORULUI, SIMPOZION BIBLIOGRAFIC PDG	14
ETAPA V - EVALUARE PRIN EXAMEN DE SEMESTRUL II - CURS ȘI DE AN PENTRU LABORATOARE.....	14
Capitolul III - PREZENTAREA ÎN SINTEZĂ A UNUI COD DEONTOLOGIC AL STUDENTULUI LA PSIHOLOGIE ȘI AL PRACTICIANULUI PSIHOLOG DEBUTANT	16
CODUL DE ETICĂ ȘI DEONTOLOGIE.....	16
Cap IV - DESPRE INFORMATIA NON -TEST	20
4.1. Metoda anamnezei	20
4.1.1 Stabilirea contactului și a climatului de încredere cu SPC-UL.....	20
4.1.2. Convorbirea, colectarea și structurarea informațiilor anamnestice.....	21
4.1.3. Analiza și identificarea informațiilor semnificative ale anamnezei	23
4.1.4. Concluziile psihologice ale anamnezei, un prediagnostic psihologic.....	23
4.1.5. Ancore existențiale - un model structurat al anamnezei	24
Capitolul V - PROBE ȘI TESTE PSIHOLOGICE.....	31
5.1. Teste psihologice de performanță	31
5.1.1..Probe de investigare a calităților atenției	31
Proba „Baraj” (atenție concentrată - non verbală) sau Toulouse – Pieron (BRJ)	31
5.1.2. Probe de atenție concentrată, saturate în factori verbali	34
5.1.2.1. Proba „Atenție Concentrată Cifre” (A.C.C.)	34

5.1.2.2. Proba „Atenție Concentrată Litere” (A.C.L.).....	37
5.1.2.3. Proba „Kraepelin” (atenție concentrată pentru viteza de calcul aritmetic sau probă de evaluare a capacității cognitive) (KR)	39
5.1.3. Probă de investigare a distributivității atenției: Proba „Praga” (PRG).....	42
5.1.4. Probă de reprezentare spațială: „Vedere Spațială” (V.S.)	46
5.1.5. Probă de discriminare perceptivă a detaliilor (BG-9).....	49
5.1.6. Probe de investigare a inteligenței generale (factorul g)	51
5.1.6.1. Matricile Progresive Raven (M.P.R.).....	51
5.1.6.2. Matricile Progresive Colorate (M.P.C.).....	54
5.1.6.3. Matricile Progresive Standard (M.P.S.).....	56
5.1.6.4. Matricile Progresive Avansate (M.P.A.).....	61
5.1.6.5. Testul de aptitudini generale: (T.A.G.).....	63
Capitolul VI - PROBE DE INVESTIGARE A PERSONALITĂȚII	67
6.1. Chestionare de personalitate	67
6.1.1. Chestionar „Extroversie - Neuroticism – Rigiditate” (E.N.R.).....	67
6.1.2. Chestionar privind „Experiența subiectivă a timpului” (T.E.Q.)	72
6.1.3. Chestionar „Structura Motivațională a Personalității”(S.M.P.).....	76
6.1.4. Chestionar „Personalități Accentuate” (P.A.).....	81
6.1.5. Chestionar „Tendințe de Dezadaptare ale Personalității” (T.D.P.).....	85
Cap. VII. – UN INVENTAR DE PERSONALITATE	89
Inventarul de Personalitate Revizuit „NEO PI – R”	89
7.1. Scurtă descriere a probei și a domeniilor personalității	89
7.2. Fațetele domeniilor – descriere	92
7.3. Cotare, moduri de validare cazuistică și interpretare inițială	95
7.4. Valențe clinice ale psihodiagnozei cu „NEO PI – R”	96
7.5. Psihopatologie și „NEO PI – R”	98
7.6. Etaloane autohtone „NEO PI – R”	100
CAP. VIII TESTĂRI PSIHOLOGICE CU SPRIJINUL CALCULATORULUI „T.A.C.”	103
INTRODUCERE	103
8.1. „Vienna Test System” (V.T.S.)	105
8.1.1. Prezentare generală	105
8.1.2. Structura „Vienna Test System”	108
8.1.2.1. Testul Matrici Adaptative (AMT)	110
8.1.2.2. Cognitrone (COG).....	112
8.1.2.3. Atenție continuă (DAUF).....	114
8.1.2.4. Detecția Semnalului (SIGNAL).....	116
8.1.2.5. Vigilență (VIGIL)	118
8.1.2.6. Test de Determinare Vienna (DT)	120
8.1.2.7. Sarcina de Recunoaștere Vizuală Continuă (FVW).....	122

8.1.2.8. Test de Urmărire Vizuală (LVT).....	124
8.1.2.9. Abilitatea perceptivă mecanico-tehnică (MTA).....	126
8.1.2.10. Test de învățare a limbilor străine (SRL).....	128
8.1.2.11. Coordonare ambidextră (2HAND).....	130
8.1.2.12. 4-Inventar de Personalitate Dimensional (4DPI)	132
8.1.2.13. Atitudinea față de muncă (AHA)	134
8.1.2.14. Test privind abilitatea de lider (FET)	136
8.1.2.15. Selecția alcoolicii (ATV)	137
8.1.2.16. Chestionar pentru determinarea riscului de suicid (FBS)	138
8.1.2.17. Chestionar privind reacția la durere (FSV)	139
8.2 . Bateria de Teste Psihologice de Aptitudini Cognitive (B.T.P.A.C.).....	141
8.2.1. <i>Prezentare generală</i>	141
8.2.2. <i>Aptitudinile măsurate de B.T.P.A.C.</i>	141
8.2.3. <i>Testele B.T.P.A.C.</i>	142
8.2.4. <i>Variantele de administrare ale B.T.P.A.C.</i>	142
8.2.5. <i>Utilizarea B.T.P.A.C. Versiunea completă și versiunea scurtă</i>	142
8.2.5.1. B.T.P.A.C. și consilierea / orientarea profesională	142
8.2.5.2. B.T.P.A.C. și evaluarea funcționării cognitive	143
8.2.6. <i>Fidelitate, validitate, etalonare</i>	143
8.2.7. <i>Structura „B.T.P.A.C.”</i>	144
8.2.7.1. ABILITATEA GENERALĂ DE ÎNVĂȚARE	144
8.2.7.1.1. Testul de raționament analitic (R.A.)	144
8.2.7.1.2. Testul de transfer analogic (T.A.).....	147
8.2.7.1.3. Testul de flexibilitate a categorizării (F.C.).....	147
8.2.7.1.4. Testul de inhibiție cognitivă și memorie de scurtă durată (I.C.)	149
8.2.7.1.5. Testul de memorie de lucru (M.L.).....	149
8.2.7.1.6. Testul de interferență cognitivă (I.N.T.C.)	149
8.2.7.1.7. Testul de atenție concentrată (A.C.)	150
8.3.7.2. APTITUDINEA VERBALĂ	150
8.3.7.2.1. Testul de vocabular (T.V.)	151
8.3.7.2.2. Testul de sintaxă (T.S.).....	151
8.3.7.2.3. Testul de înțelegere a textelor (T.I.T.)	151
8.3.7.3. APTITUDINEA NUMERICĂ	152
8.3.7.3.1. Testul de calcul matematic (T.C.M.)	152
8.3.7.3.2. Testul de raționament matematic (T.R.M.).....	153
8.3.8.4. APTITUDINEA SPAȚIALĂ.....	153
8.3.8.4.1. Testul de imagini mentale – transformări (I.M.T.)	153
8.3.8.4.2. Testul de orientare spațială (O.S.).....	154
8.3.8.4.3. Testul de generare de imagini (G.I.).....	155
8.3.8.5. APTITUDINEA DE PERCEPȚIE A FORMEI	156
8.3.8.5.1. Testul de constanță a formei (C.F.).....	157
8.3.8.5.2. Testul de percepere a detaliilor (P.D.)	158

8.3.8.5.3. Testul de analiză perceptuală complexă (A.P.C.)	158
8.3.8.6. ABILITĂȚILE FUNCȚIONĂREȘTI	159
8.3.8.7. RAPIDITATEA ÎN REACȚII	160
8.3.8.8. CAPACITATEA DECIZIONALĂ.....	161
 Cap. IX - ASISTENȚA PSIHOLOGICĂ ESTE PENTRU DUMNEAVOASTRĂ!	
În loc de concluzii: - un posibil scenariu al situațiilor de evaluare psihologică	162
 BIBLIOGRAFIE	168